

Buvusių karinių objektų Klaipėdos pajūryje pritaikymo Galimybių studija

I dalis: Esamos būklės analizė

Užsakovas: Klaipėdos miesto savivaldybės administracija

Rengėjai: VŠĮ „NPR“

**2007 m.
Vilnius**

Užsakovas:	Klaipėdos miesto savivaldybės administracija
Darbo pavadinimas:	„Buvusių karinių objektų Klaipėdos pajūryje pritaikymo galimybių studija“
Sutarties pavadinimas:	Buvusių karinių objektų Klaipėdos pajūryje pritaikymo galimybių studijos parengimas (kitos paslaugos)
Sutarties sudarymo data:	2007 balandžio 20d.
Sutarties numeris:	J4-375
Darbo objektas:	Buvusių karinių objektų Klaipėdos pajūryje pritaikymo galimybių studija: I. Dalis. Esamos būklės analizė II. dalis. Apklauso organizavimas III. dalis. Seminaro (konferencijos organizavimas) IV. dalis. Grafinė galimybių studijos dalis V. dalis. Pasiūlymų pritaikymui dalis

Turinys

Turinys.....	3
1 Įvadas.....	6
2 Buvę kariniai objektai Klaipėdos pajūryje	7
2.1 Klaipėdos miesto savivaldybės teritorija	8
2.2 Klaipėdos rajono savivaldybės teritorija.....	12
2.3 Palangos miesto savivaldybės teritorija.....	14
2.4 Neringos miesto savivaldybės teritorija.....	15
2.5 Toliau detaliai nagrinėjamų karinių objektų atranka	16
3 Detalus analizuojamų buvusių karinių objektų aprašymas.....	17
3.1 II Pasaulinio karo vokiečių baterija	17
3.1.1 Geografinė padėtis.....	17
3.1.2 Gamtinė aplinka.....	18
3.1.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija).....	18
3.1.4 Įvertinimas paveldo požiūriu	20
3.1.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra).....	20
3.1.6 Savininkai ir žemės priklausomybė.....	20
3.1.7 Objekto įvertinimas	21
3.2 II Pasaulinio karo vokiečių baterija	22
3.2.1 Geografinė padėtis.....	22
3.2.2 Gamtinė aplinka.....	22
3.2.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija).....	23
3.2.4 Įvertinimas paveldo požiūriu.....	25
3.2.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra).....	25
3.2.6 Savininkai ir žemės priklausomybė.....	25
3.2.7 Objekto įvertinimas	26
3.3 II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai ant Hageno kalno	27
3.3.1 Geografinė padėtis.....	27
3.3.2 Gamtinė aplinka.....	27
3.3.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija).....	28
3.3.4 Įvertinimas paveldo požiūriu.....	30
3.3.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra).....	30
3.3.6 Savininkai ir žemės priklausomybė.....	31
3.3.7 Objekto įvertinimas	31
3.4 II Pasaulinio karo vokiečių baterija ant Neringos kalno	32
3.4.1 Geografinė padėtis.....	32
3.4.2 Gamtinė aplinka.....	32
3.4.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija).....	33
3.4.4 Įvertinimas paveldo požiūriu.....	34
3.4.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra).....	35
3.4.6 Savininkai ir žemės priklausomybė.....	35
3.4.7 Objekto įvertinimas	36

3.5	Girulių II Pasaulinio karo vokiečių baterija.....	37
3.5.1	Geografinė padėtis.....	37
3.5.2	Gamtinė aplinka.....	38
3.5.3	Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija).....	38
3.5.4	Įvertinimas paveldo požiūriu.....	40
3.5.5	Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra).....	41
3.5.6	Savininkai ir žemės priklausomybė.....	41
3.5.7	Objekto įvertinimas.....	42
3.6	Melnragės II Pasaulinio karo vokiečių baterija.....	43
3.6.1	Geografinė padėtis.....	43
3.6.2	Gamtinė aplinka.....	43
3.6.3	Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija).....	44
3.6.4	Įvertinimas paveldo požiūriu.....	45
3.6.5	Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra).....	46
3.6.6	Savininkai ir žemės priklausomybė.....	46
3.6.7	Objekto įvertinimas.....	47
3.7	Tauralaukio II Pasaulinio karo vokiečių baterija.....	48
3.7.1	Geografinė padėtis.....	48
3.7.2	Gamtinė aplinka.....	48
3.7.3	Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija).....	49
3.7.4	Įvertinimas paveldo požiūriu.....	50
3.7.5	Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra).....	50
3.7.6	Savininkai ir žemės priklausomybė.....	50
3.7.7	Objekto įvertinimas.....	51
3.8	II Pasaulinio karo vokiečių baterija prie Statybininkų prospekto.....	52
3.8.1	Geografinė padėtis.....	52
3.8.2	Gamtinė aplinka.....	53
3.8.3	Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija).....	53
3.8.4	Įvertinimas paveldo požiūriu.....	54
3.8.5	Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra).....	55
3.8.6	Savininkai ir žemės priklausomybė.....	55
3.8.7	Objekto įvertinimas.....	57
3.9	II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai Danės Kilpoje prie Klaipėdos autobusų parko.....	58
3.9.1	Geografinė padėtis.....	58
3.9.2	Gamtinė aplinka.....	59
3.9.3	Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija).....	59
3.9.4	Įvertinimas paveldo požiūriu.....	60
3.9.5	Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra).....	60
3.9.6	Savininkai ir žemės priklausomybė.....	60
3.9.7	Objekto įvertinimas.....	61
3.10	Istorinė apžvalga.....	62
3.10.1	II pasaulinio karo vokiečių fortifikaciniai objektai Klaipėdos mieste.....	63
3.10.2	Fortai.....	64
3.10.3	Baterijos.....	66

3.10.4	Lauko fortifikacija	66
3.10.5	Slėptuvės.....	68
3.10.6	Įvairūs objektai	69
4	Analogiškų objektų panaudojimas ir pritaikymas kitose šalyse.....	70
4.1	Užsienio kariniai objektai ir juose teikiamos paslaugos	70
4.1.1	Latvijos kariniai objektai	70
4.1.2	Estijos kariniai objektai	71
4.1.3	Lenkijos kariniai objektai	74
4.1.4	Ukrainos kariniai objektai	75
4.2	Lietuvos kariniai objektai	75
4.2.1	Kazlų Rūdos Sovietų kariuomenės vadavietės ir poilsio bazė	75
4.2.2	Platelių Plokštinės raketinė bazė	76
4.2.3	Pučkorių atodanga	77
4.2.4	Rokiškio bunkeriai.....	77
4.2.5	Rūdšilio miškas	77
5	Išvados.....	79

1 Įvadas

Karybą būtų galima įvardinti kaip vieną iš seniausių žmonijos veiklų, kuri nuolat reikalauja didžiulių resursų, ypač nuo XX amžiaus. Karybai naudojami įvairūs resursai (tame tarpe ir teritorijos, pastatai ir statiniai) yra sunkiai apskaičiuojami, nes dažnai tikrieji duomenys yra slepiami.

Lietuvoje pirmosios karybos tikslams skirtos teritorijos ir statiniai - tai pilių ir kitų gynybinių įtvirtinimų statyba. Jau tada, pagal laikmečio pajėgumus, kariniai projektai buvo gigantiški. Kaip vieną iš tokių pavyzdžių galima paminėti Biržų pilį ir pirmąjį Lietuvoje dirbtinį vandens telkinį – Širvėnos ežerą (apie 1576-1589). S.Baubino ir J.Taminsko¹ teigimu, karinių objektų išdėstymas Lietuvoje sietinas su valstybės sienų kaita ir istoriniais karo strategijos aspektais. Kariniai objektai būdavo nuolat pertvarkomi ir pastoviai naudojami karybos tikslams. Vienas iš tokių karybos objektų yra Klaipėdos miestas. Livonijos ordino Klaipėdoje pastatyta pilis buvo perstatinėjama laikas nuo laiko ir net keitė savo vietą. Dar 1626 metais Klaipėda tapo įgulos miestu, metais vėliau prasidėjo Klaipėdos tvirtovės statyba. Dėl jos buvo iškelta ne tik bažnyčia, bet ir kapinės. Istorikų teigimu, Klaipėdos miesto teritorijos naudojimas karybos tikslams turėjo įtakos ir miesto architektūrai ir miesto plėtros tendencijoms.

Istorikų teigimui, tiesioginių duomenų apie tarpukario Lietuvos kariuomenės objektų skaičių ir užimtą teritoriją nėra. Lietuvos kariuomenė naudojo jau seniau rusų ir vokiečių naudotas teritorijas. Pokario metais sovietiniai daliniai naudojo tiek buvusias karines teritorijas, tiek steigė naujas.

Sovietmečiu Klaipėdoje buvo apie 29 karinius objektus, kurie užėmė 74,11 ha teritoriją.

Iš šios trumpos istorinės apžvalgos galima padaryti keletą išvadų, svarbių atliekant esamos situacijos apžvalgą apie buvusius karinius objektus Klaipėdos pajūryje:

- teritorijos ir pastatai/ statiniai karybos paskirčiai buvo naudojami nuolat, juos pertvarkant ir pritaikant atitinkamo laikotarpio poreikiams. Todėl išskirti karinius objektus į „vokiečių laikotarpio“ bei „sovietmečio laikotarpio“ yra sudėtinga.
- Informacija apie karybos objektus dažniausiai būdavo įslaptinta, kas apsunkina duomenų apie buvusius karinius objektus paiešką.

¹ S.Baubinas, J.Taminskas. Karinė gamtonauda Lietuvoje sovietmečiu: ekologinės pasekmės. Vilnius, 1997-1998.

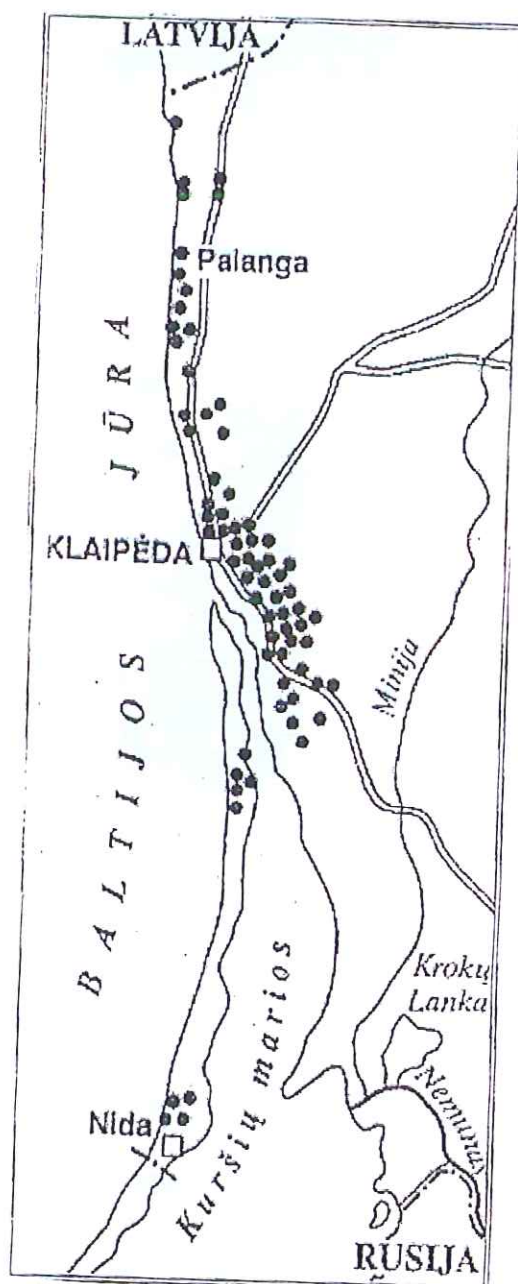
2 Buvę kariniai objektai Klaipėdos pajūryje

Siekiant nustatyti buvusius karinius objektus Klaipėdos pajūryje, naudojami trys pagrindiniai informacijos šaltiniai, kurių duomenys lyginami, derinami, siekiant gauti baigtinį buvusių karinių objektų Klaipėdos pajūryje sąrašą.

Naudojami šaltiniai:

- Klaipėdos miesto Bendrasis planas (patvirtintas 2007 balandžio 5d. Nr.T2-110). Sutarties dėl šios galimybių studijos parengimo 4.2 punktas įpareigoja „galimybių studiją su tarpinėmis ataskaitomis parengti pagal miesto Bendrojo plano sprendinius ir paveldo dalyje nurodytus objektus“.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai (27 vnt., sąrašas pateikiamas literatūros šaltinių sąrašė), kurių pagrindu buvę kariniai objektai perduoti įvairioms institucijoms. Daugumos nutarimų pavadinimai susiję su „Dėl buvusių Rusijos Federacijos kariuomenės objektų, esančių Lietuvos Respublikos teritorijoje, paskirstymo ministerijoms ir savivaldybėms“
- Knyga „Karinė gamtonauda Lietuvoje sovietmečiu: ekologinės pasekmės“ (S.Baubinas, J.Taminskas. Vilnius, 1997-1998). Nors šio darbo pagrindinis aspektas – ekologinės problemos, jame galima rasti daug naudingos informacijos apie buvusius karinius objektus Klaipėdos pajūryje. Ekologinis aspektas rengiant šią galimybių studiją taip pat aktualus. Vėlesniuose galimybių studijos rengimo etapuose, formuluojant buvusių karinių objektų pritaikymo pasiūlymus, bus būtina atsižvelgti į analizuojamų teritorijų ekologinę būklę (dauguma jų – labai užterštos).

S.Baubino ir J.Kaminsko teigimu, dabartinėje Klaipėdos apskrityje buvo 71 karinis objektas (4338,87 ha) ir Klaipėdos karinė girininkija (7041 ha, tačiau šiai girininkijai buvo priskirtos ir teritorijos, esančios dabartinėse Telšių bei Panevėžio apskrityse).

pav. 1 Sovietinės karinės teritorijos Lietuvos pajūryje. Šaltinis „Karinė gamtonauda Lietuvoje sovietmečiu“

2.1 Klaipėdos miesto savivaldybės teritorija

Klaipėdos miesto savivaldybės teritorijoje esantys buvę kariniai objektai yra svarbiausia šios galimybių studijos analizės dalis.

S.Baubino ir J.Kaminsko teigimu, Klaipėdos mieste ir jo apylinkėse buvo 29 kariniai objektai. Pačiame mieste buvo 3-oji kranto apsaugos divizija su pagalbiniais ir specialios paskirties daliniais, pasienio kariuomenė bei oro erdvės kontrolės ir apsaugos daliniai. Klaipėdoje taip pat buvo tankų ir savaeigės artilerijos pulkas. Baltijos jūrų laivynas turėjo keletą nedidelių padalinių, kurie buvo skirti jūros stebėjimui ir jūrų poligono aptarnavimui. Pastoviai dislokuotų karo laivų Klaipėdoje

nebuvo. Šiaurinėje miesto dalyje, prie jūros netoli švyturio, buvo zenitinis raketinis pulkas, sandėliai, radiotechnikos stebėjimo punktas.

Šie autoriai pateikia tokį Klaipėdos mieste buvusių karinių objektų sąrašą:

Lentelė 1 Buvusių karinių objektų Klaipėdos mieste sąrašas. Šaltinis „Karinė gamtonauda Lietuvoje sovietmečiu“.

Eil. Nr	Objektas	Objekto vieta	Plotas, ha	Žemės priskyrimo data	Objekto perėmimo data
1.	k/d 63634 Karo ligoninė	Klaipėda, Bokštų g. 6	0.45		1992 12 17
2.	k/d 90744 Sandėliai	Klaipėda, Garažų g.	2.60		
3.	Pasienio kontrolės punktas "Klaipėda"	Klaipėda, Gintaro g. 1	0.93	1945	1992 11 27
4.	Karinė prekyba - 230	Klaipėda, Grįžgatvio g. 4	0.40	1945	1993 06 11
5.	k/d 61 655, 25053, 44936, k/m Nr. 6	Klaipėda, Kuosų g. 1	13.62		1993 09 02
6.	3 kranto apsaugos divizija	Klaipėda, Birutis g. 23	-		
7.	Tankų padalinys	Klaipėda, Lelijų g. 16	-	1945	
8.	k/d 2114 Pasienio būrys	Klaipėda, Liepojos pl. 58	12.09	1963	1992 11 27
9.	Butų eksploatavimo tarnybos gamybinė bazė	Klaipėda, Malūnininkų 13	0.72		1993 06 11
10.	k/d 25933 k/m 9	Klaipėda, Malūnininkų 13	0.80	1948	1993 06 11
11.	k/d 61415 Divizijos štabas, k/m 5	Klaipėda, H.Manto 45a	1.83		1992 12 17
11	Siuvimo ateljė	Klaipėda, H.Manto 42	0.01		
13.	Karinė prekyba (Parduotuvė)	Klaipėda, H. Manto 51	0.02		1993 07 15
14.	Vaikų darželis Kr. 31, BED štabas	Klaipėda, H. Manto 77	0.05		
15.	Karinė prekyba (Parduotuvė)	Klaipėda, Mažvydo al.	0.01		1993 06 11
16.	Karinė komendantūra	Klaipėda, Sportininkų 15	0.13		1992 11 27
17.	Igulos karininkų namai	Klaipėda, Šiaulių 36	0.15	1945	1993 06 11
18.	k/d 10527 72 jūrų stebėjimo rajono vald. karinės technikos sandėliai	Klaipėda, Šilutės pl.	2.50	1971	1993 06 11
19.	k/d 10527 Baltijos karinio jūrų laivyno radiotechninio stebėjimo batalionas	Klaipėda, Uosto 241	1.70	1971	1992 12 17
20.	k/d 39078 Baltijos karinio jūrų laivyno poligoną, aptarnaujantis dalinys	Klaipėda, Uosto 24	-	1971	
21.	k/d 10527 Radiotechninis stebėjimo postas	Klaipėda, Vėtros 3	1.50		1992 11 27
22.	Foto ateljė	Klaipėda, S. Daukanto 21	0.04		
23.	k/d 41610, 41786, 04 161,4 1647, 1 2333, 1 1261 k/m Nr. 11	Klaipėda, H. Manto 84	23.70		1992 12 17
24.	k/d 51 877 Zenitinis raketinis pulkas, k/m 22	Klaipėda, Burių H	3.50		
25.	k/d 5 1877 Sandėliai	Klaipėda, Molo 27	2.73		1992 11 27
26.	Hidrografinės tarnybos jūrų Švyturio miestelis	Klaipėda, Burių 9	1.50	1945	
27.	k/d 41647 187 atskiras inžinerinis šaulių batalionas	Klaipėda, Igulos ir L. Giros g. kampas	1.46		
28.	Karininkų viešbutis	Klaipėda, J. Zembrickio 8	0.08		
29.	Uosto kar. susisiekimų komendantūra	Klaipėda	0.02		

Kaip matome iš aukščiau pateiktos lentelės, ne visi buvę kariniai objektai Klaipėdos mieste buvo oficialiai perimti iš Rusijos Federacijos. Duomenys apie oficialiai perimtus ir paskirstytus ministerijoms bei savivaldybėms objektus (pagal LR Vyriausybės nutarimų duomenis) pateikiami lentelėje Nr. 2:

Lentelė 2 Klaipėdos mieste perimti Rusijos Federacijos kariniai objektai pagal LR Vyriausybės nutarimus

		LRV Nutarimo Nr.906 1992-11-27 Aktuali redakcija	Kiti nutarimai
Objekto adresas	Objekto pavadinimas	Kam perduota	
H.Manto g. 51	Universalinė parduotuvė	Klaipėdos miesto savivaldybė	
H.Manto g. 84	trečiosios krantų apsaugos divizijos daliniai, teritorija ir pastatai	Klaipėdos universitetas	
Melnragė, Artojų g.	poligono aptarnavimo sandėliai	Klaipėdos universitetas	
M.Mažvydo al. 19	parduotuvė "Karinė prekyba"	Socialinės apsaugos ministerija	
Liepojos g. 58	karinė dalis 2114	Krašto apsaugos ministerija	
Gintaro g. 1	pasienio kontrolės punktas "Klaipėda"	Krašto apsaugos ministerija	
Prekybos uostas	jūros akvatorijos ir uosto karinio susisiekimo komendantūra	Krašto apsaugos ministerija	
H.Manto g. 49	valgykla	Kultūros ir švietimo ministerija	
Sportininkų g. 15	įgulos komendantūra	Klaipėdos miesto savivaldybė	
Birutės g. 23	tankų pulkas, karinė dalis 61655, 25053, 01677	Klaipėdos miesto savivaldybė	Pagal 1993-12-20 Nr. 960: Krašto apsaugos ministerija ir Klaipėdos miesto savivaldybė pagal suderintą schemą
Bokštų g. 6	karo ligoninė, karinė dalis 63634	Klaipėdos miesto savivaldybė	
Kuosų g. 1	ryšių inžinerinis korpusas, karinė dalis 61655	Priešgaisrinės apsaugos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	

Melnragė	zenitinis raketinis pulkas, karinė dalis 51877	Susisiekimo ministerija (suteikiant dalį teritorijos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai)	Susisiekimo ministerija, Klaipėdos miesto savivaldybė, suteikiant dalį teritorijos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai (1994-04-15 Nr. 285)
H.Manto g. 45	trečiosios krantų apsaugos divizijos štabas, karinė dalis 61415	Krašto apsaugos ministerija	
N.Uosto g. 24	trečiosios krantų apsaugos divizijos daliniai	Krašto apsaugos ministerija (skiriant dalį teritorijos ir pastatų Vidaus reikalų ministerijai)	
Būrų g. 9	hidrografinės tarnybos Baltijos rajono jūros švyturio miestelis	Krašto apsaugos ministerija	
Mažasis kaimelis	karinės dalies 2114 miestelis	Krašto apsaugos ministerija	
H.Manto g. 24	karinės dalies 61415 pastatai	Krašto apsaugos ministerija	
Šilutės pl. 107 a	72-ojo jūrų stebėjimo rajono valdybos (karinė dalis 10527) karinės technikos sandėlių teritorija ir pastatai prie Klaipėdos	Susisiekimo ministerija (suteikiant dalį teritorijos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai)	Susisiekimo ministerija, suteikiant teritorija ir patalpas Klaipėdos jūrų prekybos uostui (1994-04-15 Nr. 285)
Garažų g.	sandėlio teritorija ir pastatai, karinė dalis 90744	Klaipėdos miesto savivaldybė	1994-04-15 Nr.285
Malūnininkų g. 13	butų eksploatavimo dalies sandėliai, lentpjūvė	Klaipėdos miesto valdyba. Lentpjūvės teritorija ir pastatai perduodami Miškų ūkio ministerijai	1993-06-11 Nr. 412
H.Manto g. 77	vaikų darželis ir butų eksploatavimo dalies administracinis pastatas	Klaipėdos miesto valdyba.	1993-06-11 Nr. 412

Grižgatvio g. 4	karinės prekybos sandėliai	Klaipėdos miesto valdyba.	1993-06-11 Nr. 412
Šilutės pl. 107 a	72-ojo jūrų stebėjimo rajono valdybos (karinė dalis 10527) karinės technikos sandėlių teritorija ir pastatai prie Klaipėdos	Klaipėdos miesto valdyba.	1993-06-11 Nr. 412
Šiaulių g. 36	Karininkų namai	Klaipėdos miesto valdyba	1993-06-11 Nr. 412
J.K.Zembrickio g. 8	karininkų viešbutis	Klaipėdos miesto valdyba	1993-06-11 Nr. 412
Įgulos ir L.Giros gatvių kampas	187-asis atskirasis inžinerinis šaulių batalionas (karinė dalis 41647)	Klaipėdos miesto valdyba	1993-06-11 Nr. 412
Šlaito g. 1 arba Turistų g. 1a	3-osios krantų apsaugos divizijos karininkų poilsio bazė	Klaipėdos miesto valdyba	1993-06-11 Nr. 412

2.2 Klaipėdos rajono savivaldybės teritorija

S.Baubino ir J.Kaminsko teigimu, Klaipėdos rajone buvo 16 karinių objektų, kurie užėmė 2246,11 ha teritoriją. Į pietus nuo Klaipėdos, ant Kuršių marių kranto, 1946m. buvo įkurtas Kairių poligonas, jame pastoviai būdavo dislokuota keletas dalinių. Poligoną kerta Klaipėdos (Karaliaus Viliaus) kanalas, pietinė poligono riba eina palei Kliošų upelį. Šiaurinėje poligono dalyje yra trečioji Klaipėdos vandenvietė. Pietiniame ir šiauriniame poligono pakraštyje yra keletas sodų, rytiniame – kolektyviniai sodai. Poligone buvo šaudoma ir lengvųjų ginklų, vyko taktiniai mokymai, buvo mokoma vairuoti automobilius ir šarvuotą techniką.

Į šiaurę nuo Klaipėdos miesto, tarp Karklės gyvenvietės ir Palangos buvo Nemirsetos poligonas. Čia buvo pasienio mokymo centras ir krantų apsaugos divizijos taktinio mokymo laukas. Teritorijoje buvo šaudoma iš sunkiųjų ginklų. Šioje karinėje zonoje buvo specialus pasienio režimas, draudžiamas priėjimas prie jūros ir rekreacinės veiklos.

Knygoje „Karinė gamtonauda Lietuvoje sovietmečiu“ autoriai pateikia tokį buvusių karinių objektų Klaipėdos rajone sąrašą:

Lentelė 3 Buvusių karinių objektų Klaipėdos rajone sąrašas. Šaltinis „Karinė gamtonauda Lietuvoje sovietmečiu“.

Eil. Nr.	Objektas	Objekto vieta	Plotas, ha	Žemės priskyrimo	Objekto perėmimo data
1	k/d 25006 Zenitinio raketinio diviziono pozicija	Klaipėdos raj., Kairiai	50.00		1992 12 17
2	k/d 41 61 0 Mokomasis centras, kiaulidė	Klaipėdos raj., Kairiai	0.12	1946	
3.	k/d 41 786 Mokomasis centras, karvidė	Klaipėdos raj. Kairiai	0.01	1946	
4.	k/d 61415 Autodromas	Klaipėdos raj., Kairiai	76.00		

5.	k/d 61415, k/m 31	Klaipėdos raj., Kairiai	100.00	1946	
6.	k/d 614153 krano apsaugos divizijos tankodromas	Klaipėdos raj. Kairiai	1750.00	1946	1992 12 17
7.	k/d 61415 ūkio dalis-ferma	Klaipėdos raj., Kairiai	0.25	1946	
8.	k/d 61415 Šaudykla	Klaipėdos raj., Kairiai	146.00	1946	1992 12 17
9.	k/d 61415 3 krantų apsaugos divizijos komandinis punktas	Klaipėdos raj., Šemai	30.00	1962	
10.	k/d 61415 3 krantų apsaugos divizijos taktinio mokymo laikas	Klaipėdos raj., Ketvergiai	10.00		
11.	k/d 25006 Zenitinio raketinio diviziono pozicija	Klaipėdos raj., Kalotė	1160	1972	
12.	k/d 51 877 Zentinio raketinio pulko technikos saugykla	Klaipėdos raj., Laistai	17.50	1958	1992 11 17
13.	k/d 2114 Pasienio užkarda	Klaipėdos raj., Šaipiai	3.50		1992 11 27
14.	k/d 2114 Pasienio užkardos lauko mokymo centras	Klaipėdos raj., Karklė	39.00		1992 11 27
15.	k/d 2114 Pasienio užkarda	Klaipėdos raj., Giruliai	1.43	1946	1993 02 01
16.	k/d 61415 3 krantų apsaugos divizijos taktinio mokymo laukas	Klaipėdos raj., Kiškėnai	10.00		

Kaip matome iš aukščiau pateiktos lentelės, ne visi buvę kariniai objektai Klaipėdos mieste buvo oficialiai perimti iš Rusijos Federacijos. Duomenys apie oficialiai perimtus ir paskirstytus ministerijoms bei savivaldybėms objektus (pagal LR Vyriausybės nutarimų duomenis) pateikiami lentelėje Nr. 4 :

Lentelė 4 Palangos mieste perimti Rusijos Federacijos kariniai objektai pagal LR Vyriausybės nutarimus

		LRV Nutarimo Nr.906 1992-11-27 Aktualio redakcija	Kiti nutarimai
Objekto adresas	Objekto pavadinimas	Kam perduota	
Šaipiai	pasienio užkarda, karinė dalis 2114	Krašto apsaugos ministerija	
Melnragė	radiotechninio stebėjimo postas	Krašto apsaugos ministerija	
Giruliai	pasienio užkarda, karinė dalis 2114	Krašto apsaugos ministerija	
Kairiai	zenitinis raketinis divizionas, karinė dalis 25006F	Klaipėdos rajono valdyba	
Kairiai	3-osios krantų apsaugos divizijos poligonas ir sandėliai	Miškų ūkio ministerija	
Kairiai	3-osios krantų apsaugos divizijos šaudyklos, autodromo, ūkinių pastatų ir sandėlių teritorija ir pastatai, karinė dalis 61415	Krašto apsaugos ministerija	1994-04-15 Nr.285
Kairiai	mokymo centro teritorija ir pastatai, karinė dalis 41786	Klaipėdos rajono savivaldybė	1994-04-15 Nr.285
Karklė	pasienio užkardos mokymo centro teritorija ir pastatai, karinė dalis 2114	Krašto apsaugos ministerija	1994-04-15 Nr.285

Kalotė	zenitinio raketinio diviziono pozicija, karinė dalis 25006	Klaipėdos rajono savivaldybė	1994-04-15 Nr.285
Nida, Klaipėda, Palanga, Liepoja	ryšių kabelis, karinė dalis 90062	Krašto apsaugos ministerija	1994-04-15 Nr.285
Šernai	3-osios krantų apsaugos divizijos štabo teritorija ir požeminis pastatas	Krašto apsaugos ministerija	1994-04-15 Nr.285

2.3 Palangos miesto savivaldybės teritorija

S.Baubino ir J.Kaminsko teigimu, Palangos miesto teritorijoje buvo 9 kariniai objektai (didžiausią dalį užėmė Nemirsetos poligonas), daugiausiai išsidėstę tiesiog ant jūros kranto.

Knygoje „Karinė gamtonauda Lietuvoje sovietmečiu“ autoriai pateikia tokių buvusių karinių objektų Palangoje sąrašą:

Lentelė 5 Buvusių karinių objektų Klaipėdos rajone sąrašas. Šaltinis „Karinė gamtonauda Lietuvoje sovietmečiu“.

Eil. Nr.	Objektas	Objekto vieta	Plotas, ha	Žemės nriškvrimo	Objekto nerėmimo data
1.	k/d 2114 Pasienio užkarda	Palanga, Vytauto 150	0.60		1992 11 27
2.	k/d 10527 Stebėjimo postas	Palanga, Vytauto 4	1.00	1979	1992 11 27
3.	k/d 40129 Ryšių stiprinimo punktas	Palanga, Plytų 54	0.50		1993 06 11
4.	k/d 90450 Priešlėktuvinės gynybos divizionas	Palanga, Liepojos pl.	160.00	1953	1992 12 17
5.	k/d 42283 1 73 mokymo centras	Palanga, Nemirseta	1338.70	1946	1992 12 17
6.	k/d 87128 Radiolokacinė kuopa	Palanga, Nemirseta	18.00	1952	1992 12 17
7.	k/d 2114 Pasieniečių pionierių stovykla	Palanga, Kunigiškiai	2.30	1955	1992 11 27
8.	k/d 20307 Radijo ryšio stotis	Palanga, Vytauto 9	1.60	1955	
9.	k/d 2114 Pasienio užkarda	Palanga, Šventosios uostas	0.30	1945	

Kaip matome iš aukščiau pateiktos lentelės, ne visi buvę kariniai objektai Klaipėdos mieste buvo oficialiai perimti iš Rusijos Federacijos. Duomenys apie oficialiai perimtus ir paskirstytus ministerijoms bei savivaldybėms objektus (pagal LR Vyriausybės nutarimų duomenis) pateikiami lentelėje Nr. 6 :

Lentelė 6 Palangos mieste perimti Rusijos Federacijos kariniai objektai pagal LR Vyriausybės nutarimus

LRV Nutarimo Nr.906 1992-11-27 Aktuali redakcija		
Objekto adresas	Objekto pavadinimas	Kam perduota
Vytauto g. 152	pasienio užkarda, karinė dalis 2114	Krašto apsaugos ministerija
Kunigiškės	pasienio stovykla	Palangos miesto savivaldybė
Liepojos pl.	priešlėktuvinės gynybos divizionas, karinė dalis 90450B	Palangos miesto savivaldybė
Nemirseta	173-asis mokymo centras, karinė dalis	Palangos miesto savivaldybė

	42283	
Nemirseta	radiolokacinė kuopa, karinė dalis 87128	Krašto apsaugos ministerija
Plytų g. 54	radiotechninio stebėjimo postas	Palangos miesto valdyba (kaip grąžintiną savininkui)

2.4 Neringos miesto savivaldybės teritorija

S.Baubino ir J.Kaminsko teigimu Kuršių Nerijoje buvo 9 nedideli kariniai objektai. Juodkrantėje buvo radiolokacinė kuopa. Labai mažai informacijos išlikę apie 61-ą jūrų poligoną (nėra žinomos ribos, naudojimo pobūdis ir intensyvumas). Turima žinių, kad į šią teritoriją buvo šaudoma iš rytinės Kuršių marių pakrantės (Kairių poligono).

Lentelė 7 Buvusių karinių objektų Klaipėdos rajone sąrašas. Šaltinis „Karinė gamtonauda Lietuvoje sovietmečiu“.

Eil. Nr.	Objektas	Objekto vieta	Plotas, ha	Žemės priedavimas	Objekto nerūšavimo data
1	k/d 39078 61 poligonas	Juodkrantė	4.80	1986	1992 11 27
2	k/d 20154 radiolokacinė kuopa	Juodkrantė	5.80	1984	1992 11 27
3.	k/d 2 1 1 4 Pasienio užkarda	Juodkrantė	2.00	1946	1992 11 27
4.	k/d 2 1 1 4 Pasienio užkarda	Nida, Plento 7	2.00	1946	1992 11 27
5.	k/d 90062	Nida	0.40		1992 11 27
6.	k/d 10527 Stebėjimo postas	Nida	0.75		1992 11 27
7.	k/d 20307 Radiotechninio stebėjimo postas	Nida	2.00	1947	
8.	Senasis jūrų aviacijos poligono miestelis	Juodkrantė	4.00		
9.	k/d 20154 Radiotechninio stebėjimo posto miestelis	Juodkrantė	1.00		

Kaip matome iš aukščiau pateiktos lentelės, ne visi buvę kariniai objektai Neringoje buvo oficialiai perimti iš Rusijos Federacijos. Duomenys apie oficialiai perimtus ir paskirstytus ministerijoms bei savivaldybėms objektus (pagal LR Vyriausybės nutarimų duomenis) pateikiami lentelėje Nr. 8 :

Lentelė 8 Palangos mieste perimti Rusijos Federacijos kariniai objektai pagal LR Vyriausybės nutarimus

Objekto adresas	Objekto pavadinimas	Kam perduota
		LRV Nutarimo Nr.906 1992-11-27 Aktuali redakcija
Nida	radiotechninio stebėjimo postas	Krašto apsaugos ministerija
Nida, Plento g. 7	pasienio užkarda, karinė dalis 2114	Krašto apsaugos ministerija
Juodkrantė	pasienio užkarda, karinė dalis 2114	Krašto apsaugos ministerija
Juodkrantė	radiolokacinė kuopa, karinė dalis 20154	Krašto apsaugos ministerija

2.5 Toliau detaliai nagrinėjamų karinių objektų atranka

Pagrindinis toliau detaliai nagrinėjamų buvusių karinių objektų atrankos kriterijus - Klaipėdos miesto Bendrasis planas (patvirtintas 2007 balandžio 5d. Nr.T2-110). Sutarties dėl šios galimybių studijos parengimo 4.2 punktas įpareigoja „galimybių studiją su tarpinėmis ataskaitomis parengti pagal miesto Bendrojo plano sprendinius ir paveldo dalyje nurodytus objektus“.

Klaipėdos miesto Bendrojo plano sprendiniuose (Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 1 priedas), dalyje „Kultūros paveldo dalies sprendiniai“ apie buvusius karinius objektus yra vienas punktas, kuris skamba taip: „Planuojant teritorijas ir vykdant tvarkybos darbus II Pasaulinio karo gynybiniuose objektuose ir prie jų, nustatyti šių objektų vertingąsias savybes.“

Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti šie **II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, turintys vertės požymius:**

- A - II Pasaulinio karo vokiečių baterija
- B - II Pasaulinio karo vokiečių baterija
- C - II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai ant Hageno kalno
- D - II Pasaulinio karo vokiečių baterija ant Neringos kalno
- E - Girulių II Pasaulinio karo vokiečių baterija
- F - Melnragės II Pasaulinio karo vokiečių baterija
- G - Tauralaukio II Pasaulinio karo vokiečių baterija
- H - II Pasaulinio karo vokiečių baterija prie Statybininkų prospekto (“Diliko”) sklype
- J - II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai Danės kilpoje prie Klaipėdos autobusų parko

UAB „Klaipėdos miestprojektas“, rengusios minėtą bendrąjį planą, ir miesto plane pažymėjusios II Pasaulinio karo gynybinius objektus Klaipėdos mieste, teigimu, informaciją apie buvusius karinius objektus suteikė Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Klaipėdos teritorinis padalinys, kurio specialistai tiesiog pažymėjo jau miesto plane šių objektų vietas. Tikslūs jų adresai nėra žinomi. Objektų vietas buvo pažymėtos GPS priemonėmis, gautos koordinatės WGS 84 sistemoje (WGS – Wold Geodetic System – pasaulinė koordinatė sistema). Vėliau programos „ArcMap“ pagalba koordinatės buvo perskaičiuotos į LKS 94 sistema – ją naudoja VĮ „Registru centras“.

3 Detalus analizuojamų buvusių karinių objektų aprašymas

3.1 II Pasaulinio karo vokiečių baterija

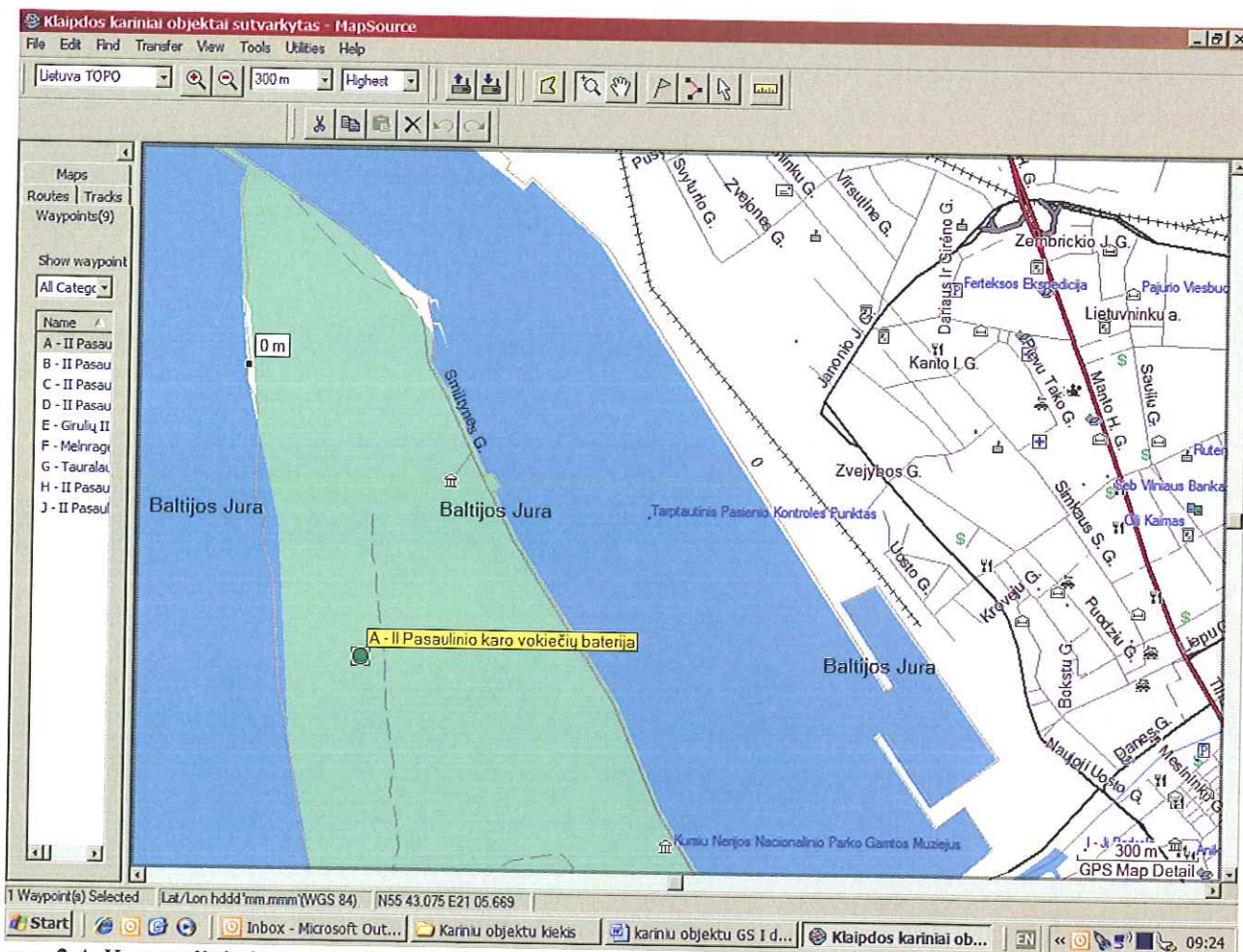
3.1.1 Geografinė padėtis

Pagal WGS 84 koordinacių sistemą šis objektas yra N55 42.687 E21 05.943.

Pagal LKS 94 koordinacių sistemą šis objektas yra X=6179014,6943 m ir Y=317720,34971 m

Objektas (II Pasaulinio karo vokiečių baterija) yra Kopgalyje (netoli Jūrų muziejaus), nuo Jūrų muziejaus einant prie jūros. Objektas – tai gynybiniai įrenginiai, išdėstyti nemažoje teritorijoje. Gynybinių pastatų neišlikę. Šiuo metu išlikę tik griuvėsiai ir aikštelės pabūklams. Objektas yra Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje.

Netoli objekto yra Turizmo informacijos centras.

pav. 2 A-II pasaulinio karo vokiečių baterijos vieta

3.1.2 Gamtinė aplinka

Objektas yra kopose. Objekto teritorija apžėlusi žolėmis, krūmynais ir medžiais. Netoli objekto nutiestas lentinis takelis.

3.1.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija)

STATINIO TECHININĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Objekto pavadinimas, adresas: II Pasaulinio karo vokiečių baterija Koppalyje 2. Statybos metai: 1939 3. Esamas pritaikymas: Nenaudojamas. 4. Techninės būklės įvertinimas:			
Eil. Nr.	Pavadinimas	Vertinimo skalė	Autentiškumas, papildomi duomenys, pastabos
1	2	3	4
I.	KULTŪRINĖ VERTĖ		
	Planinė struktūra, tūris	3	Bateriją sudaro 4 aštuonkampės gelžbetoninės pabūklų platformos, 2 stačiakampės gelžbetoninės pabūklų (prožektorių) platformos su atraminėmis sienutėmis, 1 į žemę įleista pabūklo platforma, 6 pabūklų aikštelės su žemių brustverais, 5 bunkeriai ir vadavietės griuvėsiai.
II.	STATINIO KONSTRUKCINĖS SISTEMOS IR ELEMENTAI		Pagal schemą
1.	Aštuonkampė pabūklo platforma 5.00 x 5.00 m.	4	Betoninė 2.00 m. storio pabūklo platforma stovi vos pakrypusi į V. pusę, su išlikusiais metaliniais sriegiais pabūklo lafetui tvirtinti.
2.	Stačiakampė pabūklo (prožektoriaus) platforma 3.80 x 3.70 m.	3	Betoninė 1.00 m. storio pabūklo platforma su atramine sienute, pakrypusi į V. pusę su išlikusiu 1 lafeto tvirtinimo elementu.
3.	Aštuonkampė pabūklo platforma 5.60 x 5.60 m.	3	Betoninė 2.00 m. storio pabūklo platforma, pakrypusi į V. pusę, su išlikusiais metaliniais sriegiais pabūklo lafetui tvirtinti.
4.	Stačiakampė pabūklo (prožektoriaus) platforma 3.80 x 3.70 m.	3	Betoninė 1. m. storio pabūklo platforma, pakrypusi į V. pusę.
5.	Pabūklo aikštelė su žemių brustveru 5.00 x 5.00 m.	4	Žemių brustveras aplink pabūklo aikštelę 4.00 m. pločio ir 1.30 m. aukščio, įvažiavimas iš V.

			pusės.
6.	Aštuonkampė pabūklo platforma 5.60 x 5.60 m.	3	Betoninė 2.00 m. storio pabūklo platforma su išlikusiais metaliniais sriegiais pabūklo lafetui tvirtinti.
7.	Pabūklo aikštelė su žemių brustveru 5.60 x 5.60 m.	3	Žemių brustveras aplink pabūklo aikštelę 3.00 m. pločio ir 1.00 m. aukščio. ŠV pusėje prie aikštelės yra 3.00 x 2.00 m. bunkeris.
8.	Aštuonkampė pabūklo platforma 5.60 x 5.60 m.	3	Betoninė 2.00 m. storio pabūklo platforma su išlikusiais metaliniais sriegiais pabūklo lafetui tvirtinti.
9.	Pabūklo aikštelė su žemių brustveru 6.00 x 6.00 m.	4	Žemių brustveras aplink pabūklo aikštelę 3.00 m. pločio ir 1.30 m. aukščio. Įvažiavimas iš V.pusės.
10.	Pabūklo aikštelė su betonine platforma 9.00 x 9.00 m.	2	Netaisyklingos aikštelės be brustvero centre matomas aštuonkampės betoninės platformos fragmentas ir plieninės vielos atotamos kamufliažiniam tinklui tvirtinti.
11.	Pabūklo aikštelė su žemių brustveru 5.00 x 5.00 m.	3	Žemių brustveras aplink pabūklo aikštelę 3.00 m. pločio ir 0.90 m. aukščio, jame išliko plieninės vielos atotampa kamufliažiniam tinklui tvirtinti. Aikštelės centrinė dalis užpilta žemėmis, įvažiavimas iš P. pusės.
12.	Pabūklo aikštelė su žemių brustveru 6.00 x 6.00 m.	3	Žemių brustveras aplink pabūklo aikštelę 3.00 m. pločio ir 1.00 m. aukščio. Įvažiavimas iš R. pusės
13.	Pabūklo aikštelė su žemių brustveru 4.00 x 4.00 m.	3	Žemių brustveras aplink pabūklo aikštelę 3.00 pločio ir 0.90 m. aukščio, įvažiavimas iš ŠR pusės.
14.	A bunkeris 4.00 x 3.00 m.	3	3/5 bunkerio užpilta smėliu, įėjimas iš ŠV pusės.
15.	B bunkeris 6.00 x 6.00 m.	3	3/5 bunkerio užpilta smėliu, įėjimas iš ŠV pusės.
16.	C bunkeris 7.00 x 5.00 m.	3	3/5 bunkerio užpilta smėliu, įėjimas iš PV pusės.
17.	D bunkeris 8.00 x 4.00 m.	3	3/5 bunkerio užpilta smėliu, įėjimas išŠV pusės.
18.	E bunkeris 3.00 x 3.00 m.	2	4/5 bunkerio užpilta smėliu, įėjimas iš R pusės.
19.	F susprogdintos vadavietės griuvėsiai 30.00 x 30.00 m.	1	Buv. gelžbetoninė vadavietė buvo 2 aukštų, po sprogdimo apie 1980 metus jos teritorijoje teliko įvairaus dydžio gelžbetoninių skeveldrų sankaupa.
20.	G betoninė bokšto platforma 4.00 x 3.00 m.	2	Betoninė bokšto platforma iš keturių segmentų, su išlikusiomis nupjautomis bokšto metalinėmis konstrukcijomis. Tai galėjo būti sovietų karių pasienio stebėjimo ar navigacinis bokštas.

Fotonuotraukos pateikiamos priede, elektronine versija (CD).

3.1.4 Įvertinimas paveldo požiūriu

Objektas nėra įtrauktas į Kultūros paveldo registrą.

Klaipėdos miesto Bendrojo plano sprendiniuose (Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 1 priedas), dalyje „Kultūros paveldo dalies sprendiniai“ yra nurodyta kad: „Planuojant teritorijas ir vykdant tvarkybos darbus II Pasaulinio karo gynybiniuose objektuose ir prie jų, nustatyti šių objektų vertingąsias savybes.“ Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, ir jie apibūdinami kaip „turintys vertės požymius“.

Remiantis minėto Bendrojo plano sprendiniais, reikėtų šį objektą įvertinti pagal LR Kultūros ministro įsakyme (Nr. IV-150, 2005-04-15d.) „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ patvirtintus vertinimo ir atrankos kriterijus.

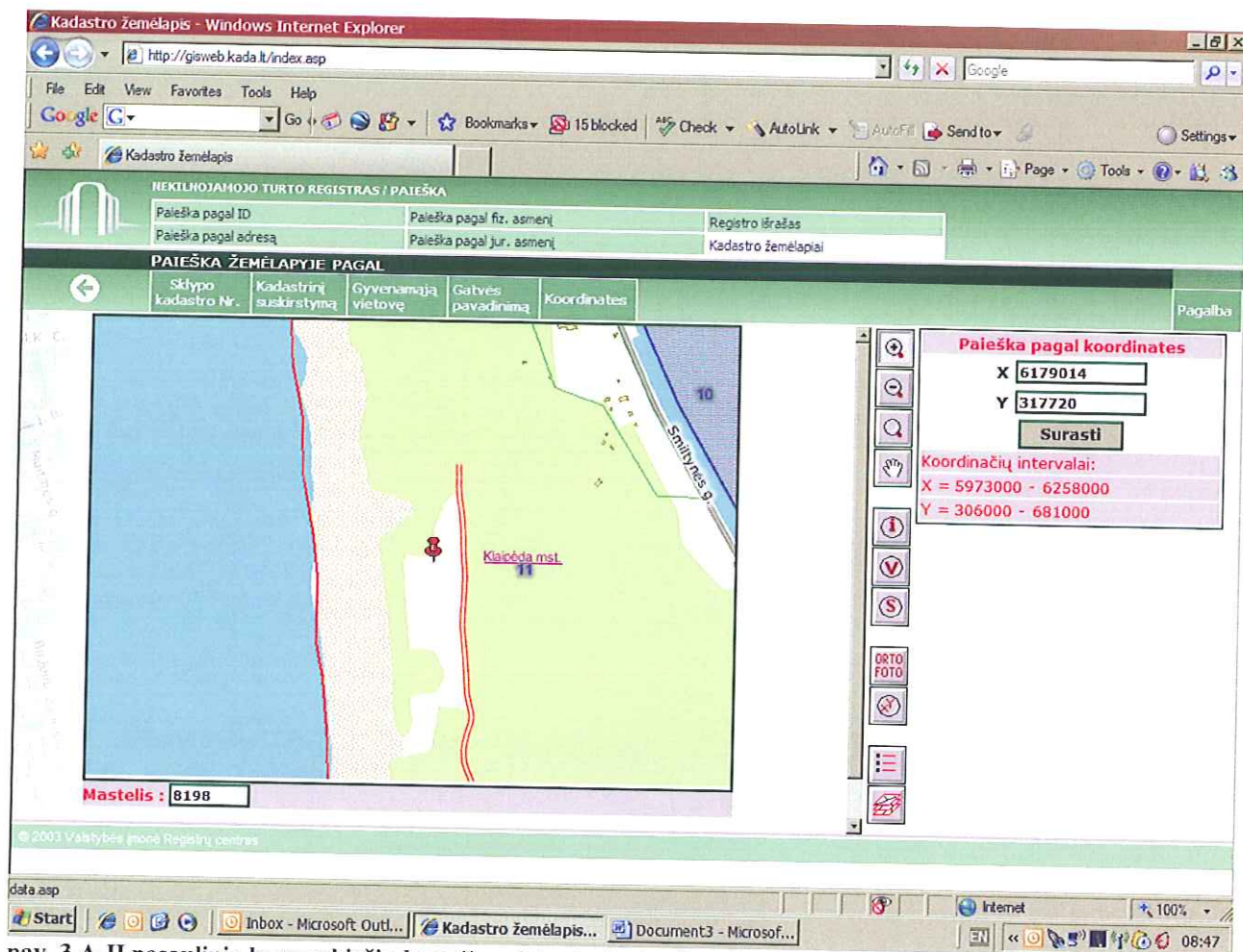
3.1.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra)

Autoturistai atvykę automobiliu gali jį priparkuoti Smiltynės netoli kelto arba prie Jūrų muziejaus esančiose automobilių stovėjimo aikštelėse. Turistai atvykę iš Kaliningrado pusės stovėjimo aikšteles pasiekia važiuodami krašto keliu Nr. 167.

Remiantis leidiniais „Atrask trejų vandenų kraštą!“ išleistu ES PHARE 2002 programos lėšomis, įgyvendinant projektą „Vakarų Lietuvos dviračių trasos rinkodara bei vadovo dviratininkams leidyba“, „Lietuvos dviračių maršrutų žemėlapis“ išleistu Lietuvos dviratininkų draugijos (leidinį iš dalies remia LR Ūkio ministerijos ir ES Baltijos jūros regiono INTERREG III B bendradarbiavimo programa) važiuojant dviračiais netoli objekto, maždaug už 375 metrų, yra Pajūrio dviračių trasa, maždaug už 168 metrų – kalnų dviračių trasa, už maždaug 553 metrų - kokybiškas dviračių maršrutas bendrame transporto sraute.

3.1.6 Savininkai ir žemės priklausomybė

Pagal VI „Registrų centras“ duomenis, šio buvusio karinio objekto vietoje, suformuotų žemės sklypų nėra, identifikuotų statinių taip pat nėra:

pav. 3 A-II pasaulinio karo vokiečių baterijos vietos kadastro žemėlapis

3.1.7 Objekto įvertinimas

Šios galimybių studijos rengėjų nuomone, šio objekto pritaikymo turizmui galimybės minimalios. Priežastys:

- ✚ nėra išlikę pastatų, objekto liekanos išsimėtę nemažoje teritorijoje (matuojant tiesia linija – apie 320 m);
- ✚ nėra išlikę tokių pastatų ar statinių, kuriuose būtų galima atlikti kadastrinius matavimus ir įregistruoti šiuos statinius. Apie šio objekto tvarkymą būtų galima kalbėti tik kaip apie teritoriją. Jeigu nebūtų galimybės sutvarkyti statinių / žemės nuosavybės klausimų, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija negalėtų pasinaudoti jokių paramos fondų lėšomis šio objekto tvarkymui ir pritaikymui turizmui;
- ✚ Kad šis objektas taptų turistams patrauklus, reikėtų išryškinti objekto liekanas (išvalyti augmeniją, atkasti žemėm bei smėliu užneštas dalis), įrengti pažintinį takelį (galėtų būtų tiesiog lentų takas, informacinės lentos ties objektų liekanomis), tačiau pasikeistų nemaža dalis gražaus, natūralaus kraštovaizdžio, esančio visai šalia pajūrio kopų, pievose.

3.2 II Pasaulinio karo vokiečių baterija

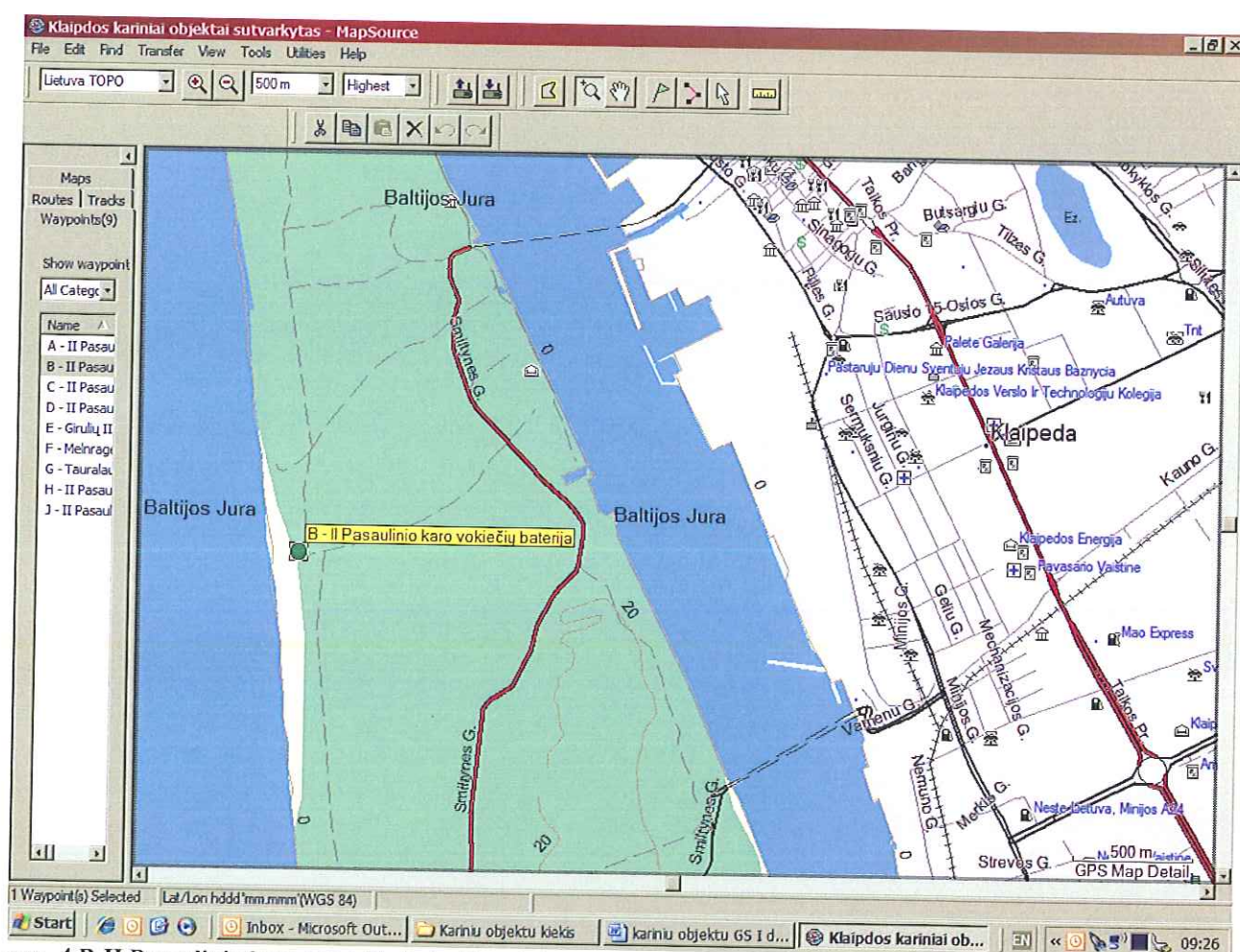
3.2.1 Geografinė padėtis

Pagal WGS 84 koordinacių sistemą šis objektas yra N55 41.651 E21 06.097.

Pagal LKS 94 koordinacių sistemą šis objektas yra X=6177086,782306 m ir Y= 317801,240055 m

Objektas (II Pasaulinio karo vokiečių baterija) yra Smiltynėje, jūros pakrantėje, vyrų plažo teritorijoje. Objektas pasiekiamas betoniniu keliuku, kuris eina nuo Jachtklubo marių pakrantėje jūros link. Iš Smiltynėje esančių karinių objektų – tai vienintelis su išlikusiais požeminiais pastatais, į kurių vidų galima patekti.

Objektas yra Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje.

pav. 4 B-II Pasaulinio karo vokiečių baterijos vieta

3.2.2 Gamtinė aplinka

Objektas yra kopose, netoli jūros. Objekto teritorija apžėlusi žolėmis ir krūmynais. Netoli objekto yra betoninis takelis.

3.2.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija)

STATINIO TECHNINĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Objekto pavadinimas, adresas: Baterija prie jūros 2. Statybos metai: 1940 m. 3. Esamas pritaikymas: Nenaudojamas. 4. Techninės būklės įvertinimas:			
Eil. Nr.	Pavadinimas	Vertinimo skalė	Autentiškumas, papildomi duomenys, pastabos
1	2	3	4
I.	KULTŪRINĖ VERTĖ		
	Planinė struktūra, tūris	3	Tai vienas iš šešių tipinių gelžbetoninių Klaipėdos fortų (baterija). Per karą ar pokaryje buvo susprogdintos A, B ir E pabūklų platformos. Išlikę baterijos korpusų dalys sovietų buvo naudojamos kaip maisto produktų sandėlis. Fortas įrengtas šalia jūros ant įspūdingo aukšto paplūdimio kopagūbrio. Ant kopagūbrio ir užkopyje išliko autentiškų metalinių užtvarų prieš pėstininkus fragmentų, betoninių kulkosvaidžių lizdų šulinių ar jų fragmentų, bunkerių duobių. Baterijos Š pusėje išliko sovietų armijos stebėjimo bokšto ir prožektoriaus platformos. Per audrą apie 1975-uosius metus į paplūdimį priešais fortą buvo išmestas prekybinis laivas, tarp kurių kopagūbryje susiformavo įlanka.
II.	STATINIO KONSTRUKCINĖS SISTEMOS IR ELEMENTAI		
1.	A pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.?	-	Susprogdinta
2.	B pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.?	-	Susprogdinta
3.	C pabūklo (prožektoriaus) platforma 7.20 x 8.20 m.	5	Stačiakampės pabūklo (prožektoriaus) platformos vidinė dalis užpilta smėliu.
4.	D pabūklo platforma	5	Septynkampė 105 mm. kalibro pabūklo

	9.70 x 9.70 m.		platforma. Vidinė platformos dalis dalinai užpilta smėliu.
5.	E pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m. ?	-	Susprogdinta
6.	I-A pabūklo įgulos gyv. patalpa	4	Durys iš pabūklo platformos pusės užmūrytos, patalpoje išliko sovietų karių mediniai stelažai daržovėms sandėliuoti.
7.	II-B pabūklo įgulos gyv. patalpa	4	1/3 patalpos užpilta smėliu, kuris pateko per susprogdintos B pabūklo platformos durų angą.
8.	III-C pabūklo įgulos gyv. patalpa	5	Patalpoje išliko sovietų karių mediniai stelažai daržovėms sandėliuoti.
9.	IV-D pabūklo įgulos gyv. patalpa	4	1/3 patalpos užpilta smėliu, kuris pateko per D pabūklo platformos durų angą.
10.	V-E pabūklo įgulos gyv. patalpa	3	Patalpos jungiamoji siena su pabūklo platforma sproginimo metu buvo sunaikinta, todėl sovietų kariai jos vietoje iš silikatinių plytų sumūrė naują įėjimą. Patalpos viduje buvo sumūryta nauja pertvara su langu bei užmūrytas praėjimas, vedantis į koridorių, jungiantį C ir D pabūklų platformas.
11.	Generatorinė	4	Patalpoje išliko sovietų karių mediniai stelažai daržovėms sandėliuoti.
12.	Dušinės, prausyklos, san. mazgai.	4	Patalpos gerame stovyje, tačiau neišliko vidaus įranga.
13.	Įėjimų į bateriją laiptinės- tuneliai	4	Abu įėjimai į bateriją iš rytų pusės dalinai užpilti smėliu, patekusių pro tunelių angas.
III.	INŽINERINIAI TINKLAI:		
	Vėdinimas	+	Yra išlikusių ventiliacinių angų su metaliniais bei keramikiniais kanalais ir juos uždengiantys metaliniai dangteliai (patalpų viduje). Baterijoje turėjo būti oro filtravimo sistema (išliko keli sistemos vamzdžiai).
	Vandentiekis	-	Baterijoje buvo vandentiekio sistema, išliko tik keli metaliniai vamzdžiai ir vandens rezervuarų laikikliai.
	Elektra	-	Baterijoje buvo autonominė elektros sistema su dyzeliniu kuru varomu generatoriumi. Ant sienų yra išlikusių keramikinių elektros laidų laikiklių.
	Nuotekos	-	Nėra, tačiau buvo.

Fotonuotraukos pateikiamos priede, elektronine versija (CD).

3.2.4 Įvertinimas paveldo požiūriu

Objektas nėra įtrauktas į Kultūros paveldo registrą.

Klaipėdos miesto Bendrojo plano sprendiniuose (Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 1 priedas), dalyje „Kultūros paveldo dalies sprendiniai“ yra nurodyta kad: „Planuojant teritorijas ir vykdant tvarkybos darbus II Pasaulinio karo gynybiniuose objektuose ir prie jų, nustatyti šių objektų vertingąsias savybes.“ Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, ir jie apibūdinami kaip „turintys vertės požymius“.

Remiantis minėto Bendrojo plano sprendiniais, reikėtų šį objektą įvertinti pagal LR Kultūros ministro įsakyme (Nr. ĮV-150, 2005-04-15d.) „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ patvirtintus vertinimo ir atrankos kriterijus.

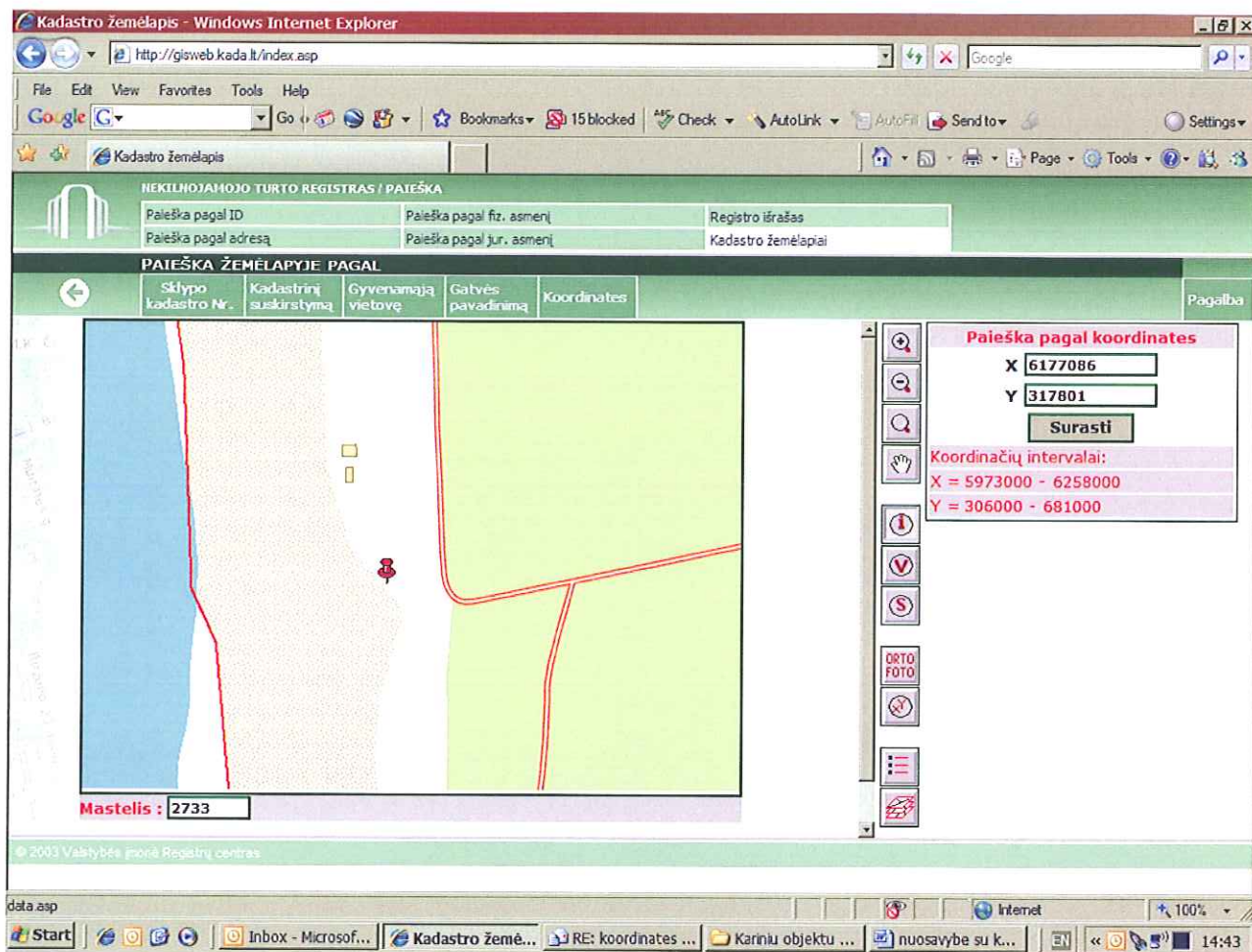
3.2.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra)

Objektas pasiekiamas persikėlus keltu į Smiltynę. Turistai atvykę automobiliu gali jį priparkuoti Smiltynės netoli kelto arba prie Jachtklubo esančiose automobilių stovėjimo aikštelėse. Turistai atvykę iš Kaliningrado pusės stovėjimo aikšteles pasiekia važiuodami krašto keliu Nr. 167.

Remiantis leidiniais „Atrask trejų vandenų kraštą!“ išleistu ES PHARE 2002 programos lėšomis, įgyvendinant projektą „Vakarų Lietuvos dviračių trasos rinkodara bei vadovo dviratininkams leidyba“, „Lietuvos dviračių maršrutų žemėlapis“ išleistu Lietuvos dviratininkų draugijos (leidinį iš dalies remia LR Ūkio ministerijos ir ES Baltijos jūros regiono INTERREG III B bendradarbiavimo programa) važiuojant dviračiais šalia objekto, maždaug už 250 metrų, yra Pajūrio dviračių trasa, o maždaug už 50 metrų - kalnų dviračių trasa.

3.2.6 Savininkai ir žemės priklausomybė

Pagal VI „Registrų centras“ duomenis, šio buvusio karinio objekto vietoje, suformuotų žemės sklypų nėra, identifikuotų statinių taip pat nėra:

pav. 5 B-II Pasaulinio karo vokiečių baterijos vietos kadastro žemėlapis

3.2.7 Objekto įvertinimas

Šios galimybių studijos rengėjų nuomone, šis objektas gali būti pritaikytas turistų ar vietinių lankytojų reikmėms. Priežastys:

- ✚ išlikę pastatų, objekto liekanos gana kompaktiškai išdėstytos;
- ✚ reikėtų kreiptis į kadastrinius matavimus atliekančius specialistus ir išsiaiškinti ar būtų galima atlikti kadastrinius matavimus ir įregistruoti šiuos statinius. Jeigu nebūtų galimybės sutvarkyti statinių / žemės nuosavybės klausimų, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija negalėtų pasinaudoti jokių paramos fondų lėšomis šio objekto tvarkymui ir pritaikymui, objektas nebūtų patrauklus privačių investicijų pritraukimui;
- ✚ objekto pritaikymo galimybės bus analizuojamos kitose galimybių studijos dalyse. Tačiau, vertinant pritaikymo galimybes, būtina atsižvelgti į tai, kad jau daug metų kopos, kuriose objektas yra, patenka į vyrų pliažo teritoriją. Kaip rodo praktika, moterų/vyrų pliažų vietų pakeitimas dažnai sukelia visuomenės nepasitenkinimą, teritorijų pakeitimai ignoruojami dar ilga laiką. Jeigu būtų investuojama į objekto sutvarkymą, jis turėtų būti visiems prieinamas, todėl vyrų pliažo teritorija Smiltynėje turėtų pasikeisti.

3.3 II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai ant Hageno kalno

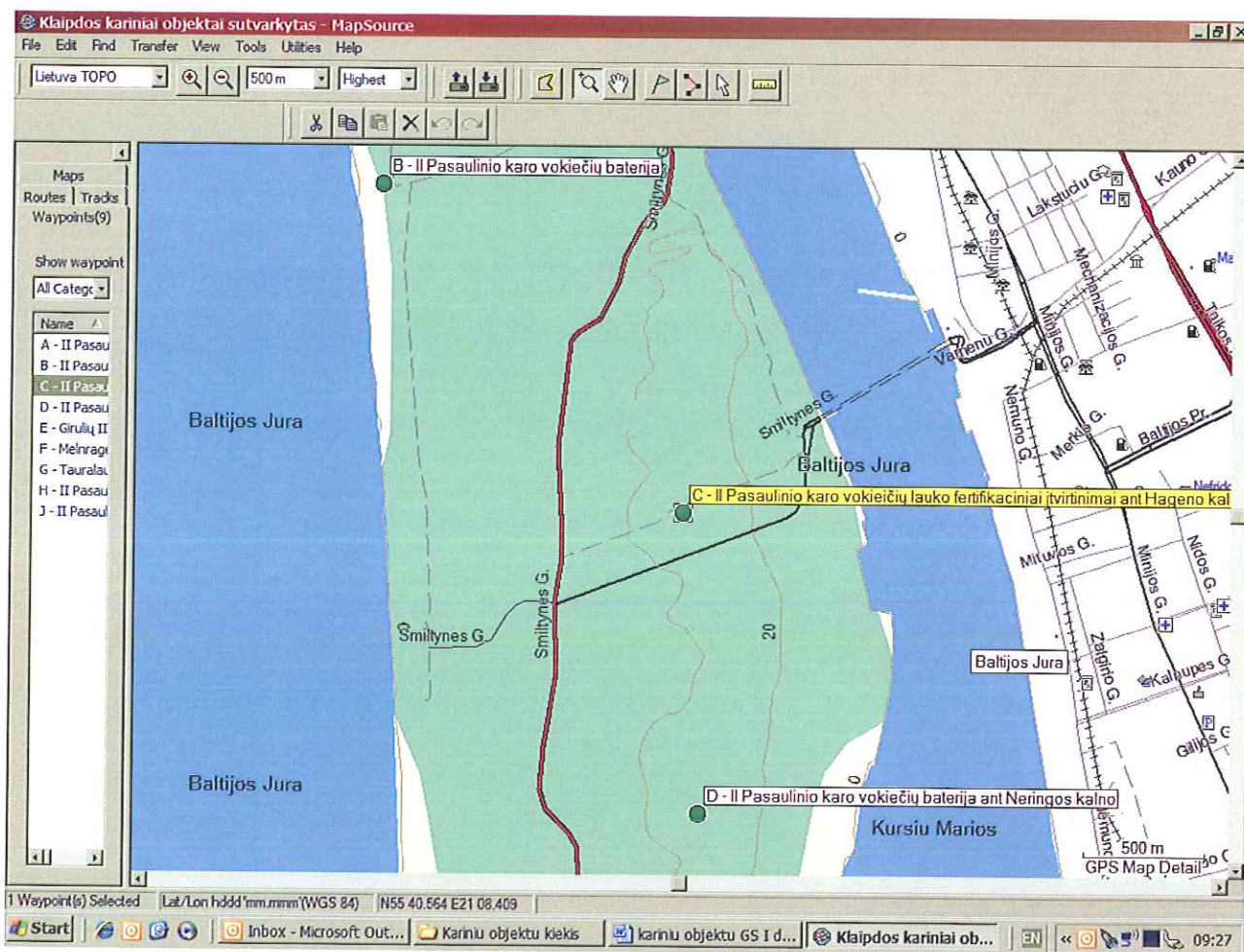
3.3.1 Geografinė padėtis

Pagal WGS 84 koordinatų sistemą šis objektas yra N55 40.929 E21 07.293.

Pagal LKS 94 koordinatų sistemą šis objektas yra X=6175696,17079 m ir Y=318988,162962 m

Objektas (II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai ant Hageno kalno) yra Smiltynėje ant Hageno kalno. Tai įtvirtinta stovyklavietė, panašiai, kaip Danės Kilpoje. Pastatų neišliko. Šiuo metu išlikę tik apkasų, vielų užtvaros bei stulpas žymintis Hageno kalną.

Objektas yra Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje.

pav. 6 C- II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai ant Hageno kalno - vieta

3.3.2 Gamtinė aplinka

Objektas yra ant Hageno kalno, pievoje. Pieva apaugusi žolynais, krūmynais ir medžiais.

3.3.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija)

STATINIO TECHNINĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Objekto pavadinimas, adresas: II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai ant Hageno kalno			
2. Statybos metai: 1944			
3. Esamas pritaikymas: Nenaudojamas.			
4. Techninės būklės įvertinimas:			
Eil. Nr.	Pavadinimas	Vertinimo skalė	Autentiškumas, papildomi duomenys, pastabos
1	2	3	4
I.	KULTŪRINĖ VERTĖ		
	Planinė struktūra, tūris	3	Žiedinės gynybos mazgą ant Hageno kalno (3.60 m.) sudaro ovalu išdėstyti apkasai su jų galuose įrengtais kulkosvaidžių lizdais, tarp apkasų išliko spygliuotos vielos 2 m. pločio užtvarų juostos, nedideli individualūs apkasai, bunkeriai, savaeigės technikos apkasai, sviedinių išmuštos duobės. Iš Š, V ir P pusės kalną juosia siaurojo geležinkelio pylimas.
II.	STATINIO KONSTRUKCINĖS SISTEMOS IR ELEMENTAI		Pagal planą
1.	Individualus apkasas 1.50 x 0.50 m.	2	4/5 apkaso užpilta smėliu.
2.	Individualus apkasas 1.50 x 0.50 m.	2	4/5 apkaso užpilta smėliu.
3.	Sviedinio duobė 3.00 x 3.00 m.	3	3/5 sviedinio duobės užpilta smėliu.
4.	Sviedinio duobė 4.00 x 4.00 m.	3	3/5 sviedinio duobės užpilta smėliu.
5.	Bunkeris 4.00 x 3.50 m.	3	3/5 bunkerio užpilta smėliu, R. dalyje būta pagalbinės 1.50 x 1.50 m. patalpos. Įėjimas į bunkerį iš V. pusės.
6.	Individualus apkasas 1.50 x 0.50 m.	2	4/5 apkaso užpilta smėliu.
7.	Bunkeris 4.20 x 4.00 m.	3	Bunkeris įrengtas iškasus negilią duobę ir aplinkui supylus 1 m. aukščio žemių brustverę. Įėjimas į bunkerį iš R. pusės, jo kraštuose išliko betoniniai pamatai su metalo sriegiais, ant kurių

			galėjo tvirtintis medinė durų konstrukcija.
8.	Sviedinio duobė 5.00 X 5.00 m.	2	4/5 sviedinio duobės užpilta smėliu.
9.	Savaeigio pabūklo apkasas 7.00 x 2.50 m.	3	3/5 savaeigio pabūklo apkaso užpilta smėliu. Įvažiavimas į apkasą iš V. pusės.
10.	Individualus apkasas 1.50 x 0.50 m.	2	4/5 apkaso užpilta smėliu.
11.	Individualus apkasas 1.50 x 0.50 m.	2	4/5 apkaso užpilta smėliu.
12.	Bunkeris 2.40 x 1.40 m.	2	3/5 bunkerio užpilta smėliu. Įėjimas į bunkerį iš V. pusės.
13.	Individualus apkasas 1.50 x 0.50 m.	2	4/5 apkaso užpilta smėliu.
14.	Individualus apkasas 1.50 X 0.50 m.	2	4/5 apkaso užpilta smėliu.
15.	Bunkeris 3.00 x 3.00 m.	3	3/5 apkaso užpilta smėliu. Įėjimas iš Š. pusės.
16.	Bunkeris 4.00 x 2.50 m.	3	2/5 bunkerio užpilta smėliu. Įėjimas iš Š. pusės.
17.	Savaeigio pabūklo apkasas 11.00 x 3.00 m.	3	2/5 savaeigio pabūklo apkaso užpilta smėliu. Įvažiavimas iš Š. pusės.
18.	Bunkeris 3.00 x 3.00 m.	3	2/5 bunkerio užpilta smėliu. Įėjimas iš Š. pusės.
19.	Bunkeris 4.00 x 4.00 m.	3	2/5 bunkerio užpilta smėliu. Įėjimas iš V. pusės.
20.	Bunkeris 5.00 x 4.30 m.	3	2/5 bunkerio užpilta smėliu. Įėjimas iš Š. pusės.
21.	Savaeigio pabūklo apkasas 6.00 x 3.00 m.	3	2/5 savaeigio pabūklo apkaso užpilta smėliu. Įvažiavimas iš Š. Pusės.
22.	Bunkeris 6.00 x 5.00 m .	3	2/5 bunkerio užpilta smėliu. Įėjimas iš V. pusės.
23.	Ūkinė aikštelė 16.00 x 6.50 m.	4	Ūkinė aikštelė apjuosta 0.50 m. aukščio brustveru. Joje stovėjo virtuvės ir poilsio palapinės.
24.	Sviedinio duobė 3.00 x 3.00 m.	2	3/5 sviedinio duobės užpilta smėliu.
25.	Bunkeris SS formos brustveru 4.00 x 2.00 m.	3	3/5 bunkerio užpilta smėliu. Brustveras 0.80 m. aukščio, bunkeris turėjo du įėjimus – iš V. ir R. pusės.
26.	Individualus apkasas 1.50 x 0.50 m.	2	4/5 apkaso užpilta smėliu.
27.	Savaeigio pabūklo apkasas 6.00 x 3.00 m.	2	4/5 savaeigio pabūklo apkaso užpilta kertamo miško atliekomis.
28.	Individualus apkasas 1.50 x 0.50 m.	2	4/5 apkaso užpilta smėliu.
29.	Bunkeris 3.00 x 3.00 m.	2	3/5 bunkerio užpilta smėliu. Įėjimas iš V.pusės.
30.	Bunkeris 2.50 x 2.00 m.	2	3/5 bunkerio užpilta smėliu. Įėjimas iš V. pusės.
31.	A tranšėja 10.50 m.	3	2/5 tranšėjos užpilta smėliu. P. tranšėjos gale buvo kulkosvaidžio lizdas.
32.	B tranšėja 50.00 m.	3	2/5 tranšėjos užpilta smėliu. Tranšėjos viduryje, V. pusėje buvo iškasta 16.00 m. ilgio apkasų atšaka. Š. ir P. tranšėjos galuose buvo kulkosvaidžių lizdai.
33.	C tranšėja 8.00 m.	2	3/5 tranšėjos užpilta smėliu.
34.	D tranšėja 6.00 m.	3	3/5 tranšėjos užpilta smėliu. Š. tranšėjos gale

			buvo kulkosvaidžio lizdas, šalia jo įrengtas bunkeris 2.00 x 2.00 m.
35.	E tranšėja 5.00 m.	2	3/5 tranšėjos užpilta smėliu.
36.	F tranšėja 66.00 M.	3	3/5 tranšėjos užpilta smėliu. Su tranšėja jungėsi 4 bunkeriai, buvo įrengtas kulkosvaidžio lizdas.
37.	G tranšėja 20.00 m.	3	3/5 tranšėjos užpilta smėliu. Š. gale buvo kulkosvaidžio lizdas.
38.	H tranšėja	3	3/5 tranšėjos užpilta smėliu.
39.	I tranšėja 35.00 m.	3	3/5 tranšėjos užpilta smėliu. V. gale buvo kulkosvaidžio lizdas.
40.	J tranšėja 43.00 m.	3	3/5 tranšėjos užpilta smėliu. Ties tranšėjos centru į V. pusę buvo iškasta 25.00 m. ilgio atšaka. Tranšėjos ir atšakos V. galuose buvo kulkosvaidžių lizdai.

Fotonuotraukos pateikiamos priede, elektronine versija (CD).

3.3.4 Įvertinimas paveldo požiūriu

Objektas nėra įtrauktas į Kultūros paveldo registrą.

Klaipėdos miesto Bendrojo plano sprendiniuose (Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 1 priedas), dalyje „Kultūros paveldo dalies sprendiniai“ yra nurodyta kad: „Planuojant teritorijas ir vykdant tvarkybos darbus II Pasaulinio karo gynybiniuose objektuose ir prie jų, nustatyti šių objektų vertingąsias savybes.“ Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, ir jie apibūdinami kaip „turintys vertės požymius“.

Remiantis minėto Bendrojo plano sprendiniais, reikėtų šį objektą įvertinti pagal LR Kultūros ministro įsakyme (Nr. IV-150, 2005-04-15d.) „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ patvirtintus vertinimo ir atrankos kriterijus.

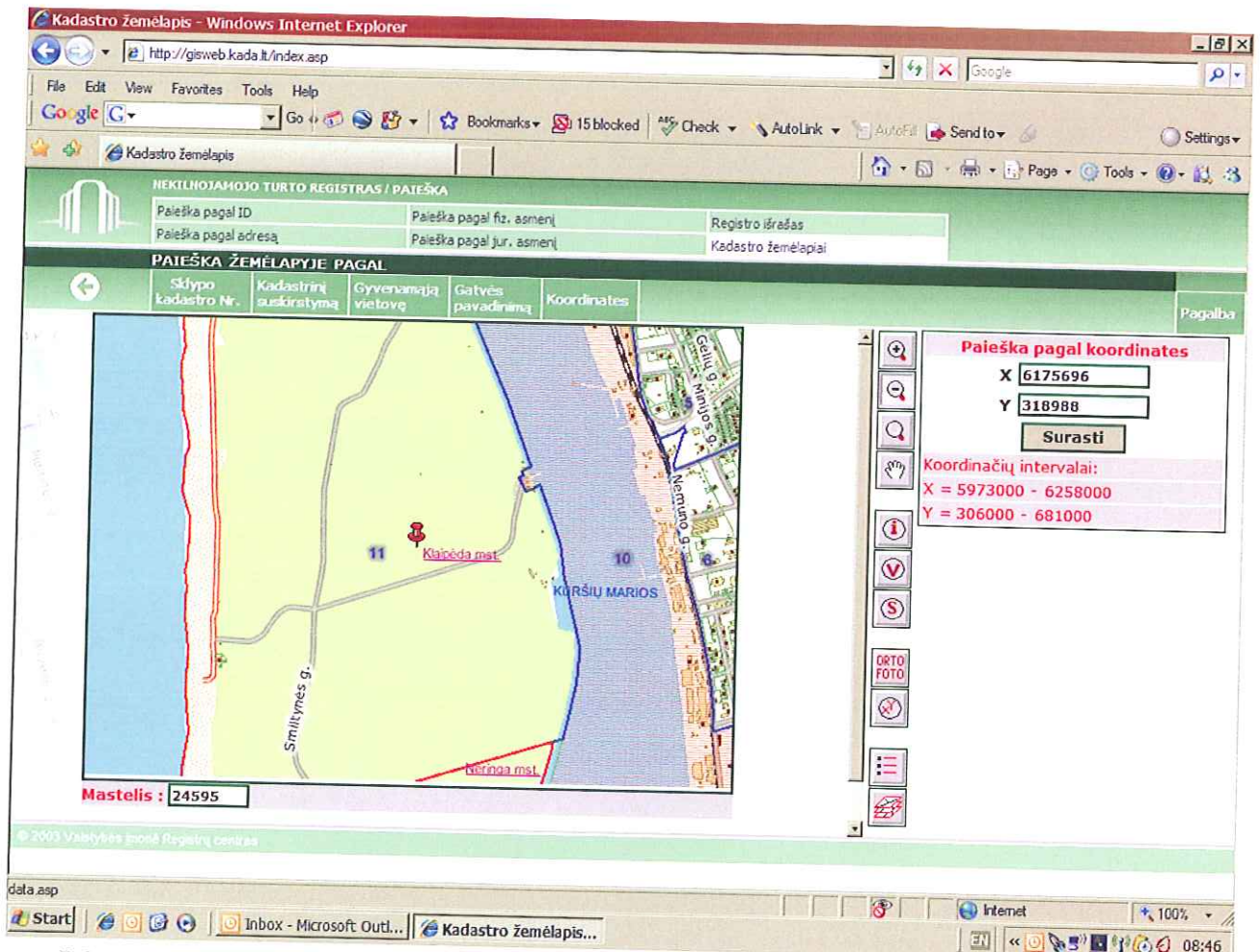
3.3.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra)

Objektas pasiekiamas persikėlus keltu į Smiltynę arba iš Kaliningrado pusės važiuojant automobiliu krašto keliu Nr. 167. Automobilius galima priparkuoti prie Naujos perkėlos esančioje automobilių stovėjimo aikštelėje.

Remiantis leidiniais „Atrask trejų vandenų kraštą!“ išleistu ES PHARE 2002 programos lėšomis, įgyvendinant projektą „Vakarų Lietuvos dviračių trasos rinkodara bei vadovo dviratininkams leidyba“, „Lietuvos dviračių maršrutų žemėlapis“ išleistu Lietuvos dviratininkų draugijos (leidinį iš dalies remia LR Ūkio ministerijos ir ES Baltijos jūros regiono INTERREG III B bendradarbiavimo programa) važiuojant dviračiais šalia objekto, maždaug už 176 metrų, praeina Pajūrio dviračių trasa ir kokybiškas dviračių arba pėsčiųjų – dviračių takas, o pro pat objektą praeina kalnų dviračių trasa.

3.3.6 Savininkai ir žemės priklausomybė

Pagal VĮ „Registrų centras“ duomenis, šio buvusio karinio objekto vietoje, suformuotų žemės sklypų nėra, identifikuotų statinių taip pat nėra:

pav. 7 C- II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai ant Hageno kalno – vietos kadastro žemėlapis

3.3.7 Objekto įvertinimas

Šios galimybių studijos rengėjų nuomone, šio objekto pritaikymo turizmui galimybės minimalios, tačiau šio objekto teritoriją būtina sutvarkyti. Priežastys:

- ✚ Nėra išlikę pastatų, objekto liekanos išsimėtę nemažoje teritorijoje, visai šalia – asfaltuotas pėsčiųjų takas, kalnų dviračių trasa. Kaip jau minėta, teritorijos yra reljefo formų (buvę apkasai), geležies nuolaužų, spygliuotos vielos, todėl ja pavojinga vaikščioti. Nuo tako nukrypę ir per kalvos viršų (ji paženklinta paminkliniu akmeniu) sugalvoję pasivaikščioti turistai ar lankytojai gali susižaloti.
- ✚ Apie šio objekto tvarkymą būtų galima kalbėti tik kaip apie teritoriją. Jeigu nebūtų galimybės sutvarkyti statinių / žemės nuosavybės klausimų, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija negalėtų pasinaudoti jokių paramos fondų lėšomis šio objekto tvarkymui ir pritaikymui turizmui;
- ✚ Kad šis objektas taptų turistams patrauklus, reiktų išryškinti objekto liekanas (išvalyti augmeniją, atkasti žemėm bei smėliu užneštas dalis), įrengti pažintinį takelį (galėtų būti tiesiog lentų takas, informacinės lentos ties objektų liekanomis), tačiau pasikeistų nemaža dalis gražaus, natūralaus kraštovaizdžio.

3.4 II Pasaulinio karo vokiečių baterija ant Neringos kalno

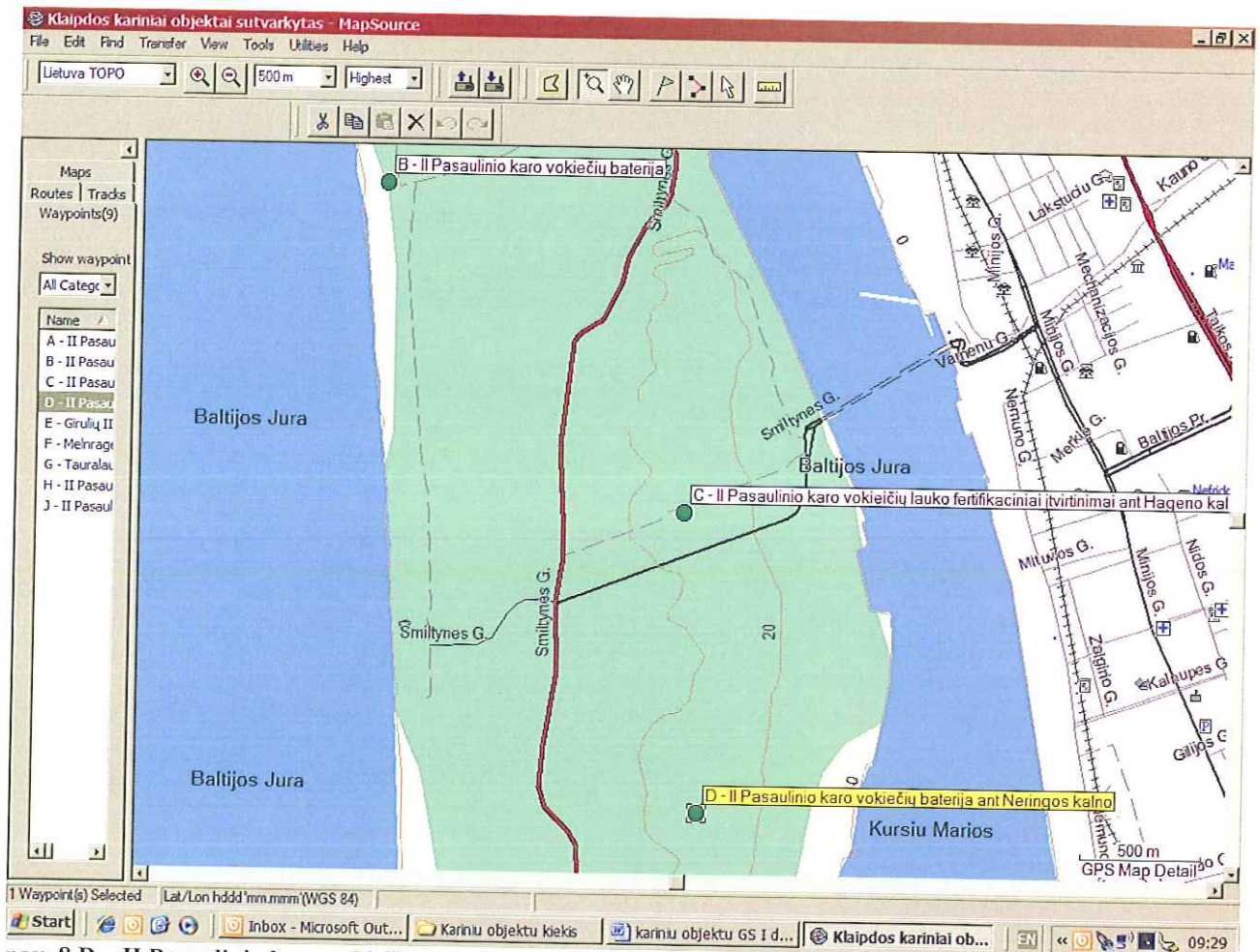
3.4.1 Geografinė padėtis

Pagal WGS 84 koordinatių sistemą šis objektas yra N55 40.263 E21 07.363.

Pagal LKS 94 koordinatių sistemą šis objektas yra X=6174457,69003 m ir Y=319020,380662 m

Objektas (II Pasaulinio karo vokiečių baterija ant Neringos kalno) yra Smiltynėje ant Neringos kalno. Objektas yra miške, turistams sunkiai pasiekiamas. Iki objekto eina miško keliukas, kuriuo autotransportu važiuoti draudžiama. Šalia parkavimo aikštelės taip pat nėra, o prie kelio prisiparkuoti irgi draudžiama. Objekto pastatų neišlikę. Įrengti įtvirtinimą taip pat nebuvo spėta, todėl visi išlikę įtvirtinimai yra iš jau sukietėjusių cemento maišų. Šiuo metu yra išlikę ir vielos užtvaros bei aikštelės pabūklams.

Objektas yra Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje.

pav. 8 D – II Pasaulinio karo vokiečių baterijos ant Neringos kalno vieta.

3.4.2 Gamtinė aplinka

Objektas yra miške ant Neringos kalno. Objekto teritorija apaugus krūmynais, žolynais ir medžiais.

3.4.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija)

STATINIO TECHNINĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Objekto pavadinimas, adresas: II Pasaulinio karo vokiečių baterija ant Neringos kalno 2. Statybos metai: 1944 ? 3. Esamas pritaikymas: Nenaudojamas. 4. Techninės būklės įvertinimas:			
Eil. Nr.	Pavadinimas	Vertinimo skalė	Autentiškumas, papildomi duomenys, pastabos
1	2	3	4
I. KULTŪRINĖ VERTĖ			
	Planinė struktūra, tūris	3	Bateriją sudaro 7 objektai – puslankiu išdėstytos 4 pabūklų platformos, nuo jų 150 m. atstumu į R (marių pusėje) buvo ūkinis pastatas ir bunkeris. Šalia 3 pabūklo platformos yra išlikusi betoninė bokšto platforma, kuris greičiausiai buvo pastatytas sovietų kariškių ir galėjo būti naudojamas navigacijai. Baterijos Š pusėje yra išlikę lauko fortifikacijos – apkasų ir bunkerių. Bateriją iš Š, V ir P juosia siaurojo geležinkelio pylimas, šalia auga akacijų krūmų linijos.
		4	
II. STATINIO KONSTRUKCINĖS SISTEMOS IR ELEMENTAI			
1	1-oji pabūklo aikštelė 8.00 x 8.00 m.	3	Apskritimo formos pabūklo aikštelė buvo apjuosta 1.5 m. aukščio brustveru, sukrautu iš cemento maišų. Brustvero išorėje ir vidinėje pusėje yra išlikę plieninės vielos atotampų, ant kurių tvirtinosi kamufliažinis tinklas. Aikštelės centre yra betoninė pabūklo platforma (6.00 x 6.00 m.) su išlikusiais sriegiais pabūklo lafeto tvirtinimui.
2	2-oji pabūklo aikštelė 6.00 x 6.00 m.	3	Apskritimo formos pabūklo aikštelė, apjuosta 1.30 m. aukščio brustveru, sukrautu iš cemento maišų. Ant kelių maišų pastebimi popierinių maišų įspaudai. Brustvero išorėje ir vidinėje pusėje yra išlikę plieninės vielos atotampų, ant

			kurių tvirtinosi kamufliažinis tinklas. Aikštelės centre yra betoninė pabūklo platforma su išlikusiais sriegiais pabūklo lafeto tvirtinimui. Aikštelė apaugusi kalnapušėmis.
3	3-oji pabūklo platforma 6.00 x 6.00 m.	3	Betoninė aštuonkampė pabūklo platforma, visiškai įleista į žemę. Paviršiuje matosi metaliniai sriegiai pabūklo lafeto tvirtinimui. Aplink platformą auga kalnapušės.
4	4-oji pabūklo platforma (projekto plane objektas Nr.5) 6.00 x 6.00 m. ?	?	Žemės paviršiuje matosi tik metaliniai sriegiai pabūklo lafeto tvirtinimui.
5	Bokšto platforma 4.40 x 4.40 m	-	10 m. į Š nuo 3-iosios pabūklo platformos yra betoninė bokšto platforma, sudaryta iš keturių segmentų su išlikusiais sriegiais metalinėms bokšto konstrukcijoms pritvirtinti. Pagal prie platformos išlikusias margai dažytas bokšto medines detales galima daryti prielaidą, kad tai galėjo būti sovietų laikais statytas navigacinis bokštas.
6	Bunkerio duobė 9.00 x 9.00 m.	3	Didelis bunkeris galėjo būti 2 m. gylio su įėjimu iš R pusės. Duobės pakraščiuose išliko plieninės vielos atotampų kamufliažiniam tinklui tvirtinti. Perdanga neišliko.
7	Ūkinio pastato platforma 9.50 x 4.00 m.	2	Ūkinio pastato platformą sudaro 20 cm. storio betoninė plokštė. Po ja, Š dalyje yra išlikusi rūšio patalpa su 80 x 70 cm. anga, per kurią eigučiai sumeta automobiliais ant kelio numuštų žvėrių kūnus.

Fotonuotraukos pateikiamos priede, elektronine versija (CD).

3.4.4 Įvertinimas paveldo požiūriu

Objektas nėra įtraukas į Kultūros paveldo registrą.

Klaipėdos miesto Bendrojo plano sprendiniuose (Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 1 priedas), dalyje „Kultūros paveldo dalies sprendiniai“ yra nurodyta kad: „Planuojant teritorijas ir vykdant tvarkybos darbus II Pasaulinio karo gynybiniuose objektuose ir prie jų, nustatyti šių objektų vertingąsias savybes.“ Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, ir jie apibūdinami kaip „turintys vertės požymius“.

Remiantis minėto Bendrojo plano sprendiniais, reikėtų šį objektą įvertinti pagal LR Kultūros ministro įsakyme (Nr. IV-150, 2005-04-15d.) „Dėl nekilnojamojų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ patvirtintus vertinimo ir atrankos kriterijus.

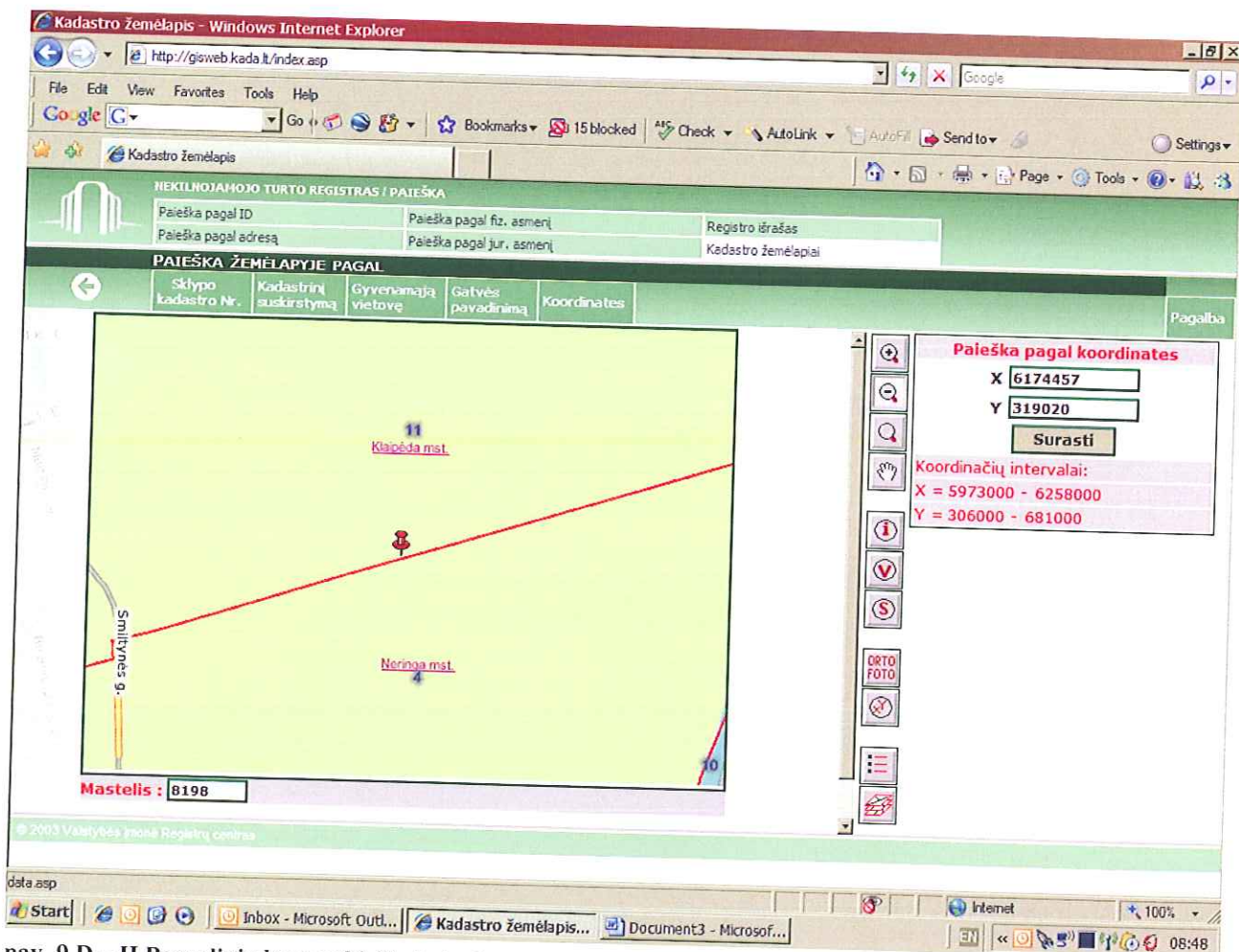
3.4.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra)

Objektas pasiekiamas persikėlus keltu į Smiltynę ir važiuojant automobiliu krašto keliu Nr. 167. Kadangi miško keliuku važiuoti draudžiama, o šalia krašto kelio Nr. 167 prisiparkuoti taip pat draudžiama, tai autoturistai šio objekto apžiūrėti negali.

Remiantis leidiniais „Atrask trejų vandenių kraštą!“ išleistu ES PHARE 2002 programos lėšomis, įgyvendinant projektą „Vakarų Lietuvos dviračių trasos rinkodara bei vadovo dviratininkams leidyba“, „Lietuvos dviračių maršrutų žemėlapis“ išleistu Lietuvos dviratininkų draugijos (leidinį iš dalies remia LR Ūkio ministerijos ir ES Baltijos jūros regiono INTERREG III B bendradarbiavimo programa) važiuojant dviračiais netoli objekto, maždaug už 595 metrų, yra Pajūrio dviračių trasa ir kokybiškas dviračių arba pėsčiųjų – dviračių takas, už maždaug 400 metrų - kokybiškas dviračių maršrutas bendrame transporto sraute, o maždaug už 20 metrų – kalnų dviračių trasa.

3.4.6 Savininkai ir žemės priklausomybė

Pagal VĮ „Registru centras“ duomenis, šio buvusio karinio objekto vietoje, suformuotų žemės sklypų nėra, identifiкуotų statinių taip pat nėra:

pav. 9 D – II Pasaulinio karo vokiečių baterijos ant Neringos kalno vietos kadastro žemėlapis

3.4.7 Objekto įvertinimas

Šios galimybių studijos rengėjų nuomone, šio objekto pritaikymo turizmui galimybės minimalios. Priežastys:

- ✚ Nėra išlikę pastatų, objekto liekanos sunkiai pasiekiamos turistams ar lankytojams, jos nėra įspūdingos turistams.
- ✚ Apie šio objekto tvarkymą būtų galima kalbėti tik kaip apie teritoriją. Jeigu nebūtų galimybės sutvarkyti statinių / žemės nuosavybės klausimų, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija negalėtų pasinaudoti jokių paramos fondų lėšomis šio objekto tvarkymui ir pritaikymui turizmui;
- ✚ Kad šis objektas taptų turistams nors kiek patrauklus, reikėtų išryškinti objekto liekanas (išvalyti augmeniją, atkasti žemėm bei smėliu užneštas dalis), įrengti pažintinį takelį (galėtų takas, informacinės lentos ties objektų liekanomis), tačiau šis objektas galėtų tapti patraukliu tik komplekse su kitais kariniais objektais.

3.5 Girulių II Pasaulinio karo vokiečių baterija

3.5.1 Geografinė padėtis

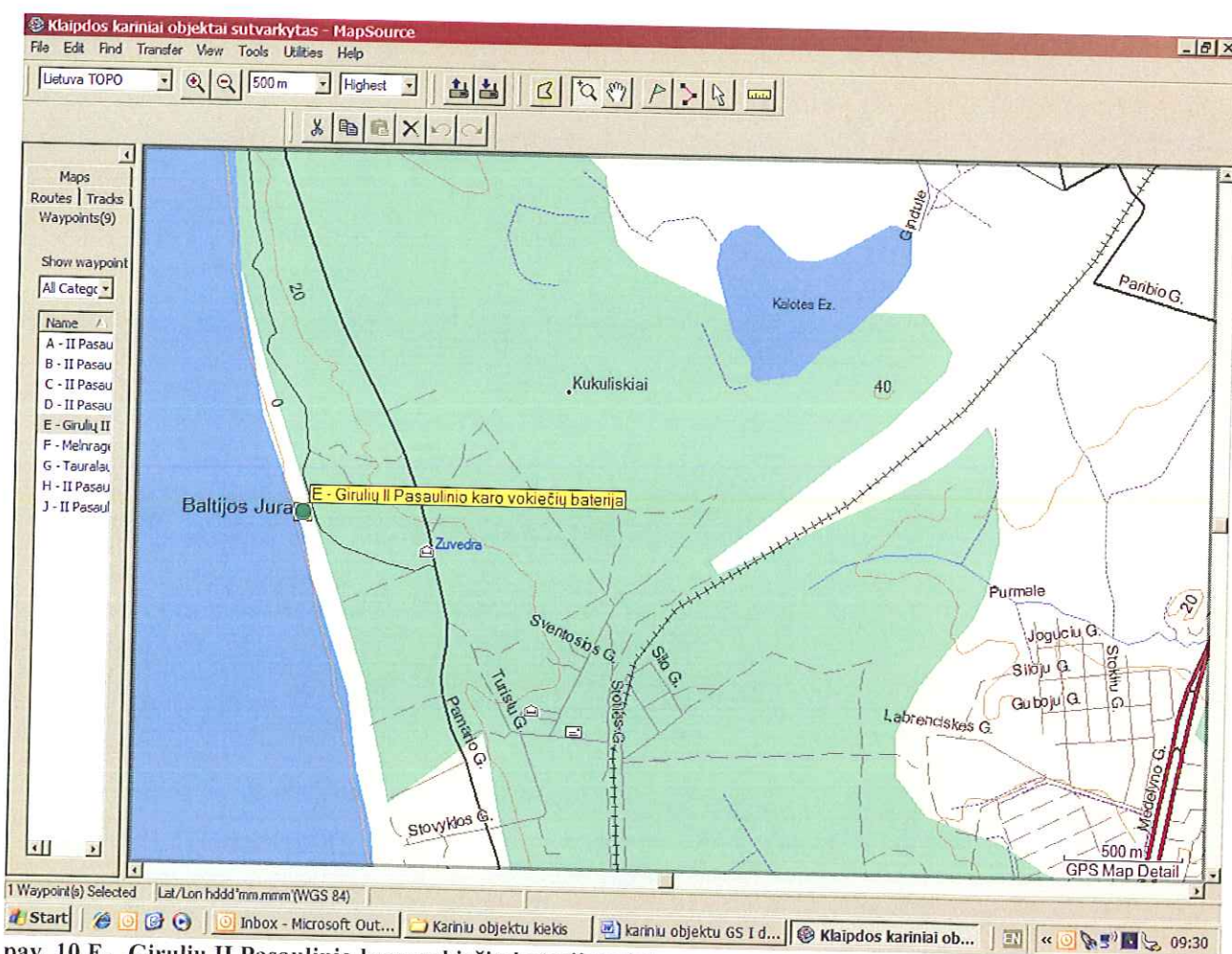
Pagal WGS 84 koordinacių sistemą šis objektas yra N55 46.665 E21 04.443.

Pagal LKS 94 koordinacių sistemą šis objektas yra X=6186457,37952 m ir Y=316461,618454 m

Objektas (Girulių II Pasaulinio karo vokiečių baterija) yra Giruliuose, jūros pakrantėje. Objektas pasiekiamas važiuojant Pamario gatve. Turistai automobilius gali pastatyti aikštelėje prie stovyklos „Žuvėdra“. Nuo aikštelės, lentiniais takeliais, per kopas, prieinama iki pat objekto. Šiuo metu išlikę antžeminiai įtvirtinimai, įėjimo liukai. Požeminė pastato dalis yra po kopa. Taip pat išlikęs zenitinio pabūklo bokštelis bei įvairios nuolaužos, kurios išsidėstę apie 200 metrų iki antžeminio įtvirtinimo.

Objektas yra ne Klaipėdos miesto savivaldybės teritorijoje, o Klaipėdos rajone, Kukuliškių kaime

Objektas yra netoli Pajūrio regioninio parko.

pav. 10 E – Girulių II Pasaulinio karo vokiečių baterijos vieta

3.5.2 Gamtinė aplinka

Objektas jūros pakrantėje. Antžeminė dalis yra prie pat jūros, o požeminė dalis kopose. Kopos apžėlusios žolynais ir krūmynais bei medžiais. Prie pat objekto yra lentinis takelis.

3.5.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija)

STATINIO TECHNINĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Objekto pavadinimas, adresas: Girulių II Pasaulinio karo vokiečių baterija			
2. Statybos metai: 1939			
3. Esamas pritaikymas: Nenaudojamas.			
4. Techninės būklės įvertinimas:			
Eil. Nr.	Pavadinimas	Vertinimo skalė	Autentiškumas, papildomi duomenys, pastabos
1	2	3	4
I.	KULTŪRINĖ VERTĖ		
	Planinė struktūra, tūris	3	Gelžbetoninę bateriją sudaro 4-ios 150 mm. S.K.C/28 pabūklų platformos, išdėstytos dviejuose atskiruose korpusuose, kaponyras, 4-ios 128 mm. pabūklų platformos. Lietuvos teritorijoje pagal šį tipinį projektą vokiečiai pastatė vienintelę Girulių bateriją.
II.	STATINIO KONSTRUKCINĖS SISTEMOS IR ELEMENTAI		
1.	Šiaurinis 150 mm. pabūklų platformų korpusas	4	Korpusą sudaro dvi 150 mm. S.K.C/28 pabūklų platformos, tarpusavyje sujungtos patalpomis baterijos įgulai ir vadams, arsenalui ir amunicijai sandėliuoti. Šiuo metu pabūklų platformos ir jungiamasis korpusas iš V pusės yra atidengti, audrų metu jie pastoviai paplaunami jūros bangų.
	A pabūklo platforma 17.00 x 17.00 m.	4	Pabūklo platformos vidinėje antžeminėje 9.50 m. pločio dalyje išliko sviedinių pakėlimo lifto anga. Požeminėje pabūklo platformos dalyje yra apskrita galerija su nišomis sviediniams, jų pakėlimo lifto šachtos su dalinai išlikusiais mechanizmais. parko skaidrių ekspozicija.

	B pabūklo platforma 17.00 x 17.00 m.	4	Pabūklo platformos vidinėje antžeminėje 9.50 m. pločio dalyje išliko sviedinių pakėlimo lifto anga. Požeminėje pabūklo platformos dalyje yra apskrita galerija su nišomis sviediniams, jų pakėlimo lifto šachtos su dalinai išlikusiais mechanizmais. Galerijoje įrengta Pajūrio reg. parko skaidrių ekspozicija.
	Jungiamasis korpusas	4	Jungiamąjį korpusą (49.60 m.) sudaro simetriškai abipus R pusėje esantį įėjimą išdėstytos 23 patalpos ir 3 koridoriai. Vieno pabūklo įgulą sudarė 24 kariai ir 3 karininkai. Kariai gyveno 4 patalpose po 12 žm., karininkai 2 kambariuose po du ir 2 kambariuose po vieną.
2.	Pietinis 150 mm. pabūklų platformų korpusas	2	Karo metu ar pokaryje buvo susprogdinta korpuso D pabūklo platforma ir pusė jungiamųjų patalpų. Planinė struktūra analogiška šiauriniam korpusui.
	C 150 mm. pabūklo platforma 17.00 x 17.00 m.	-	Pabūklo platformos vidinėje antžeminėje 9.50 m. pločio dalyje išliko sviedinių pakėlimo lifto anga. Požeminėje pabūklo platformos dalyje yra apskrita galerija su nišomis sviediniams, jų pakėlimo lifto šachtos su dalinai išlikusiais mechanizmais.
	D 1.50 mm. pabūklo platforma 17.00 x 17.00 m.	3	Neišliko (susprogdinta)
	Jungiamasis korpusas	2	Išliko tik 1/2 jungiamojo korpuso patalpų prie C pabūklo platformos (tarp pabūklo galerijos ir centrinio įėjimo). Jungiamasis korpusas kartu su C pabūklo platforma iš V pusės dalinai paplauti bangų.
3.	Kaponyras	3	Tarp 150 mm. pabūklų platformų įrengtas gelžbetoninis pliažą flankuojantis kaponyras, kuriame yra 3 patalpos 18 karių įgulai, patalpa šildymo krosnei, prausykla su tualetu, 3 dalių koridorius. Patekti į kaponyrą galima per ilgą tunelį. Ant kaponyro yra du metalo šarvo barbetai su stebėjimo angomis, ant jų turėjo būti įrengti iš vidaus valdomi kulkosvaidžių bokšteliai. Ant 1.20 m. aukščio bokštelio už barbetų turėjo būti sumontuotas atstumo matavimo prietaisas. Šiuo metu kaponyro korpusas stovi visiškai atidengtas, bangos ir toliau skalauja įėjimo tunelį, kuris baigia nuvirsti.
4.	I 128 mm. pabūklo platforma 6.50 X 6.50 m.	3	Betoninė 128 mm. pabūklo Flak 40 M platforma su išlikusiais metaliniais sriegiais pabūklo lafetui tvirtinti ir 20 cm. pločio grioveliu platformos pakraštyje. Platforma guli pliažoje pakrypusi į V pusę.
5.	II 128 mm. pabūklo platforma 6.10 x 6.10 m.	3	Betoninė 128 mm. pabūklo Flak 40 M platforma su išlikusiais metaliniais sriegiais pabūklo lafetui

			tvirtinti. Platformos storis 1.25 m. Platforma guli plaže pakrypusi į V pusę.
6.	III 128 mm. pabūklo platforma 6.60 x 6.60 m.	3	Betoninė 128 mm. pabūklo Flak 40 M platforma su išlikusiais metaliniais sriegiais pabūklo lafetui tvirtinti. Platforma guli plaže pakrypusi į V pusę.
7.	IV 128 mm. pabūklo Platforma 6.20 x 6.20 m.	3	Betoninė 128 mm. pabūklo Flak 40 M platforma buvo įrengta ant paplūdimio kopagūbrio, šalia Pietinio 150 mm. pabūklų platformų korpuso išsprogdintos D platformos. Sprogimo metu nuskilo ir dalis IV pabūklo platformos, tačiau išliko 128 mm. pabūklo 60 cm. aukščio metalinio lafeto dalis.
III.	INŽINERINIAI TINKLAI:		
	Vėdinimas	+	150 mm. pabūklų platformų korpusuose ir kaponyre yra išlikusių ventiliacinių kanalų ir angų su išlikusiais metaliniais dangteliais.
	Šildymas	-	Nėra, bet buvo.
	Vandentiekis	-	150 mm pabūklų platformų korpusuose ir kaponyre buvo autonominė vandentiekio sistema, objektuose buvo dušinės, prausyklos, tualetai
	Elektra	+	150 .mm. pabūklų platformų korpusuose ir kaponyre yra elektra.
	Nuotekos	-	Nėra, bet buvo.

Fotonuotraukos pateikiamos priede, elektronine versija (CD).

3.5.4 Įvertinimas paveldo požiūriu

Objektas yra įtraukas į Kultūros paveldo registrą. Kultūros vertybės kodas: S1026. Kultūros vertybės pagrindinio dosjė kopija pateikiama prieduose.

Šis objektas yra pažymėtas Klaipėdos miesto Bendrojo plano sprendiniuose (Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 1 priedas), dalyje „Kultūros paveldo dalies sprendiniai“ yra nurodyta kad: „Planuojant teritorijas ir vykdant tvarkybos darbus II Pasaulinio karo gynybiniuose objektuose ir prie jų, nustatyti šių objektų vertingąsias savybes.“ Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, ir jie apibūdinami kaip „turintys vertės požymius“.

Remiantis minėto Bendrojo plano sprendiniais, reikėtų šį objektą įvertinti pagal LR Kultūros ministro įsakyme (Nr. IV-150, 2005-04-15d.) „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ patvirtintus vertinimo ir atrankos kriterijus.

3.5.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra)

Objektas pasiekiamas važiuojant iš Klaipėdos automobiliu keliu Nr. 168, ties Melnrage nusukant į Girulius. Važiuojant iš Palangos pusės nusukimas yra ties Karkle. Važiuojant Pamario gatve autoturistai automobilius gali prisiparkuoti prie stovyklos „Žuvėdra“ esančioje automobilių stovėjimo aikštelėje.

Turistai keliaujantys traukiniu objektą gali pasiekti į Girulius atvažiuavę traukiniu.

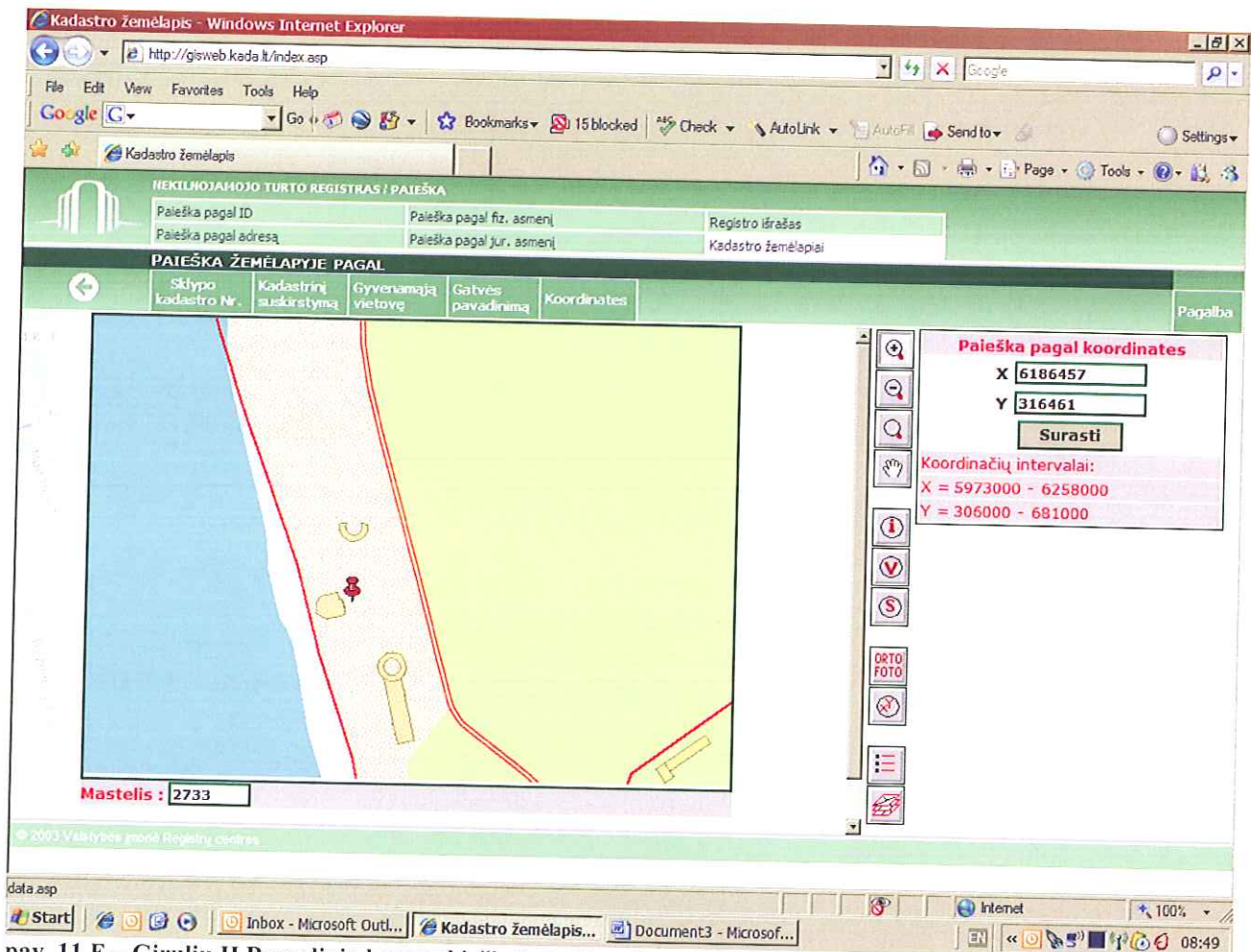
Remiantis leidiniais „Atrask trejų vandenų kraštą!“ išleistu ES PHARE 2002 programos lėšomis, įgyvendinant projektą „Vakarų Lietuvos dviračių trasos rinkodara bei vadovo dviratininkams leidyba“, „Lietuvos dviračių maršrutų žemėlapis“ išleistu Lietuvos dviratininkų draugijos (leidinį iš dalies remia LR Ūkio ministerijos ir ES Baltijos jūros regiono INTERREG III B bendradarbiavimo programa) turistams keliaujantiems dviračiais objektą galima pasiekti Pajūrio dviračių trasa arba kokybišku dviračių arba pėsčiųjų – dviračių taku (apie 450 – 497 metrai). Šiuo metu jau yra suprojektuotas dviračių arba pėsčiųjų – dviračių takas, kuris taip pat bus netoli objekto – maždaug už 200 metrų. Dviratininkai objektą gali pasiekti važiuodami kokybišku dviračių maršrutu bendrame transporto sraute, kuris yra apie 504 metrai nuo objekto.

Remiantis PHARE projekto 2002/000-620.30.01.01.02 „Nacionalinių dviračių trasų specialusis planas“ sprendinių priedais netoli objekto bus asfaltuota Nacionalinė dviračių trasos „Vilkyškiai – Kintai – Palanga – Šventoji – Valstybinė siena“ atkarpa Klaipėda – Palanga – Šventoji.

Keliaujant pėsčiomis objektą galima pasiekti einant per kopas lentiniu takeliu.

3.5.6 Savininkai ir žemės priklausomybė

Pagal VI „Registrų centras“ duomenis, šio buvusio karinio objekto vietoje suformuotų žemės sklypų nėra, identifikuotų statinių taip pat nėra (buvusio karinio objekto statiniai matomi, bet neidentifikuoti):

pav. 11 E – Girulių II Pasaulinio karo vokiečių baterijos vietos kadastro žemėlapis

Tačiau Pajūrio regioninio parko direkcija pateikė kopijas šių statinių nuosavybės dokumentų kopijas. Pagal šiuos dokumentus, Pajūrio regioninio parko direkcija patikėjimo teise valdo tris statinius. Registrų centro išrašas pateikiamas prieduose.

3.5.7 Objekto įvertinimas

Šios galimybių studijos rengėjų nuomone, šio objekto pritaikymo turizmui galimybės didžiausios iš analizuojamų objektų. Priežastys:

- ✚ Išlikę pastatai, statiniai, objektas gana patogiai pasiekiamas turistams ar lankytojams,
- ✚ Objekto liekanos pačiame pajūryje, dalis objekto po kopagūbriu, dalis – paplūdimyje, kas didina jo patrauklumą turistams ir lankytojams.
- ✚ Apie šio objekto tvarkymą būtų galima kalbėti tik kaip apie pastatus ir teritoriją. Pirmiausiai reiktų kreiptis į kadastrinius matavimus atliekančius specialistus ir išsiaiškinti ar būtų galima atlikti kadastrinius matavimus ir įregistruoti šiuos statinius. Jeigu nebūtų galimybės sutvarkyti statinių / žemės nuosavybės klausimų, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija negalėtų pasinaudoti jokių paramos fondų lėšomis šio objekto tvarkymui ir pritaikymui turizmui;
- ✚ Objektas galėtų būti patrauklus privatiems investuotojams;
- ✚ Reiktų atsižvelgti į paskutinių metų meteorologinius reiškinius, dėl kurių dažnėja audros ir vis dažniau nukenčia paplūdimiai ar juose esantys objektai – ar, nusprendus tvarkyti šį objektą, investicijos nebūtų pernelyg rizikingos dėl galimo stichinių nelaimių poveikio.

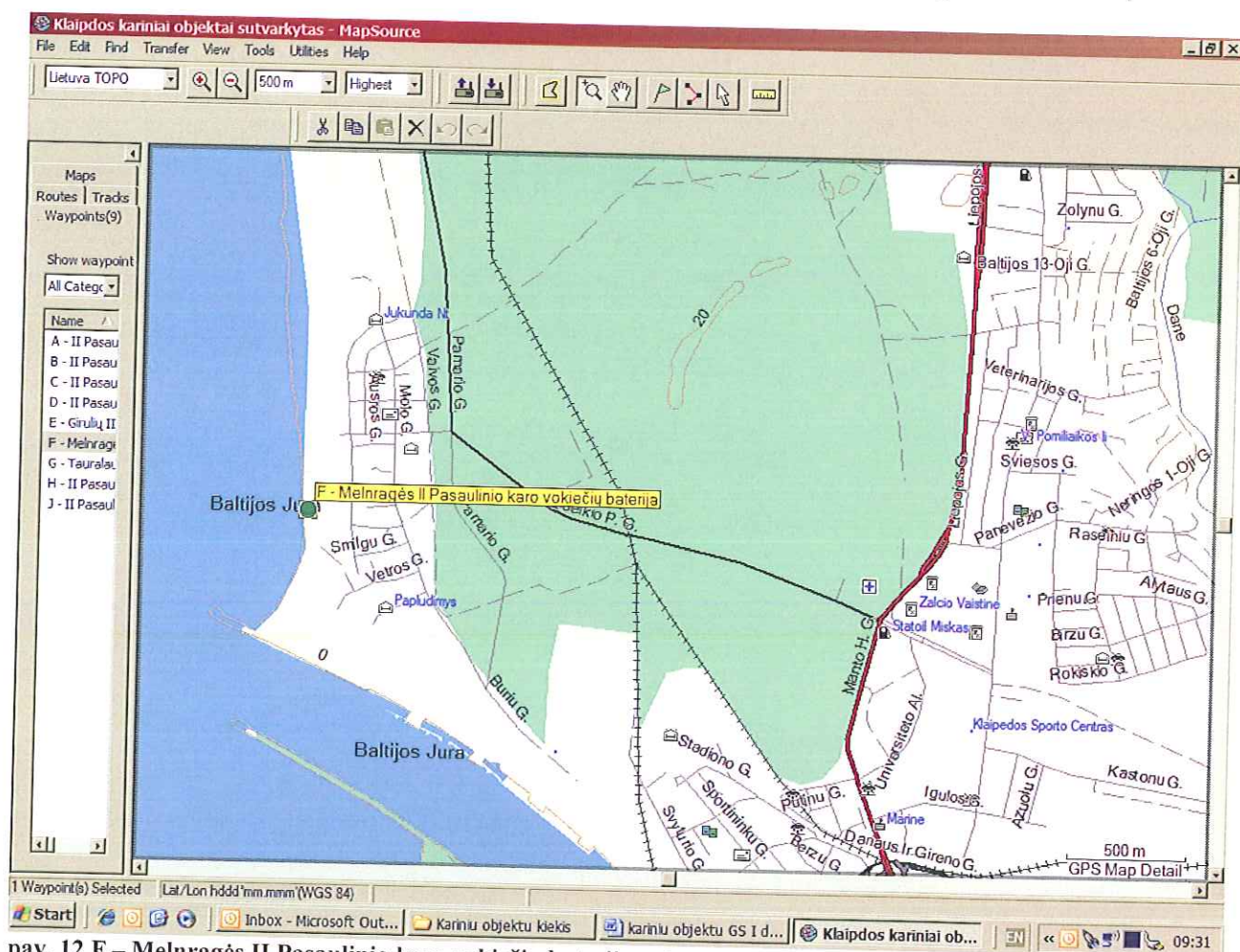
3.6 Melnragės II Pasaulinio karo vokiečių baterija

3.6.1 Geografinė padėtis

Pagal WGS 84 koordinacių sistemą šis objektas yra N55 44.070 E21 05.154.

Pagal LKS 94 koordinacių sistemą šis objektas yra X=6182782,19474 ir Y=317051,3631 m

Objektas (Melnragės II Pasaulinio karo vokiečių baterija) yra Melnragėje, jūros pakrantėje. Objektas pasiekiamas važiuojant Girulių plentu, toliau Audros ir Kopų gatvėmis. Turistai automobilius gali pasistatyti naujoje aikštelėje, prie molo. Objektas, esantis mažesnis nei Girulių karinis objektas, yra paplūdimio teritorijoje, kurioje daug metų buvo moterų pliažas. Šiuo metu, moterų pliažas, oficialiai yra iškeltas į kitą teritoriją, tačiau poilsiautojai ir toliau jį naudoja, kaip įpratę (moterų pliažu), todėl fotofiksacijos metu pavyko nufotografuoti tik pabūklo aikštelę.

pav. 12 F – Melnragės II Pasaulinio karo vokiečių baterijos vieta

3.6.2 Gamtinė aplinka

Objektas yra jūros pakrantėje. Objekto teritorija yra smėlis ir krūmynai.

3.6.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija)

STATINIO TECHININĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Objekto pavadinimas, adresas: Melnragės II Pasaulinio karo vokiečių baterija 2. Statybos metai: 1940 3. Esamas pritaikymas: Nenaudojamas. 4. Techninės būklės įvertinimas:			
Eil. Nr.	Pavadinimas	Vertinimo skalė	Autentiškumas, papildomi duomenys, pastabos
1	2	3	4
I.	KULTŪRINĖ VERTĖ		
	Planinė struktūra, tūris	4	Vienas iš šešių tipinių gelžbetoninių Klaipėdos fortų (baterija). Išliko visos baterijos pabūklų platformos ir požeminiai korpusai. Jūrai paplovus pajūrio kopagūbrį, atsidengė vakarinis baterijos fasadas, A ir E pabūklų platformos guli pakrypusios paplūdimio smėlyje 2 m. atstumu nuo pagrindinio baterijos korpuso ir 3 m. žemiau projektinio lygio.
II.	STATINIO KONSTRUKCINĖS SISTEMOS IR ELEMENTAI		
1.	A pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.	3	Pabūklo platforma gerame stovyje, tačiau guli pakrypusi paplūdimio smėlyje 2 m. atstumu nuo pagrindinio baterijos korpuso, 3 m. žemiau projektinio lygio. Platformos vidinė dalis dalinai užpilta smėliu.
2.	B pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.	-	Platforma visiškai užpilta smėliu.
3.	C pabūklo (prožektoriaus) platforma 7.20 x 8.20 m.	4	Paviršiuje matosi tik platformos perdanga, vidinė dalis užpilta žemėmis.
4.	D pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.	4	Platformos vakarinis ir pietinis fasadai atidengti, dalinai išplautas smėlis po platformos pagrindu. Platformos vidinė dalis dalinai užpilta smėliu.
5.	E pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.	3	Pabūklo platforma gerame stovyje, tačiau guli pakrypusi paplūdimio smėlyje 2 m. atstumu nuo pagrindinio baterijos korpuso, 3 m. žemiau projektinio lygio.
6.	I-A pabūklo įgulos gyv.	4	Patekti į patalpą galima per durų angą iš A pabūklo

	patalpa		platformos pusės , esančią 1 m. aukštyje nuo paplūdimio smėlio paviršiaus. Patalpa dalinai užpilta smėliu.
7.	II- B pabūklo įgulos gyv. patalpa	-	Patalpa užpilta smėliu.
8.	III-C pabūklo įgulos gyv. patalpa	-	Patalpa užpilta smėliu.
9.	IV-D pabūklo įgulos gyv. patalpos	-	Patalpa užpilta smėliu.
10.	V-E pabūklo įgulos gyv. patalpa	-	Patekti į patalpą galima per durų angą iš E pabūklo platformos pusės, esančią 1.20 m. aukštyje nuo paplūdimio smėlio paviršiaus. Patalpa dalinai užpilta smėliu.
11.	Generatorinė, dušinės, prausyklos, san. mazgai.	-	Patalpos užpiltos smėliu.
12.	Įėjimų į bateriją laiptinės-tuneliai	-	Abu įėjimai į bateriją iš R. pusės užpilti smėliu.
III.	INŽINERINIAI TINKLAI	-	
	Vėdinimas	+	Išliko metaliniai ir keramikiniai ventiliaciniai kanalai, turėjo būti oro filtravimo sistema.
	Vandentiekis	-	Baterijoje turėjo būti vandentiekis.
	Elektra	-	Baterijoje turėjo būti elektra, gaminama dyzeliniu kuru varomu generatoriumi.
	Nuotekos	-	Baterijoje turėjo būti kanalizacija.
	Šildymas	-	Baterijoje turėjo būti šildymo sistema.

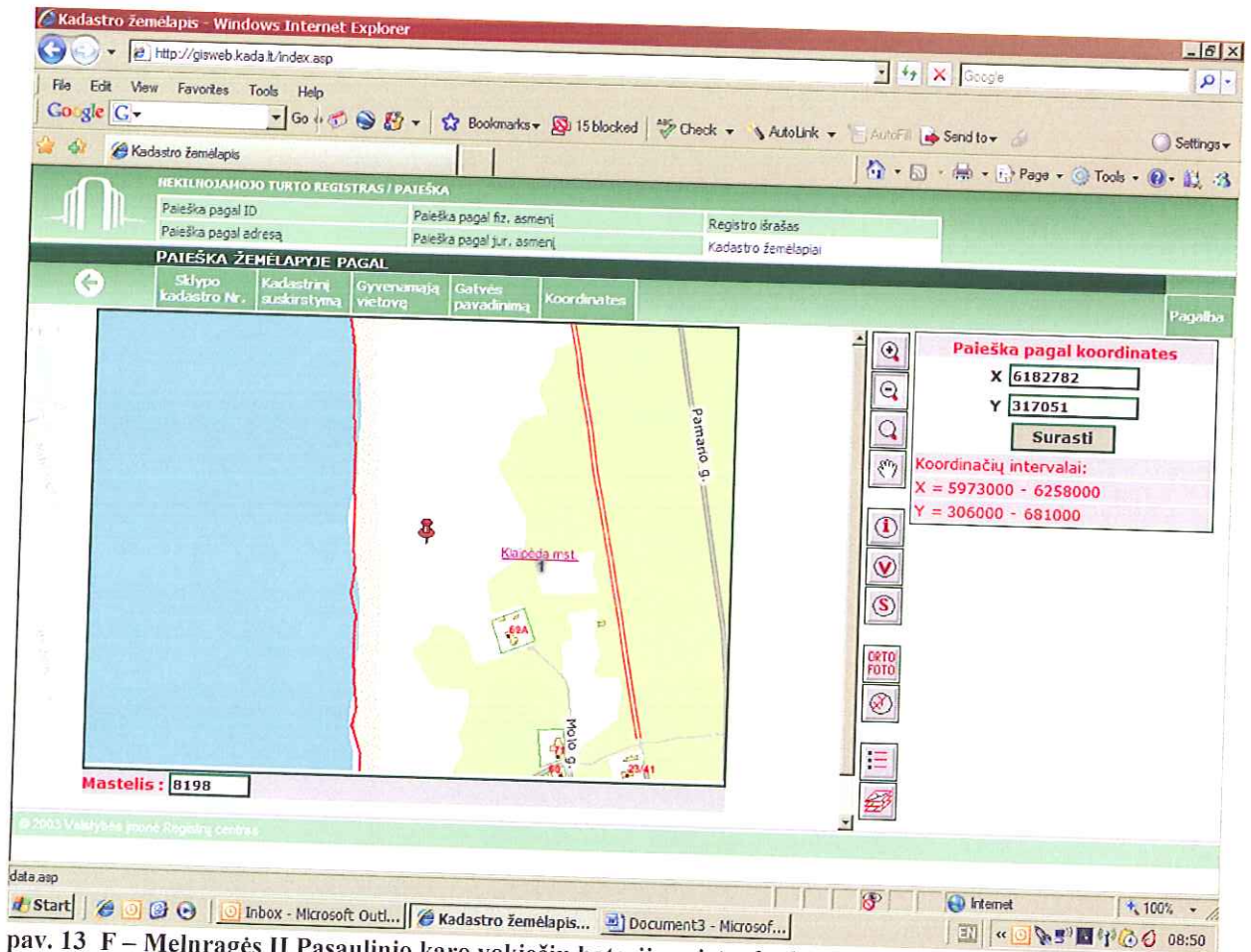
Pilno formato fotonuotraukos pateikiamos priede, elektronine versija (CD).

3.6.4 Įvertinimas paveldo požiūriu

Objektas nėra įtraukas į Kultūros paveldo registrą.

Klaipėdos miesto Bendrojo plano sprendiniuose (Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 1 priedas), dalyje „Kultūros paveldo dalies sprendiniai“ yra nurodyta kad: „Planuojant teritorijas ir vykdant tvarkybos darbus II Pasaulinio karo gynybiniuose objektuose ir prie jų, nustatyti šių objektų vertingąsias savybes.“ Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, ir jie apibūdinami kaip „turintys vertės požymius“.

Remiantis minėto Bendrojo plano sprendiniais, reikėtų šį objektą įvertinti pagal LR Kultūros ministro įsakyme (Nr. ĮV-150, 2005-04-15d.) „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ patvirtintus vertinimo ir atrankos kriterijus.

pav. 13 F – Melnragės II Pasaulinio karo vokiečių baterijos vietos kadastro žemėlapis

3.6.7 Objekto įvertinimas

Šios galimybių studijos rengėjų nuomone, šio objekto pritaikymo turizmui galimybės yra neblogos, ypač jeigu ši objektą vertinti komplekse su netoli esančia Girulių baterija. Priežastys:

- ✚ Išlikę pastatai, statiniai, objektas gana patogiai pasiekiamas turistams ar lankytojams,
- ✚ Objekto liekanos pačiame pajūryje, dalis objekto po kopagūbriu, dalis – paplūdimyje, kas didina jo patrauklumą turistams ir lankytojams.
- ✚ Apie šio objekto tvarkymą būtų galima kalbėti tik kaip apie pastatus ir teritoriją. Pirmiausiai reikėtų kreiptis į kadastrinius matavimus atliekančius specialistus ir išsiaiškinti ar būtų galima atlikti kadastrinius matavimus ir įregistruoti šiuos statinius. Jeigu nebūtų galimybės sutvarkyti statinių / žemės nuosavybės klausimų, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija negalėtų pasinaudoti jokių paramos fondų lėšomis šio objekto tvarkymui ir pritaikymui turizmui;
- ✚ Objektas galėtų būti patrauklus privatiems investuotojams;
- ✚ Reikėtų atsižvelgti į paskutinių metų meteorologinius reiškinius, dėl kurių dažneja audros ir vis dažniau nukenčia paplūdimiai ar juose esantys objektai – ar, nusprendus tvarkyti ši objektą, investicijos nebūtų pernelyg rizikingos dėl galimo stichinių nelaimių poveikio.
- ✚ Objekto pritaikymo galimybės bus analizuojamos kitose galimybių studijos dalyse. Tačiau, vertinant pritaikymo galimybes, būtina atsižvelgti į tai, kad jau daug metų kopos, kuriose objektas yra, pateko į moterų pliažo teritoriją. Kaip rodo praktika, moterų/vyrų pliažų vietų pakeitimas dažnai sukelia visuomenės nepasitenkinimą, teritorijų pakeitimai ignoruojami dar ilga laiką. Jeigu būtų investuojama į objekto sutvarkymą, jis turėtų būti visiems prieinamas.

3.7 Tauralaukio II Pasaulinio karo vokiečių baterija

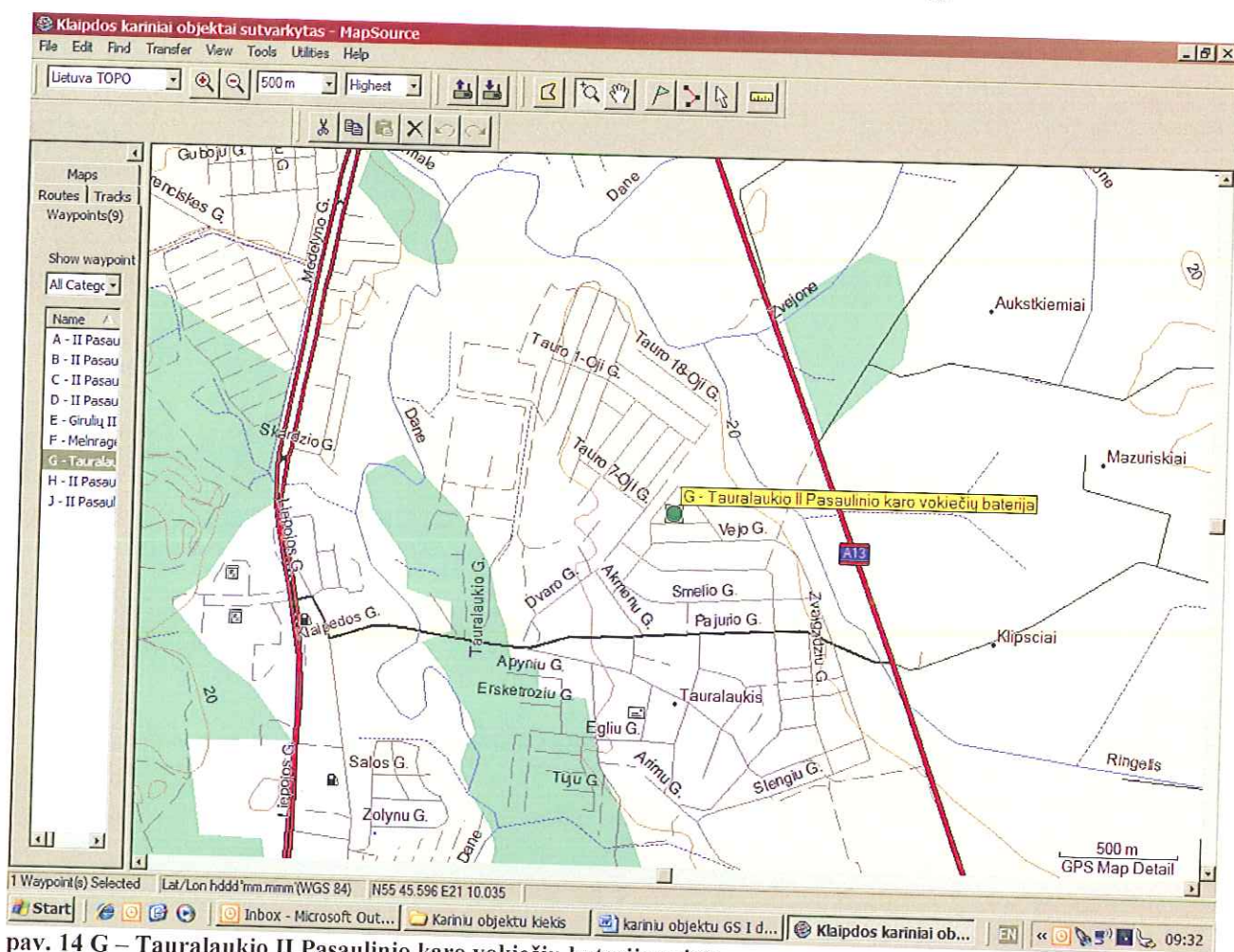
3.7.1 Geografinė padėtis

Pagal WGS 84 koordinatinių sistemą šis objektas yra N55 45.484 E21 09.372.

Pagal LKS 94 koordinatinių sistemą šis objektas yra X=6184052,69571 m ir Y=321523,186044 m

Objektas (Tauralaukio II Pasaulinio karo vokiečių baterija) yra pačiame naujai statomo, individualių namų kvartalo viduryje. Šis kvartalas statomas tarp Tauro 7- osios, Debesų ir Vėjo gatvių. Šiuo metu yra išlikę tik kariniai įtvirtinimai, o pastatų nėra.

Galimybių studijos rengimo metu į statybvieta patekti buvo sunku, nes ji saugoma. Ateityje šio objekto pritaikymas turizmui sudėtingas, nes yra gyvenamo kvartalo viduryje.

pav. 14 G – Tauralaukio II Pasaulinio karo vokiečių baterijos vieta

3.7.2 Gamtinė aplinka

Objektas yra miesto teritorijoje ir apaugęs krūmynais ir medžiais. Objekto teritorijoje vyksta statybos: UAB „NETO“ čia stato individualių gyvenamųjų namų kvartalą „Ringeliai“.

3.7.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija)

. STATINIO TECHNINĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Objekto pavadinimas, adresas: Tauralaukio II Pasaulinio karo vokiečių baterija, Klaipėda.			
2. Statybos metai: statybos metai 1940			
3. Esamas pritaikymas: nenaudojamas.			
4. Techninės būklės įvertinimas:			
Eil. Nr.	Pavadinimas	Vertinimo skalė	Autentiškumas, papildomi duomenys, pastabos
1	2	3	4
I.	KULTŪRINĖ VERTĖ		
	Planinė struktūra, tūris	1	Iš visų išlikusių šešių tipinių fortų yra blogiausios būklės, kadangi šturmo metu ir pokaryje buvo išsprogdintos baterijos trijų pabūklų platformos, visos patalpos įgulai bei pagalbinės patalpos. Šiuo metu yra išlikę dviejų pabūklų platformos.
II.	STATINIO KONSTRUKCINĖS SISTEMOS IR ELEMENTAI		
1.	A pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.	4	Žemės paviršiuje matosi išlikusi visa septynkampės platformos perdanga, iš vidaus ir išorėje užpilta žemėmis. Perdangos paviršius turi bangelių faktūrą.
2.	B pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.	5	Labai gerai išlikusi septynkampė pabūklo platforma su bangeles imituojančia perdangos faktūra ir išlikusiomis duobutėmis bei metalinėmis kilpomis pritvirtinti kamufliažinį tinklą. Platformos arsenalo nišose išliko autentiškų medinių lentynų konstrukcijų.
3.	Baterijos išsprogdintų korpusų dalys	0	Pabūklų platformų P pusėje, ant sproginų suformuotos kalvos, išliko stambios, kelių metrų skersmens sunaikintų korpusų dalys.
III.	INŽINERINIAI TINKLAI	-	Neišliko

Nuotraukos pateikiamos priede, elektronine versija (CD).

3.7.4 Įvertinimas paveldo požiūriu

Objektas nėra įtrauktas į Kultūros paveldo registrą.

Klaipėdos miesto Bendrojo plano sprendiniuose (Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 1 priedas), dalyje „Kultūros paveldo dalies sprendiniai“ yra nurodyta kad: „Planuojant teritorijas ir vykdant tvarkybos darbus II Pasaulinio karo gynybiniuose objektuose ir prie jų, nustatyti šių objektų vertingąsias savybes.“ Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, ir jie apibūdinami kaip „turintys vertės požymius“.

Remiantis minėto Bendrojo plano sprendiniais, reikėtų šį objektą įvertinti pagal LR Kultūros ministro įsakyme (Nr. IV-150, 2005-04-15d.) „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ patvirtintus vertinimo ir atrankos kriterijus.

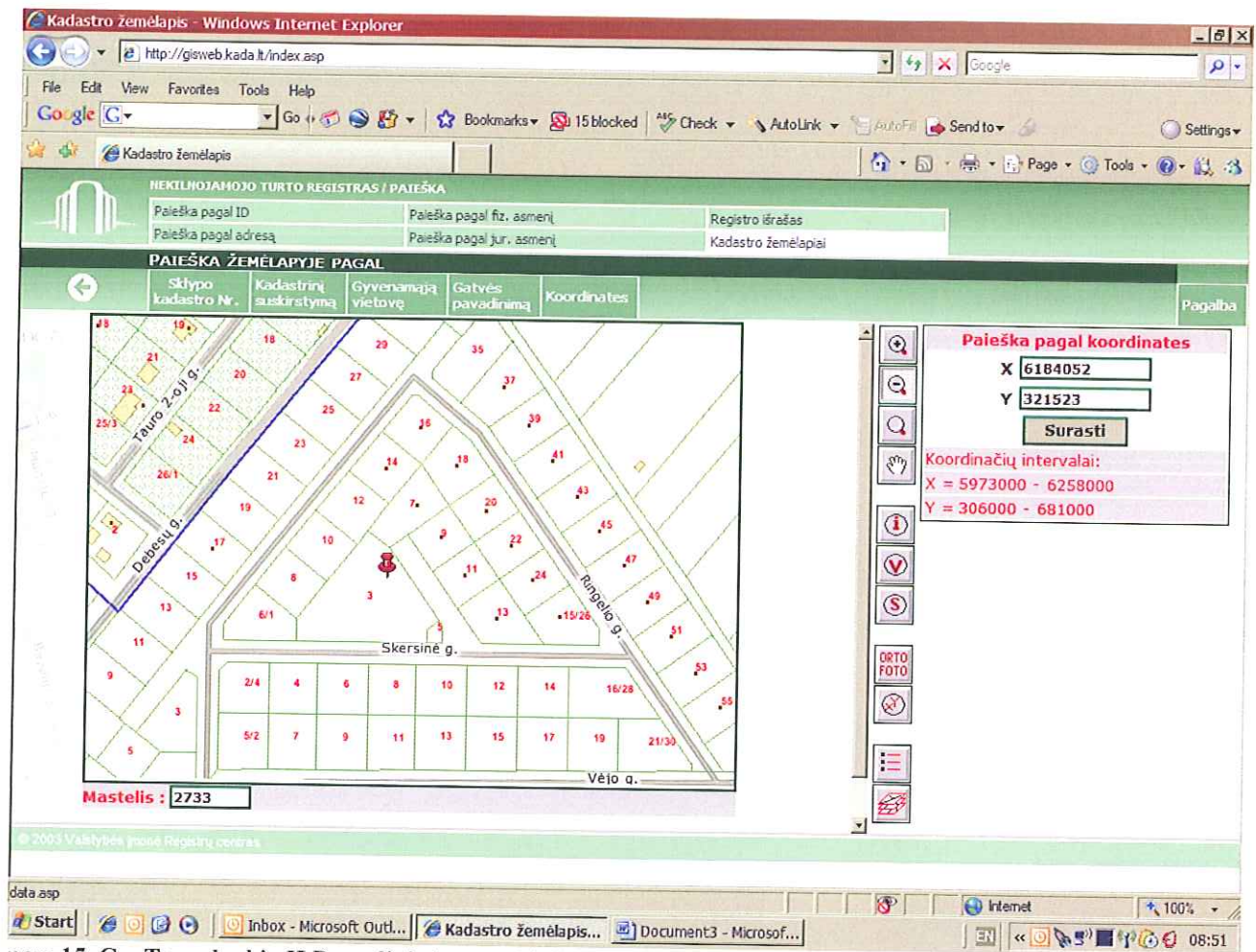
3.7.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra)

Autoturistai objektą gali pasiekti važiuodami Tauro - 7 – aja, Debesų arba Vėjo gatvėmis.

Remiantis leidiniais „Atrask trejų vandenų kraštą!“ išleistu ES PHARE 2002 programos lėšomis, įgyvendinant projektą „Vakarų Lietuvos dviračių tramos rinkodara bei vadovo dviratininkams leidyba“, „Lietuvos dviračių maršrutų žemėlapis“ išleistu Lietuvos dviratininkų draugijos (leidinį iš dalies remia LR Ūkio ministerijos ir ES Baltijos jūros regiono INTERREG III B bendradarbiavimo programa) turistai keliaujantys dviračiais iki Klaipėdos gali atvykti Pajūrio dviračių trasa, Pajūrio – sostinės bei Panemunės ir pilių trasomis. Artimiausias objektui yra kokybiškas dviračių maršrutas bendrame transporto sraute einantis Pajūrio gatve. Nuo objekto iki dviračių maršruto yra maždaug 652 metrai.

3.7.6 Savininkai ir žemės priklausomybė

VĮ „Registru centras“ duomenimis, sklypas priklauso UAB „NETO“. Registru centro išrašas pateikiamas. Detalus sklypo planas (visam „Ringelių“ gyvenamųjų namų kvartalui) patvirtintas Klaipėdos miesto savivaldybės 2005-07-28 d. Pagal šio detaliojo plano sprendinius, buvusio karinio objekto vietoje yra suformuota rekreacinės paskirties bendro naudojimo teritorija – žaidimų aikštelėms įrengti.

pav. 15 G – Tauralaukio II Pasaulinio karo vokiečių baterijos vietos kadastro žemėlapis

3.7.7 Objekto įvertinimas

Šios galimybių studijos rengėjų nuomone, šio objekto pritaikymo turizmui galimybės minimalios. Priežastys:

- ✚ Nėra išlikę pastatų, objekto liekanos sunkiai pasiekiamos turistams ar lankytojams, jos nėra įspūdingos turistams.
- ✚ VĮ „Registrų centras“ duomenimis, sklypas, kuriame yra šis objektas priklauso UAB „NETO“, aplink statomas naujas individualių gyvenamųjų namų kvartalas „Ringeliai“. Detalus sklypo planas (visam „Ringelių“ gyvenamųjų namų kvartalui) patvirtintas Klaipėdos miesto savivaldybės 2005-07-28 d. Pagal šio detaliojo plano sprendinius, buvusio karinio objekto vietoje yra suformuota rekreacinės paskirties bendro naudojimo teritorija – žaidimų aikštelėms įrengti. Objektas šiuo metu nėra saugomas – jis neįtrauktas į kultūros paveldo registrą, todėl gali būti sunaikintas.

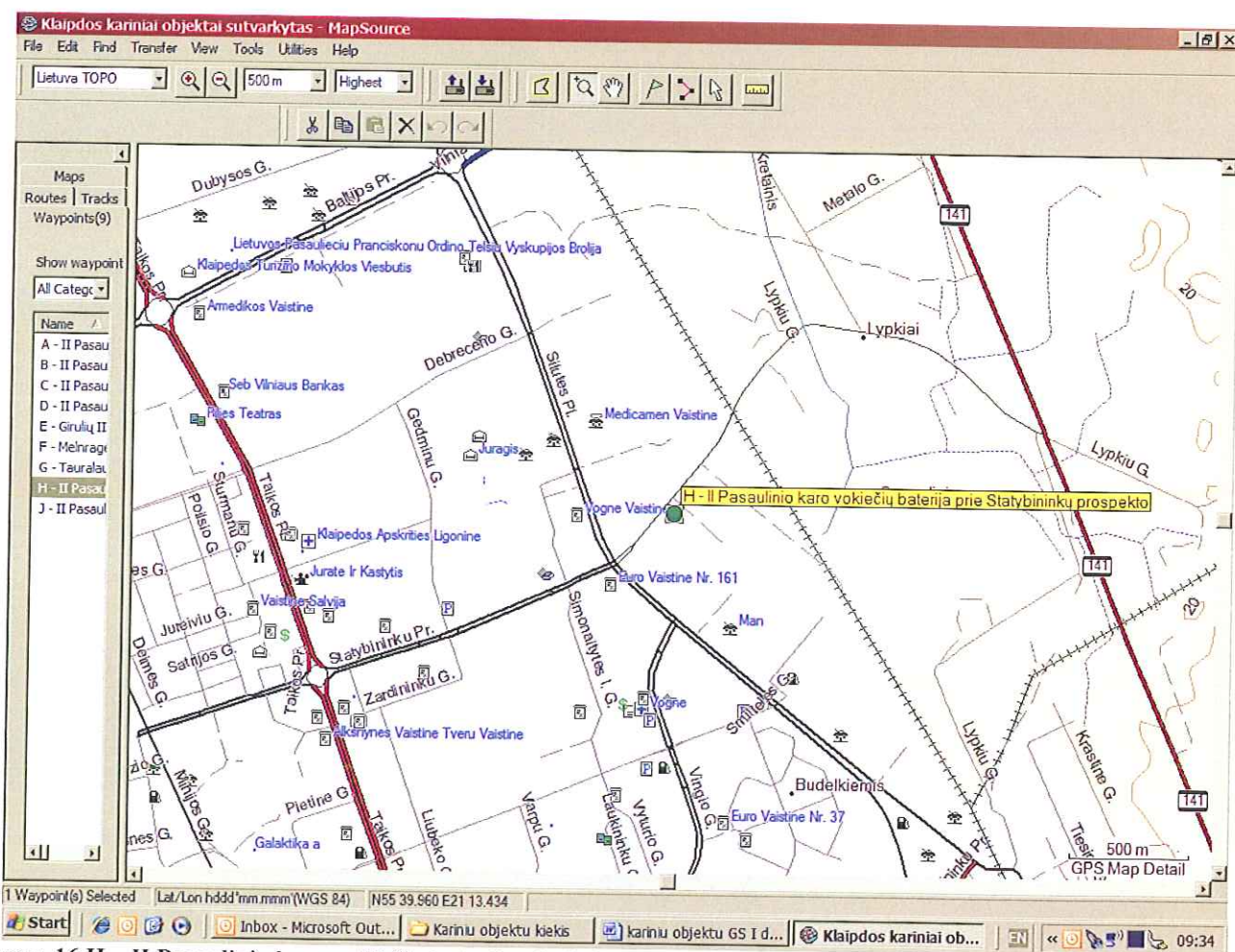
3.8 II Pasaulinio karo vokiečių baterija prie Statybininkų prospekto

3.8.1 Geografinė padėtis

Pagal WGS 84 koordinatinių sistemą šis objektas yra N55 40.757 E21 11.596.

Pagal LKS 94 koordinatinių sistemą šis objektas yra nuo X=6175191, 8664 m ir Y=323493,720057 m iki X= 6175286,407465 m ir Y= 323592,003151 m (dviejų kraštinių taškų koordinatės užfiksuotos, nes objektas išsidėstęs per du žemės sklypus). Tai gali būti skirtingi du objektai – AB „Klaipėdos kranai“ teritorijoje esantis objektas (dvi pirmos fotofiksacijos nuotraukos) gali būti ne vokiečių baterijos, o sovietmečiu įrengtos slėptuvės.

Objektas (II Pasaulinio karo vokiečių baterija prie Statybininkų prospekto) yra netoli Šilutės plento ir Statybininkų prospekto sankryžos, Lypkių gatvėje. Šalia objekto yra AB „Klaipėdos kranai“ teritorija. Šiuo metu, pagal dydį pačiame didžiausiame kariniame objekte, yra išlikę požeminiai pastatai su įėjimais ir pabūklų aikštelės. 2007 pradžioje šio karinio objekto teritorijoje ir pastatuose buvo įsikūrę daug benamių, todėl vieta apversta, paversta šiukšlynu.

pav. 16 H – II Pasaulinio karo vokiečių baterijos (prie Statybininkų prospekto) vieta

3.8.2 Gamtinė aplinka

Objektas yra miesto teritorijoje. Kadangi objektas yra požeminis, tai visa viršutinė dalis bei pabūklų aikštelės apaugusios žolynais, krūmynais ir medžiais. Kvartalas, į rytus nuo Šilutės plento, yra pramoninis, todėl turistams objektas gali būti nepatrauklus.

3.8.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija)

STATINIO TECHININĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Objekto pavadinimas, adresas: II Pasaulinio karo vokiečių baterija prie Statybininkų prospekto 2. Statybos metai: 1940 3. Esamas pritaikymas: Nenaudojamas. 4. Techninės būklės įvertinimas:			
Eil. Nr.	Pavadinimas	Vertini mo skalė	Autentiškumas, papildomi duomenys, pastabos
1	2	3	4
I.	KULTŪRINĖ VERTĖ	4	Vienas geriausiai išlikusių tipinių gelžbetoninių Klaipėdos fortų (baterija). Išliko visos baterijos pabūklų platformos ir požeminiai korpusai.
II.	STATINIO KONSTRUKCINĖS SISTEMOS IR ELEMENTAI		Pagal schemą
1.	A pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.	4	105 mm. pabūklo S.K.C./32 platforma gerame stovyje, tačiau 4/5 užpilta buitinių atliekų laužu.
2.	B pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.	4	105 mm. pabūklo S.K.C./32 platforma gerame stovyje, tačiau 3/5 užpilta buitinių atliekų laužu.
3.	C pabūklo (prožektoriaus) platforma 7.20 X 8.20 m.	4	Pabūklo (prožektoriaus) platforma gerame stovyje, tačiau 4/5 užpiltos buitinių atliekų laužu.
4.	D pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.	4	105 mm. pabūklo S.K.C./32 platforma gerame stovyje, tačiau 4/5 užpilta buitinių atliekų laužu.
5.	E pabūklo platforma 9.70 x 9.70 m.	4	105 mm. pabūklo S.K.C./32 platforma gerame stovyje, tačiau 4/5 užpilta buitinių atliekų laužu.
6.	I-A pabūklo įgulos gyv. patalpa	4	Durų anga, jungianti patalpą su A pabūklo platforma yra užsandarinta, patalpoje yra vandens.
7.	II-B pabūklo įgulos gyv. patalpa	4	Durų anga, jungianti patalpą su B pabūklo platforma yra užmūryta, patalpoje yra vandens.

			Asocialūs asmenys patalpose yra sukale medinius stelažus rakandams sandėliuoti.
8.	III-C pabūklo įgulos gyv. patalpa	4	Durų anga, jungianti patalpą su C pabūklo platforma yra užmūryta, patalpoje yra vandens.
9.	IV- D pabūklo įgulos gyv. patalpa	4	Durų anga, jungianti patalpą su D pabūklo platforma yra užsandarinta, patalpoje yra vandens. Asocialūs asmenys patalpose yra sukale medinius stelažus rakandams sandėliuoti.
10.	V-E pabūklo įgulos gyv. patalpa	4	Durų anga, jungianti patalpą su E pabūklo platforma užmūryta, patalpoje yra vandens. Asocialūs asmenys patalpoje yra sukale medinius stelažus rakandams sandėliuoti.
11.	Generatorinė	4	Patalpoje yra vandens ir mediniai stelažai.
12.	Dušinės, prausyklos, san. mazgai	4	Patalpose yra vandens ir mediniai stelažai.
13.	Įėjimų į bateriją laiptinės-tuneliai	4	Įėjimų tuneliai dalinai užpilti šiukšlėmis, yra vandens.
14.	Vadavietė 20.00 x 9.50 m.	3	150 m į V nuo baterijos, AB „Klaipėdos kranai“ teritorijoje yra gelžbetoninis vadavietės bunkeris, kurį bendrovė naudoja sandėliavimui. Vadavietėje buvo 11 patalpų, atsarginio išėjimo šachta, įėjimo tunelis. Koridoriuje išliko keletas autentiškų durų su slankiojančiais ratiniais vyriais. V bunkerio siena atingta, joje bendrovė įrengė įėjimą.
III.	INŽINERINIAI TINKLAI		
	Vėdinimas	+	Baterijoje ir vadavietėje išliko ventiliacinės angos su metaliniais ir keramikiniais kanalais, angas dengia metaliniai dangčiai su kai kur išlikusiomis sandarinimo gumelėmis. Baterijoje turėjo būti oro filtravimo sistema.
	Vandentiekis	-	Baterijoje ir vadavietėje buvo vandentiekio sistema, išliko keletas metalinių vamzdžių ir vandens talpyklų laikiklių.
	Nuotekos	-	Nėra, bet buvo.
	Elektra	-	Baterijoje buvo dyzeliniu kuru varomas elektros generatorius, ant sienų yra išlikusių keramikinių elektros laidų laikiklių.

Nuotraukos pateikiamos priede, elektronine versija (CD).

3.8.4 Įvertinimas paveldo požiūriu

Objektas nėra įtrauktas į Kultūros paveldo registrą.

Klaipėdos miesto Bendrojo plano sprendiniuose (Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 1 priedas), dalyje „Kultūros paveldo dalies sprendiniai“ yra nurodyta kad: „Planuojant teritorijas ir vykdant tvarkybos darbus II Pasaulinio karo gynybinuose

objektuose ir prie jų, nustatyti šių objektų vertingąsias savybes.“ Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, ir jie apibūdinami kaip „turintys vertės požymius“.

Remiantis minėto Bendrojo plano sprendiniais, reikėtų šį objektą įvertinti pagal LR Kultūros ministro įsakyme (Nr. IV-150, 2005-04-15d.) „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ patvirtintus vertinimo ir atrankos kriterijus.

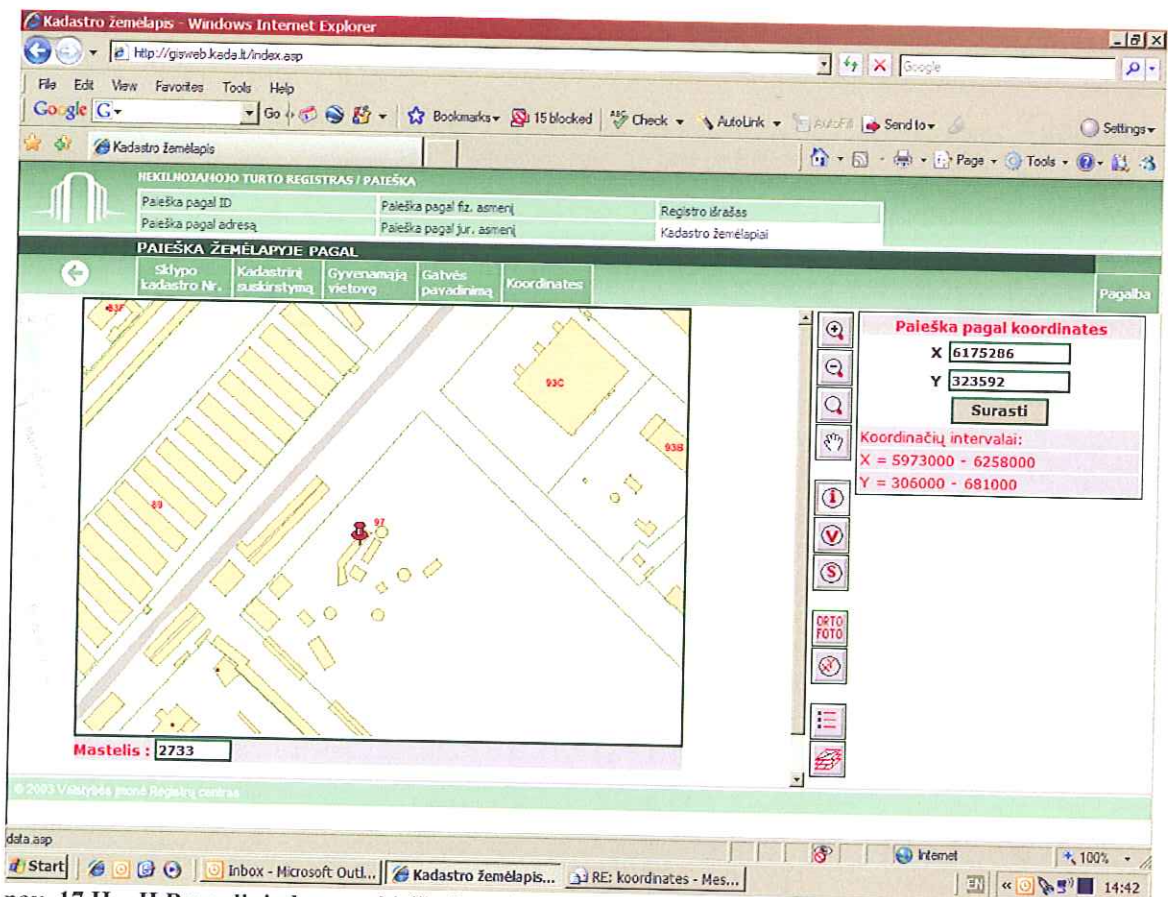
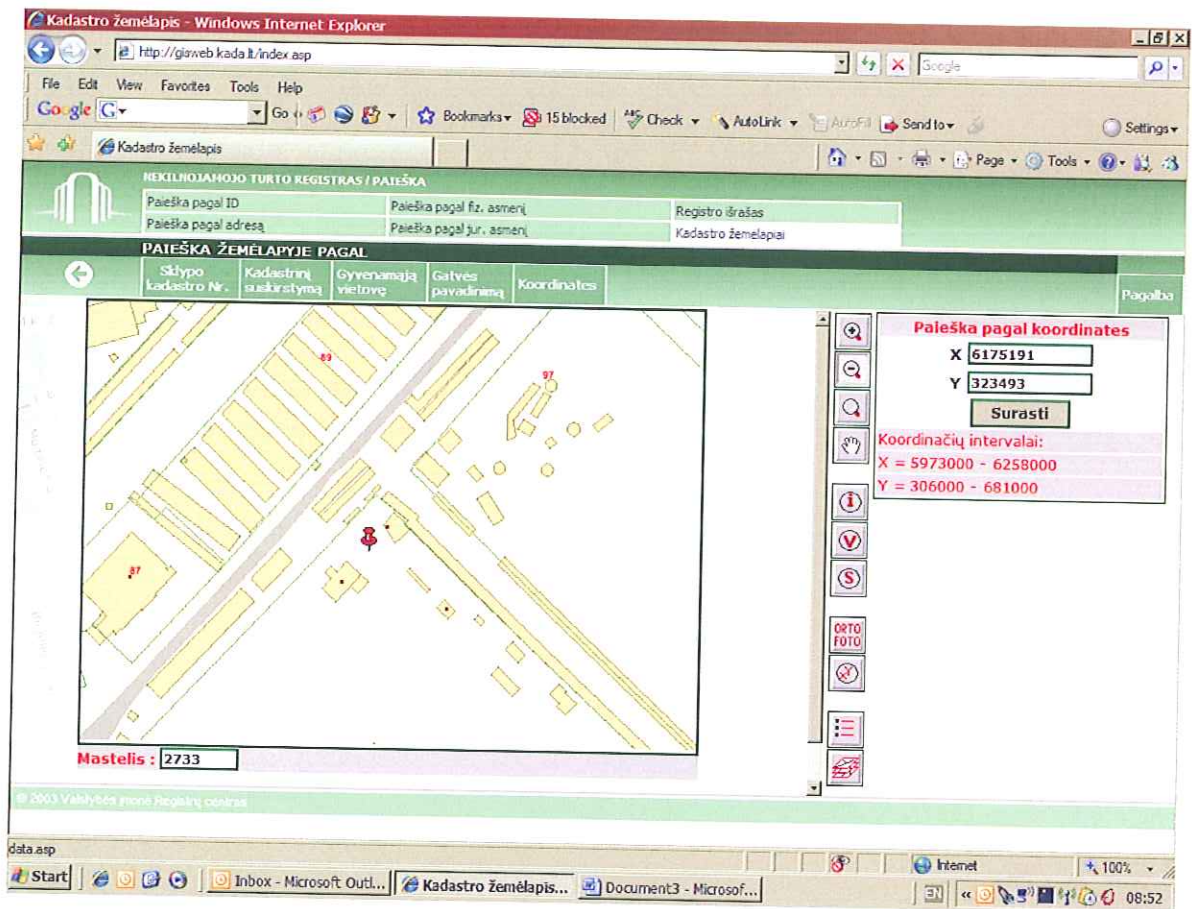
3.8.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra)

Objektas autoturistų pasiekiamas važiuojant Lypkių gatve, o automobilius galima prisiparkuoti prie pat objekto.

Remiantis leidiniais „Atrask trejų vandenų kraštą!“ išleistu ES PHARE 2002 programos lėšomis, įgyvendinant projektą „Vakarų Lietuvos dviračių tramos rinkodara bei vadovo dviratininkams leidyba“, „Lietuvos dviračių maršrutų žemėlapis“ išleistu Lietuvos dviratininkų draugijos (leidinį iš dalies remia LR Ūkio ministerijos ir ES Baltijos jūros regiono INTERREG III B bendradarbiavimo programa) turistai keliaujantys dviračiais iki Klaipėdos gali atvykti Pajūrio dviračių trasa, Pajūrio – sostinės bei Panemunės ir pilių trasomis. Netoli objekto, maždaug 320 metrų, yra duobėtas dviračių maršrutas bendrame transporto sraute bei, maždaug už 87 metrų, duobėtas dviračių maršrutas šaligatviu ar pėsčiųjų taku.

3.8.6 Savininkai ir žemės priklausomybė

Šis objektas išsidėstęs dviejų sklypų teritorijoje. VĮ „Registru centras“ duomenimis, vienas sklypas priklauso UAB „Baltijos baldų grupė“. Registru centro išrašas pateikiamas. Žemės sklypo paskirtis - kita (pramonės, sandėliavimo ir kitiems ūkio objektams statyti ir eksploatuoti), sklypo plotas – 4,55 ha. Nors buvusio karinio objekto statiniai kadastro žemėlapyje matomi – jie neidentifikuoti. Kitas sklypas nuosavybės teise priklauso Lietuvos respublikai, patikėjimo teise valdomas Klaipėdos apskrities viršinininko administracijos ir yra išnuomotas AB „Klaipėdos kranai“. Sklypo plotas - 5,6397 ha. Sklypo paskirtis – Kita (komercinės paskirties ir smulkaus verslo objektams statyti ir eksploatuoti). Registru centro išrašas pateikiamas.

pav. 17 H – II Pasaulinio karo vokiečių baterijos (prie Statybininkų prospekto) vietos kadastro žemėlapis

3.8.7 Objekto įvertinimas

Šios galimybių studijos rengėjų nuomone, šio objekto pritaikymo turizmui galimybės minimalios. Priežastys:

- ✚ Objekto liekanos nepatrauklioje turistams ir lankytojams vietoje – pramoninė miesto dalis, nors pasiekiamumo prasme – lengvai pasiekama.
- ✚ Objektas toli nuo kitų buvusių karinių objektų – todėl sudėtinga įtraukti į turistinį maršrutą ar pritaikomų objektų kompleksą.
- ✚ Objekto liekanos yra privačiame žemės sklype, statiniai neidentifikuoti.
- ✚ Gal būt galima svarstyti pritaikymo turistams ir lankytojams galimybes per viešos – privačios partnerystės principus. Tačiau kol objektas nėra kultūros paveldo registre – sklypo savininkas neprivalo jo saugoti.

3.9 II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai Danės Kilpoje prie Klaipėdos autobusų parko

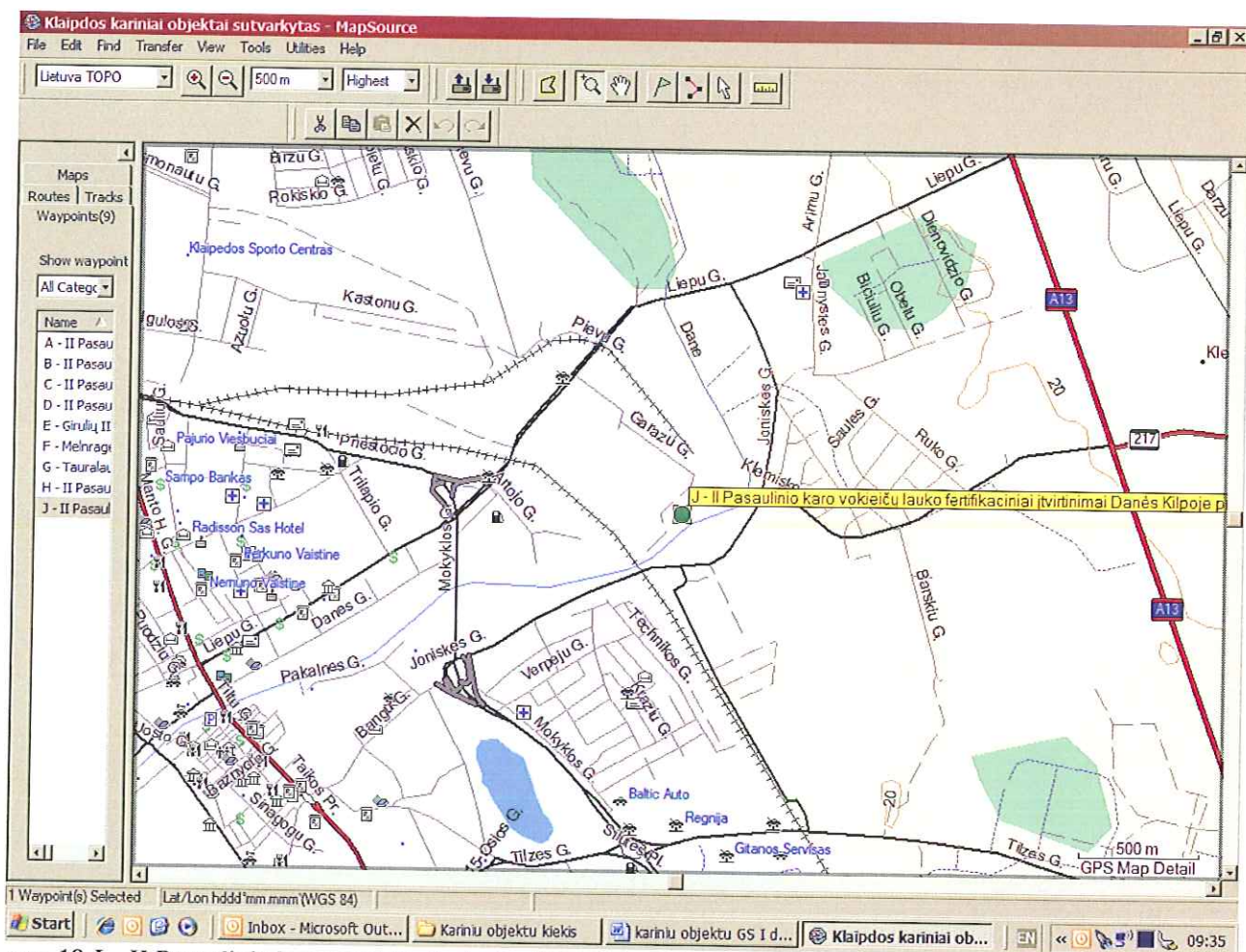
3.9.1 Geografinė padėtis

Pagal WGS 84 koordinacių sistemą šis objektas yra N55 43.048 E21 09.829.

Pagal LKS 94 koordinacių sistemą šis objektas yra X=6180316,84915 m ir Y=321848,919399 m

Objektas (II Pasaulinio karo lauko fortifikaciniai įtvirtinimai Danės Kilpoje prie Klaipėdos autobusų parko) yra pačioje Danės upės pakrantėje. Objektas pasiekiamas automobiliu važiuojant Garažo gatve. Netoli objekto yra stambus transporto mazgas UAB „Logistikos sprendimai“, autobusų parko teritorija, o taip pat netoli yra geležinkelis.

Objektas II Pasaulinio karo laikotarpiu buvo naudojamas kaip įtvirtinta stovyklavietė, todėl teoriškai šitą objektą galima būtų pritaikyti kempingui turistams, atkuriant II Pasaulinio karo tematiką, išvalant nuo apžėlimo išlikusias vietas.

pav. 18 J – II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikacinių įtvirtinimų Danės kilpoje vieta

3.9.2 Gamtinė aplinka

Objektas yra miesto teritorijoje, prie upės. Visa objekto teritorija apaugusi krūmynais, žolynais bei medžiais.

3.9.3 Fizinės būklės įvertinimas (su fotofiksacija)

STATINIO TECHNINĖS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

1. Objekto pavadinimas, adresas: II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai Danės kilpoje prie Klaipėdos autobusų parko.			
2. Statybos metai: 1944 ?			
3. Esamas pritaikymas: Nenaudojamas.			
4. Techninės būklės įvertinimas:			
Eil. Nr.	Pavadinimas	Vertinimo skalė	Autentiškumas, papildomi duomenys, pastabos
1	2	3	4
I.	KULTŪRINĖ VERTĖ		
	Planinė struktūra, tūris	3	Spėjama karinę stovyklą sudaro trys automobilių estakados, dvi ūkinės aikštelės su žemių brustverais ir išlikusio unikalaus vienintelio san. mazgo platforma.
II.	STATINIO KONSTRUKCINĖS SISTEMOS IR ELEMENTAI:		
1.	Automobilių estakados	3	Trys automobilių estakados, sumūrytos iš raudonų plytų su betoninėmis perdangomis, 0.60 m. iškilusios nuo žemės paviršiaus. P. estakada dar neseniai buvo naudojama, dvi estakados š. pusėje apaugusios krūmais ir medžiais.
2.	Šiaurinė ūkinė aikštelė	4	Stačiakampė ūkinė aikštelė su 0.50 m. aukščio žemių brustveru. Aikštelės š. dalis apaugusi krūmais ir medžiais.
3.	Pietinė ūkinė aikštelė	4	Stačiakampė ūkinė aikštelė su 0.50 m. aukščio žemių brustveru. Aikštelėje auga keletas krūmų ir medžių.
4.	San. mazgas	2	Išlikusi san. mazgo betoninė platforma su 5 angomis ir požemine talpa fekalijoms. Turėjo būti medinis antžeminis antstatas su pertvaromis.

Nuotraukos pateikiamos priede, elektronine versija (CD).

3.9.4 Įvertinimas paveldo požiūriu

Objektas nėra įtrauktas į Kultūros paveldo registrą.

Klaipėdos miesto Bendrojo plano sprendiniuose (Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 1 priedas), dalyje „Kultūros paveldo dalies sprendiniai“ yra nurodyta kad: „Planuojant teritorijas ir vykdant tvarkybos darbus II Pasaulinio karo gynybiniuose objektuose ir prie jų, nustatyti šių objektų vertingąsias savybes.“ Tačiau Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, ir jie apibūdinami kaip „turintys vertės požymius“.

Remiantis minėto Bendrojo plano sprendiniais, reikėtų šį objektą įvertinti pagal LR Kultūros ministro įsakyme (Nr. IV-150, 2005-04-15d.) „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ patvirtintus vertinimo ir atrankos kriterijus.

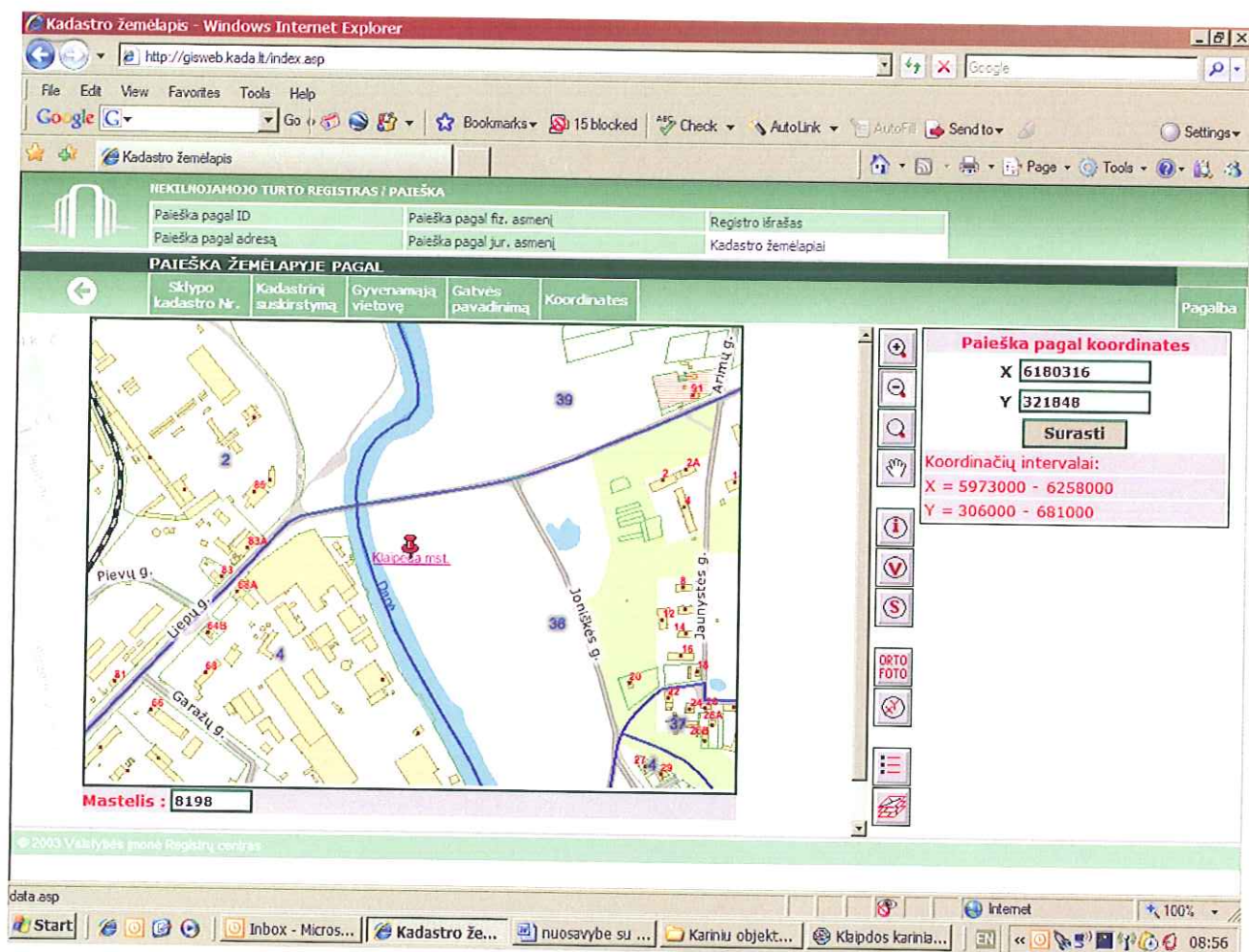
3.9.5 Susisiekimo automobiliais, dviračių ir pėsčiųjų takais galimybės (ir naujomis trasomis pagal teritorijų planavimo dokumentus, esama infrastruktūra)

Autoturistai objektą gali pasiekti važiuodami Garažo gatve ir automobilius priparkuojant prie pat objekto.

Remiantis leidiniais „Atrask trejų vandenų kraštą!“ išleistu ES PHARE 2002 programos lėšomis, įgyvendinant projektą „Vakarų Lietuvos dviračių trasos rinkodara bei vadovo dviratininkams leidyba“, „Lietuvos dviračių maršrutų žemėlapis“ išleistu Lietuvos dviratininkų draugijos (leidinį iš dalies remia LR Ūkio ministerijos ir ES Baltijos jūros regiono INTERREG III B bendradarbiavimo programa) turistai keliaujantys dviračiais iki Klaipėdos gali atvykti Pajūrio dviračių trasa, Pajūrio – sostinės bei Panemunės ir pilių trasomis. Netoli objekto, maždaug už 785 metrų, yra kokybiškas dviračių maršrutas bendrame transporto sraute.

3.9.6 Savininkai ir žemės priklausomybė

Pagal VI „Registru centras“ duomenis, šio buvusio karinio objekto vietoje suformuotų žemės sklypų nėra, identifikuotų statinių taip pat nėra:

pav. 19 J – II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikacinių įtvirtinimų Danės kilpoje vietos kadastro žemėlapis

3.9.7 Objekto įvertinimas

Šios galimybių studijos rengėjų nuomone, šį objektą būtų galima pritaikyti turizmui. Priežastys:

- ✚ Objekto liekanos netoli miesto centro, šalia Danės upės, nors šiuo metu automobiliu objekto vietą labai sudėtinga pasiekti, ji gali tapti lengvai pasiekiamą minimalios infrastruktūros dėka.
- ✚ Pagal buvusią objekto paskirtį ir jo vietą (šalia upės, netoli centro) siūloma kitose šios galimybių studijos dalyse analizuoti objekto pritaikymą kempingui – atkuriant išlikusius elementus ir išlaikant istorinę/karinę tematiką, kas galėtų suteikti unikalumo kuriamam nedideliame kempingui.

3.10 Istorinė apžvalga

Iki šių dienų Klaipėdos mieste ir jo apylinkėse išliko nemažai II Pasaulinio karo fortifikacinių įtvirtinimų, menančių sunkius mūšius ir dramatiškus žmonių likimus.

Trumpai priklausęs Lietuvai, Klaipėdos kraštas Vokietijos Reicho buvo aneksuotas 1939 m. kovo 22 dieną. Klaipėdos miesto vardą vėl pakeitę į Memelio, vokiečiai nedelsiant pradėjo įtvirtinimų statybą, siekiant apsaugoti jį artėjančio karo su Lenkija ir Sovietų Sąjunga išvakarėse. Klaipėda-Memelis tapo toliausiai į rytus nutolęs Rytų Prūsijos miestas, karo metu gavęs miesto-tvirtovės statusą. Čia buvo įrengta stambi povandeninių laivų bazė ir dislokuota 24-oji mokomoji flotilė, kurios tikslas buvo rengti povandeninių laivų vadus. 24-ajai flotilei karo metu priklausė 53 povandeniniai laivai. Šalia buvo dislokuota minininkų flotilė. Kuršių nerijos smėlio kopose treniravosi generolo Rommelio „Afrikos korpuso“ daliniai, čia įgytas žinias vėliau sėkmingai panaudoję kovose šiaurinėje Afrikoje.

Kad apsaugoti miestą ir uostą nuo priešų atakų iš Baltijos jūros pusės, dar 1939 metais Klaipėdoje-Memelyje buvo įrengtos dvi pakrančių baterijos ir viena zenitinė baterija, 1940 metais čia perkeliamas jūrinis zenitinis divizionas. Kad apsaugoti uosto akvatoriją iš jūros pusės buvo įrengtas „Wartburg“ minų laukas.

Karo pradžia su Sovietų Sąjunga buvo palyginus rami. Dar 1941 birželio 18 dieną savanoriškos evakuacijos metu iš miesto buvo evakuoti beveik visos moterys ir vaikai. Birželio 23-24 dienomis kelių sovietų lėktuvų antskrydžių metu žuvo apie 40 žmonių, tačiau frontas greitai nutolo į rytus.

Situacija pasikeitė 1944 metais, kai tapo aišku, kad vokiečiams patyrus nesėkmę Rytų fronte, karo veiksmai sugrįš prie Rytų Prūsijos sienų. Todėl vokiečiai energingai ėmė ruošti Klaipėdos-Memelio ir jo apylinkių gynybai. Buvo baigti įrengti aštuoni gelžbetoniniai fortai, miestą apjuosė trys gynybiniai ruožai, kurių kiekvieną sudarė dvi-trys ištisinės tarpusavyje sujungtos apkasų linijos, sutvirtintos „Kocho“ bunkeriais - gelžbetoniniais šuliniais, kuriuose buvo įrengti kulkosvaidžių lizdai. Prieš apkasus buvo įrengti minų laukai bei platūs kliūčių ruožai prieš pėstininkus ir tankus.

Klaipėdos prieigose vienam fronto kilometrui teko vidutiniškai 10 km pėstininkų bei ryšio apkasų, 3-5 km priešpėstininkinių bei 2.5 km prieštankinių kliūčių, taip pat apie 2000 įvairių rūšių minų, 40 artilerijos taškų.

Gynybai buvo panaudoti senieji miesto ir uosto gynybiniai įtvirtinimai (Kopgalio tvirtovė, Klaipėdos pilis ir „Jono“ kalnelis), juose įrengiant lizdus ir platformas įvairaus kalibro kulkosvaidžiams ir pabūklams. Miestas buvo parengtas gatvių mūšiams: įrengtos slėptuvės-evakuaciniai tuneliai, barikados, kliūtys, sekyklos, atsparos punktai ir pasipriešinimo mazgai. Namai pritaikyti gynybai - jų rūsiuose įrengtos slėptuvės, atskiruose aukštuose įrengti lizdai šauliams ir snaiperiams. Po 1944 rugpjūčio 26 dienos prasidėjusių sąjungininkų aviacijos antskrydžių mieste buvo įrengtos kelios dešimtys tunelinių slėptuvių civiliams gyventojams, kurios mūšių metu tapo vadavietėmis ir karo ligoninėmis. 1944 rugsėjo mėnesį buvo baigta miesto gyventojų evakuacija.

Spalio 10 dieną sovietams pavyko pasiekti Baltijos jūrą ties Palanga ir atkirsti vokiečių „Šiaurės“ armijų grupuotę nuo Rytų Prūsijos ir blokuoti Klaipėdos-Memelio gynybos žiede 58-ąją ir 95-ąją pėstininkų divizijas, du apsauginius pulkus ir penkis atskirus batalionus, bei 40-ąjį tankų korpusą, susidedantį iš dviejų tankų divizijų. Viso miesto gynėjų gretose buvo virš 17000 karių.

Sovietai miesto prieigose sutelkė dalį 1-ojo Pabaltijo fronto kariuomenės 5-osios gvardijos tankų ir 43-iosios armijų junginį - virš 25000 karių. Mūšiuose Klaipėdoje-Memelyje dalyvavo ir 16 Lietuviška divizija.

Sovietų armijai buvo duota užduotis užimti miestą per savaitę-pusantrą, tačiau pirmasis šturmas, prasidėjęs spalio 10 dieną, nepavyko. Vokiečių daliniai kovėsi itin aktyviai, jiems iš jūros pusės talkino 2-oji karinių laivų grupė "Thiele", kurią sudarė sunkusis kreiseris „Lutzow“ su šešiais 283 mm ir aštuoniais 150 mm pabūklais, sunkusis kreiseris "Prinz Eugen" su aštuoniais 203 mm ir dvylika 150 mm pabūklais, lengvasis kreiseris „Leipzig“, bei 6-oji minininkų flotilė su 150 mm artilerija. Šių laivų sunkiųjų pabūklų iššauti sviediniai skriejo 25 km spinduliu ir buvo itin efektyvūs, pvz. kreiseris „Lutzow“ iššovė 645 sviedinius, kurie sunaikino sovietų tankų brigadą ir daug kitų objektų.

Efektyviai prie Klaipėdos-Memelio kovėsi Lutwaffės smogiamasis pulkas S62 „Immelmann“, vadovaujamas žymiausio III Reiho lakūno majoro Hanso Ulricho Rudelio, per karą sunaikinusio 519 sovietų tankų, bei 16-asis parašiutininkų pulkas, kurio vadas pulkininkas leitenantas Gerhardas Shimmeris už didvyrišką gynybą buvo apdovanotas „Ažuolo Lapais prie Riterio kryžiaus“.

Sutikę tokį atkaklų vokiečių pasipriešinimą, sovietai buvo priversti nutraukti šturmą ir nukreipti dalį savo dalinių padėti kautis Raudonajai armijai Kurše ir Karaliaučiaus kryptimi, palikus Klaipėdą-Memelį užblokuotą. Du kartus vokiečiai bandė kontratakais prasiveržti į pietus, vėliau susijungti su „Šiaurės“ armijos grupuote Kurše, tačiau jos baigėsi nesėkme.

Siekiant išsaugoti vienintelę sausumos susisiekimo arteriją su Rytprūsiais, ėjusia Kuršių nerija, vokiečiai ant Kuršių marių ledo 15 km ruože pastatė 150 medinių dotų užtvarą. Kiekviename dote buvo nuo 2 iki 5 karių, viduje jiems buvo įrengti gultai ir šildymosi krosnelės. Visi dotai buvo užkelti ant platformų, kurios saugojo juos nuo greito nuskendimo įlūžus ledui. Prie platformų buvo pritvirtintos rogės, ant kurių dotai nesunkiai buvo transportuojami marių ledu ir sustatyti šachmatų tvarka. Prieš mūšius jie buvo užmaskuoti - apkrauti ledo luitais ir užpilti sniegu, paliekant atviras tik kulkosvaidžių angas. Šios linijos statyba pasiteisino, nes sovietai tris kartus bandė ją šturmuoti, tačiau tai jiems nepavyko ir teko atsitraukti.

1945 sausio 26 dieną sovietai pradėjo generalinį miesto šturmą. Prieš tai vokiečiai jau buvo suspėję dalį divizijų su visa ginkluote evakuoti į Rytprūsius ir Vokietiją, todėl sovietams nesunkiai pavyko užimti vokiečių priešakines pozicijas ir įsiveržti į miesto centrą. Atkaklūs mūšiai vyko prie Tauralaukio forto, kurį šturmavo 16-oji Lietuviška divizija, Girulių miške ir kopose, geležinkelio stoties rajone.

Sausio 27 dieną įnirtingi mūšiai vyko uosto ribose, kadangi vokiečiai traukdamiesi naikino viską, ką galėjo. Sėkmingai atsitraukę į Kuršių neriją, jie dar tris dienas iš čia apšaudė nuniokotą ir degantį miestą, apsunkinę sovietų dalinių judėjimą uždelsto veikimo minomis sprogdinant pastatus.

Klaipėdos-Memelio šturmas baigėsi sausio 30 dieną po sunkių mūšių užėmus vokiečių pozicijas Kuršių nerijoje.

3.10.1 II pasaulinio karo vokiečių fortifikaciniai objektai Klaipėdos mieste

Klaipėdos-Memelio blokada ir mūšiai truko 115 dienų, beveik keturis mėnesius. Antrojo Pasaulinio karo pabaigoje ilgiau vokiečiai gynėsi tik Kuršo pusiasalyje Latvijoje.

Šiandien turime pripažinti, kad vokiečiai Klaipėdoje-Memelyje sukūrė efektyvią gynybinę sistemą, kurią sudarė žiedu aplink miestą pastatyti aštuoni gelžbetoniniai fortai, tarpuose tarp jų ir ant aukštumų buvo įrengta virš keturiasdešimt baterijų įvairaus kalibro pabūklams, įrengti trys

gynybiniai ruožai ištisinių tarpusavyje sujungtų apkasų su gynybiniais atsparos punktais ir pasipriešinimo mazgais. Kad apsaugoti uostą, kuriame buvo dislokuotos povandeninių laivų ir minininkų flotilės bei apsaugoti miestą nuo bombardavimų, vokiečiai uosto teritorijoje įrengė zenitines baterijas bei pritaikė gynybai senuosius miesto fortifikacinius objektus. Kariams ir civiliams apsaugoti buvo įrengta kelios dešimtys slėptuvių, tam tikslui pritaikyti gyvenamųjų bei administracinių pastatų rūšiai. Ruošiantis mūšiams miesto gatvėse, miesto gynybinę sistemą papildė sekyklos, snaiperių ir kulkosvaidininkų lizdai, požeminės perėjos, barikados.

Praėjo daugiau nei šešiasdešimt metų nuo karo pabaigos, tačiau Klaipėdoje šiandien galime dar rasti nemažai išlikusių šios gynybinės sistemos objektų. Deja, Lietuvos archyvuose, bibliotekose ir muziejuose praktiškai nėra išlikusios Klaipėdos II Pasaulinio karo vokiečių įtvirtinimų statybos dokumentacijos ir inventorinių bylų, žemėlapių, todėl medžiagos apie juos tenka ieškoti retoje užsienio literatūroje, vokiečių ir sovietų kariškių prisiminimuose. Daugiau informacijos apie pajūrio fortifikaciją galėtų suteikti šių objektų architektūriniai ir archeologiniai tyrimai.

3.10.2 Fortai

Vokiečiai, įžengę į Klaipėdą 1939 kovo 22 dieną nedelsiant ėmėsi miesto ir uosto apsaugos darbų. Neseniai istorikas Vygandas Vareikis archyve aptiko slaptą Lietuvos kariuomenės štabo II-ojo skyriaus žinių santrauką, rašytą kovo 30 dieną. Joje rašoma, kad „vokiečiai susirūpinę ėmėsi Klaipėdos uosto ir krašto krantų apsaugos darbų. Uosto pusėje (Žibalo saugyklos rajone) yra pastatyti 4-6 krantų artilerijos pabūklai ir daromi jų įtvirtinimo (betonavimo) darbai. Koppalyje taip pat pastatyti pabūklai ir vykdomi įtvirtinimo darbai. Giruliuose rengiamasi statyti kažkokius įtvirtinimus, jiems statyti atvežta medžiaga ir jūrininkai vykdo parengiamuosius darbus.“ Šios santraukos informaciją patvirtina ir 2006 m. išleista D. E. Kaufmano ir G. V. Kafmano knyga apie II Pasaulinio karo vokiečių fortifikaciją, kurioje rašoma, kad 1939 m. vasarą į Klaipėdą-Memelį buvo perkelta povandeninių laivų mokomoji flotilė, minininkų flotilė, ūkio dalis ir dvi baterijos bei vienos zenitinės baterijos su keturiais 75 mm pabūklais, personalas. Todėl šiandien galime teigti, kad išlikę Girulių (Karklės) ir Koppalio fortų baterijos buvo pradėtos statyti dar 1939 metų kovo pabaigoje ir galėjo būti baigtos tų pačių metų vasarą. Savo architektūra šie du fortai skiriasi nuo kitų fortų, statytų greičiausiai jau 1940 metais.

Jokių duomenų ir istorinės medžiagos apie pirmąją zenitinę bateriją uosto Žibalo talpyklų rajone nėra. Didžiausias fortas Giruliuose buvo pastatytas pajūryje, šalia Kukuliškių kaimo. Fortą sudarė keturios pagrindinio kalibro (greičiausiai 220 mm) pabūklų platformos, išdėstytos dviejuose atskiruose korpusuose. Pabūklų platformos tarpusavyje sujungtos 3 koridoriais ir 23 patalpomis baterijos įgulai ir vadams, arsenalui ir amunicijai sandėliuoti. Tarp baterijų korpusų, centre, buvo pastatytas pliažą flankuojantis kaponyras. Ant kaponyro buvo įrengti du šarvo barbetai su stebėjimo angomis, ant jų turėjo būti įrengti iš vidaus valdomi kulkosvaidžių bokšteliai. Įeiti į kaponyrą buvo galima per gelžbetoninį tunelį. Forto kompleksą papildė trys pagalbinių (greičiausiai 155 mm) pabūklų platformos, įrengtos ant jūros kranto. Per pastaruosius 30 metų krantas ties Giruliais yra nuplautas apie 70 metrų, todėl šios pabūklų platformos šiandien guli plažoje 2-3 metrais žemiau pirminio lygio. Šiuo metu jūros bangų paplautas ir pakrypęs kaponyro įėjimo tunelis, iki pagrindo atidengtas šiaurinės baterijos korpusas.

Prie Girulių forto ir jo aplinkoje vyko itin atkaklūs mūšiai. Jų metu buvo susprogdinta dalis pietinės baterijos korpuso ir pabūklų platforma, forto prieigos išvagotos apkasų ir bunkerių, išraustos sviedinių duobės. Girulių miškuose iki šių dienų aptinkama nesprogusių sviedinių, minų ir granatų.

Kad pridengti uosto įplauką iš pietinės pusės, prie jūros Koppalyje vokiečiai įrengė antrą bateriją, kurią sudarė atskiros šešios gelžbetoninės pabūklų (greičiausiai 155 mm) platformos bei įrengtos septynios platformos mobiliems pabūklams su apsauginiais žemių brustverais. Kopose, šiaurinėje baterijos dalyje, buvo dviejų aukštų gelžbetoninė vadavietė, kuri apie 1980-uosius metus buvo susprogdinta. Prie baterijos buvo nutiestas betoninis kelias, vedęs link Koppalio tvirtovės (dabar Jūrų muziejus).

Tikslių duomenų, kada buvo pastatyti kiti šeši fortai, nėra, tačiau yra žinoma, kad 1940 metais vokiečių vadovybė nutarė sustiprinti Baltijos jūros pakrantes naujais gynybiniais įtvirtinimais. Šie įtvirtinimai turėjo saugoti tris uostus, kuriuose buvo dislokuotos mokomosios pakrančių flotilės - Gotenhafena, Piluvą ir Klaipėda-Memelį. Pirmieji du uostai buvo sustiprinti dviem pakrančių zenitiniais divizionais, Klaipėda-Memelis vienu. Zenitinį divizioną sudarė apie 20 pabūklų bei juos aptarnaujančios įgulos. Pabūklų skaičius su zenitiniais naktinio apšvietimo prožektoriais (jiems pritvirtinti buvo naudojamos pabūklų platformos) atitinka šešių tipinių Klaipėdos-Memelio baterijų platformų skaičių. Kadangi visi šeši fortai buvo pastatyti ir įrengti pagal vieną tipinį projektą, jie yra beveik identiškai pagal gamybos pobūdį – naudotos tos pačios medžiagos, analogiška vidaus įranga su generatoriais elektrai gaminti, vietiniu vandentiekiu ir kanalizacija, galima teigti, kad jie buvo pastatyti 1940 metais.

Tipiniai fortai buvo pastatyti Melnragėje, Tauralaukyje, Liolių-Sudmantų kaimų paribyje, Rimkuose, ir du Kuršių nerijoje – 3 kilometre kopose prie jūros ir 6 kilometre Alksnynėje prie marių, priešais „Kiaulės Nugaros“ salą. Kartu su Girulių bei Koppalio fortais jie sudarė tvirtą gynybinį žiedą, supantį miestą iš visų pusių.

Pagrindinis tipinio forto statinys buvo baterija, kurią sudarė dvi pagrindinio kalibro platformos (220 mm) ir trys pagalbinio (155 mm). Platformos buvo sujungtos erdviomis požeminėmis patalpomis įgulai, šaudmenims, elektros generatoriams, kompresoriams ir oro filtrams. Aplink Alksnynės bateriją dar buvo įrengti atskiri bunkeriai vadavietei su požeminėmis patalpomis štabui, pagrindiniam elektros generatoriui, vietiniam vandentiekiui ir kanalizacijai, vadų gyvenamosios patalpos bei avarinio išėjimo tunelis; arsenalas su keturiomis erdviomis požeminėmis šaudmenų sandėliavimo salėmis ir trimis mažesnėmis patalpomis įgulai; keturios autonominės pabūklų (155 mm.) platformomis. Ant vienos pabūklo platformos išliko kamufliažiniai geltonai žalių dažų ornamentai.

Atskiras vadavietės bunkeris išliko ir Rimkų forte (dabar esantis AB „Klaipėdos kranai“ teritorijoje). Jo viduje išliko kelios autentiškos ant ratukų slankiojančios durys. Visus fortus juosė metalinių profilių stovų užtvartos, kelios apkasų linijos bei gelžbetoniniai „Kocho“ bunkeriai – šuliniai su kulkosvaidžių lizdais.

Klaipėdos-Memelio šturmo dalyviai prisimena, kad atkaklūs mūšiai vyko prie Tauralaukio forto. Jį šturmo 16-osios Lietuviškos divizijos kariai, kuriems teko sunki užduotis apsupti fortą ir jį išsprogdinti. Šiandien forto vietoje išliko dviejų pabūklų platformos ir didžiulės duobės su gelžbetonio griuvenomis. Kiti fortai karo metu nukentėjo mažiau. Interneto „Digerių“ tinklalapiuose yra platinami du žemėlapiai, kuriuose be jau minėtų fortų yra pažymėti fortai „Petraschen“ vietovėje ir Bachmano dvaro apylinkėse, tačiau apžiūrėjus šias vietas jokių fortų ar jų fragmentų nepastebėta.

3.10.3 Baterijos

1944 metų rudenį vokiečių karinei vadovybei suteikus Klaipėdai-Memeliui miesto tvirtovės statusą, ant aukštumų tarp gelžbetoninių fortų, miesto sankryžose ir uoste, pajūrio kopose papildomai buvo įrengta 40 baterijų.

Viena baterija buvo įrengta Klaipėdos piliavietėje, šalia Fridricho poternos. Prieš penkiolika metų vykdant archeologinius tyrinėjimus buvo aptikta gelžbetoninė platforma itin didelio kalibro pabūklui. Baterija šioje vietoje turėjo saugoti netoliese buvusią Pauliaus Lindenau laivų statyklą ir povandeninių laivų bei minininkų švartavimo krantines.

Stambaus kalibro pabūklas stovėjo baterijoje dabartinės Klaipėdos tuberkuliozinės ligoninės teritorijoje, ties sankryža į Melnragę. Šiandien, už sankryžos, prie kelio vedančio link Vasaros estrados, yra išlikusi baterijos įgulos slėptuvė.

Dvi baterijos išliko Kuršių nerijoje, įrengtos ant aukštų Neringos (31.2 m) ir Meškos Galvos (35.7 m) kopų viršūnių. Nuo šių aukštumų atsiveria įspūdingos Klaipėdos miesto ir Baltijos jūros panoramos.

Baterija ant Neringos kopos įdomi ir unikali statybos technologijų istorijos požiūriu. Akivaizdu, kad ji buvo įrengta skubant, kadangi dviejų pabūklų platformų brustverai buvo sudėti iš cemento maišų. Rentgenografiniai cemento fragmentų tyrimai parodė, kad juose dominuoja portlandcemenčio mineralų hidratacijos produktai bei su vandeniu nevisiškai sureagavusios cemento dalelės. Kaip teigia cementą tyrę Kauno technologijos universiteto atstovai, galima daryti išvadą, kad brustverams buvo panaudoti šviežio cemento maišai. Kad įtvirtinimų statytojai skubėjo, liudija aplinkybė, kad cemento maišų net nebandyta surišti į vientisą cementinio akmens monolitą. Tai buvo galima padaryti maišų rietuves prabadžius durtuvais ar aštriais strypais. Be to, kai kuriose vietose aplink išorinį ir vidinį brustvero perimetrą yra dar išlikusios 0.5 mm storio plieninės vielos atotampos, kurias vokiečiai naudojo tvirtinti maskuojančiam (kamufliuoziniam) tinklui. Tokių atotampų buvimas įrodo, kad besiginantieji šiose pozicijose nebeturėjo galimybių įsirengti tvirtesnėmis medžiagomis pridengtas ir patogesnes artilerijos pabūklų pozicijas, todėl buvo priversti naudoti pagalbines medžiagas. Trečiajai Neringos kopos pabūklo platformai įrengti greičiausiai pritrūko laiko, kadangi jos nedengia brustveras ir ji vos pastebima žemės paviršiuje.

Meškos Galvos aukštumos keturių pabūklų platformos apjuostos brustverais iš žemių, ant betoninių platformų nėra išlikusių sriegių pabūklų platformoms tvirtinti. Baterijos įgula ant kopos buvo įrengusi vandens siurblynę. Tai 1.5 m. pločio kvadratinis, iš raudonų plytų mūrytas šulinys, kuriame turėjo būti patalpintas vandens siurblys.

Bateriją iš rytų ir vakarų pusės saugojo apkasai ir blindazai, viename jų rasta 1.5 cm. storio zenitinio prožektoriaus veidrodinio stiklo šukių ir grafitinių elektrodų, kurie liudija, kad čia stovėjo naktinio apšvietimo prožektorius. Apkasuose rasta daug radinių – keramikos, butelių, buities reikmenų. Pagal juos galima nustatyti, kad baterijos pabūklus aptarnavo jūrinių pajėgų kariai, šalia esančius apkasus gynė vermachto kariai.

3.10.4 Lauko fortifikacija

Klaipėdos-Memelio gynybinę sistemą sustiprino galingas lauko fortifikacijos tinklas. Jo statyboje aktyviai dalyvavo civiliai miesto gyventojai – moterys ir vaikai, senoliai, bei hitlerjugendo

organizacijos nariai, specialiai tuo tikslu atvežti iš Rytprūsių. Dirbti įtvirtinimų statyboje buvo verčiami ir karo belaisviai.

Aplink miestą buvo įrengti trys gynybiniai ruožai. Kiekvieną jų sudarė 2-3 ištisiniai tarpusavyje sujungti apkasai. Dar ir šiandien laukuose ir ant kalvų galima rasti šių apkasų fragmentų. Pirmasis apkasų ruožas miesto prieigas juosė ties Karkle, Eketė, Plikius, Kairius. Antrasis ruožas ėjo nuo Girulių per Tauralaukį, Liolius-Sudmantus, Rimkus, ir sutapo su gelžbetoninių fortų žiedo linija. Trečiasis ruožas buvo įrengtas miesto pakraštyje nuo Melnragės, ėjo kairiuoju Danės upės šlaitu, geležinkelio pylimu ties Joniškės tiltu.

Ištisiniai apkasai nuo marių iki jūros dviejose vietose - 6.5 kilometre ir 9 kilometre kirto Kuršių neriją. Juose ir šalia buvo įrengta daugybė atskirų (individualių) apkasų su brustverais šauliams, kulkosvaidžių lizdams, nedidelio kalibro pabūklams. Apkasų tranšėjos buvo kasamos 1.30 m gylio, viršuje 0.8 – 1.10 m pločio, ties dugnu 0.4 - 0.6 m. Vokiečiai tranšėjas drenuodavo iš lentų sukaldami trapecijos formos vamzdį su nuolydžiu, vedančiu link šulinio. Tranšėjoje prie Alksnynės forto yra išlikęs vienas toks šulinys, jam įrengti buvo panaudota metalinė kuro statinė, įleista ties tranšėjos galu.

Pirmasis gynybinis ruožas, fortai ir atskiri atsparos punktai buvo apjuosti pėstininkus sulaikančiais užtvaramis. Jų įrengimui Klaipėdoje-Memelyje buvo naudojami spygliuotų vielų metaliniai profiliuoti stovai. Jų buvo keletas tipų – 1.2 m aukščio su aštria šakota viršūne, ir 2.0 m aukščio su buka įstriža viršūne. Vertikalus T profilio stovas buvo prikniedytas prie kvadratinio 30 x 30 cm metalinio lakšto pagrindo, kuris būdavo užkasamas iki reikiamo gylio. Metaliniai stovai buvo įkasami 2 – 3 m atstumu keliomis eilėmis (nuo vienos iki šešių), per skylutes stovuose tarpusavyje dar buvo sutvirtinami apvalia 0.5 cm storio viela. Stovų viršūnės buvo apraizgomos spygliuota viela. Po gaisro Smiltynės miškuose buvo rasti kelių tipų spygliuotos vielos ritiniai. Vokiečių spygliuota viela skyrėsi nuo sovietinės spyglių tankiu. Vokiškos vielos spygliai apvyti 1.5 cm atstumu vienas nuo kito, tuo tarpu sovietinės vielos spyglių tankis buvo kas 10 cm. Smiltynės gaisravietėje, ties Meškos Galvos baterija, yra rasta 17 dvimetrinių stovų sanauja, kurių vokiečiai nesuspėjo pastatyti. Metalinių stovų prieš pėstininkus randama prie Danės ir Minijos upių krantų, Girulių miškuose ir Kuršių nerijos kopose.

Smiltynėje galima aptikti ir „biologinių“ užtvaramų prieš pėstininkus – akacijų krūmus. Vokiečiai gana plačiai naudojo tokias užtvarams kaip pirmąjį barjerą pristabdyti puolančius prieš pėstininkus. Šalia Koptgalio forto ir Neringos kopos baterijų išliko ištisinės akacijų krūmų juostos, kurios, atrodo, buvo sodinamos tam tikra sistema.

Atskirą lauko fortifikacijos dalį sudaro gynybiniai mazgai. Žiedinis gynybinis mazgas buvo įrengtas ant Hageno kopos (36.4 m.) Smiltynėje, šalia naujosios perkėlos. Jį sudaro netaisyklingu apskritimu išdėstytos apkasų tranšėjos ir vielų užtvarami, blindadžai, ūkinės aikštelės. Užtvarami prieš pėstininkus ant žemės paviršiaus čia buvo įrengtas spygliuotos vielos raizginys, saugojęs atvirus tarpus tarp apkasų. Vadavietė greičiausiai buvo įrengta gynybinio mazgo centre, žemių brustveru apjuostame bunkeryje su išlikusiais betono ir raudonų plytų pamatais.

Unikalus gynybinio mazgo pavyzdys yra išlikęs Girulių miško masyve, šalia Labrenciškės dvaro. Į šiaurę nuo dvaro komplekso driekiasi maždaug 200 m ilgio ir 10 m aukščio smėlio kopa, kurios vakarinis šlaitas „išvagotas“ savaeigių pabūklų apkasais, bunkeriais ir blindadžais kariams apsaugoti, kurie išsidėstę skirtinguose šlaito aukštuose. Rytinėje kopos pusėje išlikę penkių savaeigių pabūklų (tankų) apkasai su žemių brustverais. Už kopos į šiaurę, pusantro kilometro puslankiu, tęsiasi

apkasai, bunkeriai ir aikštelės įvairaus kalibro pabūklams apsaugoti. Gynybinių mazgų įtvirtinimų išdėstymas dažnai kito priklausomai nuo karinių veiksmų eigos.

3.10.5 Slėptuvės

Vokietijos miestų gyventojams apsaugoti karo eigoje buvo pastatyta daugybė bunkerių, kurie galėjo talpinti nuo dvidešimties iki keliolikos tūkstančių žmonių. Didieji bunkeriai buvo statomi iš gelžbetonio, jų sienų storis siekdavo iki trijų ir daugiau metrų.

Nuo 1944 rugpjūčio. 26 dienos prasidėję sąjungininkų aviacijos antskrydžiai ir miesto bombardavimai paskatino civilius ir karinę vadovybę organizuoti slėptuvių statybą. Kadangi Klaipėdoje-Memelyje iki karo gyveno apie 40 tūkstančių gyventojų, kurių dauguma buvo evakuoti dar 1944 m. vasarą, mieste buvo įrengtos kelios dešimtys palyginus nedidelių tunelinių slėptuvių, kuriose galėjo pasislėpti nuo 100 iki 500 žmonių. Kaip slėptuvės buvo panaudoti ir pritaikyti gyvenamųjų ir administracinių pastatų rūšiai. Viena tokia slėptuvė buvo įrengta gyvenamajame name Naujojoje Uosto gatvėje Nr. 5. Slėptuvei įrengti buvo panaudotas nedidelės keturios pereinamos rūšio patalpos, turinčios du atskirus įėjimus. Du rūšio langai buvo uždengti 1.5 cm storio metalo lakštais ant vyrių ir su sklendžių rankenomis, kuriomis langų šarvai buvo sandariai prispaudžiami prie metalinio rėmo. Netoliese, Naujojo Uosto gatvėje Nr. 3 (dabar UAB „Laivitės“ teritorijoje) išliko analogiška slėptuvė, įrengta po vienu senojo uosto pastatu.

Kaip slėptuvė karo metu buvo įrengtas ir panaudotas buvusios miesto rotušės (dabar Klaipėdos Apskritis viršininko administracija) rūšys Danės g. Nr. 17. Jai įrengti buvo panaudotas XVIII a. antroje pusėje statytas arkinis dviejų dalių rūšys, mūrytas iš siaurų „olandišku“ plytų. Karo metu buvo paaukštintos betoninės rūšio grindys, po kuriomis įrengtas keramikinių vamzdžių drenažas ir kanalizacija. Rūšio dalys turėjo po atskirą įėjimą iš šiaurinės pastato pusės, pietinėje jų pusėje, lubose, buvo įrengti du betoniniai evakuaciniai išėjimai. Jie atliko ir ventiliacinę funkciją, kadangi buvo uždengtos kiauromis dekoratyvinėmis grotelėmis.

Mieste buvo įrengtos kelios dešimtys tunelinių slėptuvių, kurios po civilių gyventojų evakuacijos kariškių buvo panaudotos įrengiant karo ligonines ir vadavietes.

Universalios paskirties tunelinė slėptuvė yra išlikusi Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės bibliotekos kieme, kadangi mūšių gatvėje metu gynėjai jį galėjo panaudoti kaip perbėgimo (evakuacijos) tunelį. Tokiais tuneliais kariai galėjo saugiai iš centrinės gatvės pasitraukti į kvartalo gilumą, kadangi tunelio laužytų formų (zigzago) planinė struktūra apsaugodavo atsitraukiančiuosius nuo puolančiųjų kulku ir granatų skeveldrų.

Išlikusių tunelinių slėptuvių ar jų fragmentų aptinkama nuo „Žalgirio“ stadiono šiaurinėje miesto dalyje iki „Naujosios“ perkėlos. Beveik visos jos yra įgilintos iki pusės į gruntą ir iš viršaus užpiltos žemėmis. Daugumos jų sienos mūrytos iš plytų ir yra 30 cm storio, stogo perdengimai betoniniai 25-30 cm storio. Slėptuvės turi nuo kelių iki dvidešimties centimetrų storio betonines grindis, kai kuriose įrengtas keramikinių 10 cm skersmens vamzdžių drenažas. Visos tunelinės slėptuvės yra standartinių matmenų – 1.60 m pločio ir 1.90 m aukščio, dalis jų buvo 100 m ilgio, dažniausiai iššęsto zigzago plano. Slėptuvėse buvo įrengtos nedidelės ventiliacinės angos bei evakuacinės šachtos, sanitariniai mazgai su tualetais ir vandens rezervuarais, įrengtas elektros apšvietimas. Įėjimus į slėptuves ir evakuacinių šachtų angas saugojo standartinės kelių tipų durys.

Unikali slėptuvė-tunelis buvo įrengtas po Bangų gatvę, šalia buv. „Trinyčių“ įmonės ir tvenkinio. Tai vienintelė išlikusi slėptuvė-tunelis mieste, įrengta po gatvę. Taip įrengtos slėptuvės negalėjo

aptikti prieš aviaciją. Išradingai paslėpta ir slėptuvė vandenvietėje Liepų gatvėje, kuri buvo įrengta tarp dviejų požeminių vandens aeracinių rezervuarų.

Dalis slėptuvių buvo įrengtos subombarduotų statinių ir kvartalų vietoje, ir mūrytos iš antrinių medžiagų, panaudojant sunaikintų pastatų plytas. Šis faktas patvirtina prielaidą, kad dauguma slėptuvių Klaipėdoje-Memelyje buvo statomos nuo 1944 m. rugpjūčio mėnesio, prasidėjus aviacijos antskrydžiams.

3.10.6 Įvairūs objektai

AB „Klaipėdos laivų remontas“ įmonės teritorijoje išliko keletas objektų, susijusių su karo metu čia dislokuotų povandeninių laivų ir minininkų flotilėmis.

Pietinėje įmonės dalyje išliko povandeninių laivų švartavimo krantinė. Ji ypatinga tuo, kad povandeniniams laivams patogiai švartuoti betoninės krantinės sienoje buvo įrengtos nišos su knechtais. Prie šių knechtų nuo povandeninio laivo borto buvo nesunku pritvirtinti švartavimo lynus. Piliavietėje, tarp Fridricho ir Karlo bastionų, išlikusi betoninė krantinė, prie kurios švartavosi minininkų flotilės laivai. Šalia Fridricho bastiono, po pylimu, išliko kuro talpyklos, aprūpinusios kuru flotilių laivus.

Gynybai buvo pritaikytas ir Jono kalnelio XVII-XVIII a. pylimas. Jo pietinėje pusėje išliko dalis tunelinės slėptuvės, turėjusios įėjimus skirtingose pylimo pusėse. Įlūžus slėptuvės perdangai, žemės aklinau užpylė centrinę jos dalį 10 metrų atstumu nuo pietinio įėjimo. Pylimo šlaite ties buvusiu Tabako fabriku buvo įrengtas apskritas dotas-sekykla, imituojantis kulkosvaidžio lizdą. Jo įėjimą saugojo masyvi dengiančioji siena, iš trijų pusių įrengtos laiptuotos šaudymo angų imitacijos, tačiau dėl angų siaurumo (2 cm) šis dotas greičiausiai buvo naudojamas kaip sekykla.

Dar vienas dotas - sekykla išliko Liepų gatvėje, buvusios skerdyklos komplekso teritorijoje. Jis yra šešiakampis, sumūrytas iš raudonų plytų ir turi apsauginę įėjimo sieną. Dėl mažų angų galėjo būti naudojamas kaip sekykla.

Prie Joniškės geležinkelio tilto išliko unikalus karo metų kompleksas. Ties geležinkeliu, 500 m į pietus nuo tilto yra 6 m aukščio kalva, kurios viršūnėje buvo įrengtas kulkosvaidžio lizdas - gelžbetoninis šulinys. Iš tilto pusės jį dengė betoninė sienutė. Nuo šios aukštumos buvo galima apšaudyti tilto prieigas bei pravažiuojančius sąstatus. Kitoje tilto pusėje, 200 m į šiaurę, vakarinėje geležinkelio pylimo papėdėje išliko žemių brustveras, supiltas pridengti šaulį ar kulkosvaidininką, saugojusį geležinkelio stoties prieigas. Šalia, vakarinėje geležinkelio pylimo pusėje, yra išlikusi 100 m apkasų tranšėjos dalis, todėl galima daryti prielaidą, kad apkasai juosė abejas pylimo puses. Geležinkelio stoties rajone 1945 sausio mėnesį vyko įnirtingi mūšiai, pro čia į miestą įsiveržė pirmieji sovietų armijos būriai.

Geležinkelio pylimo rytinėje pusėje, Danes upės kilpoje prie Klaipėdos autobusų parko, yra išlikę keletas prieškarinių statinių ir jų pamatų, šalia kurių buvo įrengtos trys stačiakampės aikštelės, apjuostos 50-70 cm aukščio žemių brustverais. Analogiškos aikštelės buvo įrengtos gynybos mazge ant Hageno kopos ir stovykloje prie Meškos Galvos baterijos. Tokiose aikštelėse vokiečių kariai statydavo palapines, kuriose įrengdavo maitinimo bei poilsio patalpas. Į rytus nuo aikštelių išliko vienintelis žinomas sanitarinis mazgas - betoninė tualetų platforma. Pylimų šiaurinėje pusėje yra išlikę iš raudonų plytų ir betono sumūrytos trys automobilių estakados, ant kurių galėjo būti remontuojama karo technika.

4 Analogiškų objektų panaudojimas ir pritaikymas kitose šalyse

4.1 Užsienio kariniai objektai ir juose teikiamos paslaugos

Militaristinis turizmas, kaip turizmo pakraipa, seniai domino įvairių tautų turistus. Šiuo metu daugiausia turistus traukia posovietinės šalys, kuriose išlikę nemažai I – ojo ir II – ojo Pasaulinio karo objektų. Ilgą laiką į šias šalis atvykti buvo draudžiama ir tik po Sovietų (Tarybų) sąjungos žlugimo užsienio turizmas jose pradėjo funkcionuoti.

Kol kas, tiek interneto svetainėse, tiek turizmo informacijos centruose, dar sunku rasti informacijos apie karinius objektus, jų pritaikymą ir juose teikiamas paslaugas turizmui. Todėl galima daryti išvadą, kad militaristinis turizmas, kaip turizmo šaka, nėra dar pilnai išplėtotas arba nepopuliarus.

Žemiau pateikiama informacija, kurią pavyko rasti interneto svetainėse, apie artimiausių Lietuvai posovietinių šalių karinius objektus ir juose teikiamas paslaugas.

4.1.1 Latvijos kariniai objektai

„Kuržeme Fortress“

Vakarų Latvijos viduryje, Tukuma rajone, Zantėje yra įsikūręs „Kuržeme Fortress“. Po atviru dangumi įsikūręs muziejus „pasakoja“ apie I – ajį ir II – ajį Pasaulinius karus, apie tolimesnius Latvijos kareivių likimus. Po atviru dangumi galima apžiūrėti atkurtus karo laikų įtvirtinimus, bunkerius ir sunkiąją karinę techniką: lėktuvą YI – 2, ginklus, „Raudonosios armijos“ tanką. Mėgstantiems neįprastus nuotykius, siūlomos nakvynės paslaugos bunkeriuose.

Sovietinis (Tarybinis) šou Kūlgrindoje

Vakarų Latvijoje, Kūlgrindos rajone, Kūlgrindoje organizuojamas Sovietinis (Tarybinis) šou. Jo metu vyksta civilinės gynybos mokymai, verbavimas bei priėmimas į pionierių gretas bei paradas, gaisrininkų varžybos. Taip pat organizuojami tipiški, Sovietinių (Tarybinių) laikų, pietūs ir pramogos su nepakartojamu milicininku Vania ir akordeoniste Tania.

Kalėjimas Šiauriniame Liepojos Forte

Vakariniėje Latvijoje, Liepojos rajone, Liepojoje Šiauriniame forte, 1905 metais caras Nikolajus I pastatė kalėjimą skirtą maištaujantiems Rusijos imperijos jūreiviams. Vėliau šiuo pastatu naudojosi Tarybų Sąjunga².

² Šaltinis: <http://travel.independent.co.uk/europe/article2062676.ece>

Oficialiai šis kalėjimas buvo uždarytas 1998 metais, tačiau aplinka ir vidus išliko nepakitę. Juodai dažytos kamerų sienos išraižytos ankščiau kalėjusių kalinių. „Kalėjimo prižiūrėtojai“ dirba buvę sovietų kariškiai ir kelionių vadovai (gidai).

Per pastaruosius metus šiame kalėjime apsilankė daugiau nei 20 000 žmonių, iš kurių nemažą dalį sudarė Latvijos moksleiviai, besimokantys istoriją apie Sovietų Sąjungos laikmetį.

Lankytojams norintiems patirti kalinių gyvenimą, pajauti sovietinio režimo žiaurumą yra siūloma pasilikti ne tik keletui valandų, bet ir per naktį. „Ekskursijos“ metu lankytojai virsta kaliniais, su jais nesiskaitoma, jie uždaromi į kameras, už kurių girdisi kalėjimo prižiūrėtojų keiksmažodžiai bei riksmas, batų kaukšėjimas. Pasilikę nakčiai, gali būti bet kada pakelti ir nusiųsti, pavyzdžiui, su dantų šepetuku plauti tualetų ir t.t.

Ekskursijos kaina 35 latai.

„Pabėgimas iš TSRS“

Vakarinėje Latvijoje, Liepojos rajone, Liepojoje, Ziemeļu forte mėgstantiems ekstremalias situacijas organizuojamas žaidimas – „Pabėgimas iš TSRS“.³

Žaidimo metu dalyviai gražinami arba jiems pristatomas gyvenimas Tarybų sąjungoje prieš 20 metų. Žaidimas tai net tik adrenalino kiekio stimuliavimas, bet ir maža kelionė į istoriją. Žaidimo metu gali dalyvauti grupės, kuriose yra ne mažiau nei penki žmonės. Įsikūrę prieš teritorijoje komandos nariai turi išvaduoti į priešo rankas papuolusius belaisvius bei padėti jiems saugiai patekti į povandeninį laivą.

Kaina: vaikams 4 latai, suaugusiems 6 latai.

4.1.2 Estijos kariniai objektai

Estijos turizmo agentūra „Turismiweb“ organizuoja kombinuotus žygius „Kelionė okupacijos laikų keliais“ (Trip following the tracks of occupation times).

30 kilometrų autobusinė kelionė trunka apie 4 – 4, 5 valandas.

Pirmiausia važiuojama į muziejų, kuriame pasakojama apie žmonių, išsiųstų į Sibirą, išgyvenimus ir likimus. Ekspozicija „Ištrėmimas – asmeninės šeimų istorijos“, skirta septynioms deportuotoms šeimoms. Turistams pageidaujant, taip pat organizuojama ekskursija ir į deportuotų šeimų ūkius.

Kelionė tęsiama važiuojant į Avispea, kurioje gyvena buvęs „miško brolis“ Martin Tamm, 10 metų prasislapstęs miške keturiose slėptuvėse. Manissalu miške esanti rekonstruota slėptuvė, kurioje M. Tamm prasislapstė 6 metus, pateikiama informacija apie „miško brolius“ ir jų gyvenimą. Pageidaujantiems yra surengiamas susitikimas su pačiu M. Tamm'u.

³ Šaltinis: <http://www.karostascietums.lv/escape/en/index-en.html>

Vėliau važiuojama į raketinę bazę. Tai pirmoji Sovietų karinė bazė pastatyta po Rusijos ir Vokietijos Molotovo – Ribentropo pakto pasirašymo. Ji skirstoma į dvi bazines: Kadila ir Rohu. Šiuo metu Kadila bazėje išsaugoti keturi, o Rohu – penki reketiniai angariai. Kelionės metu pasakojama, kada ir kaip ji buvo rasta, kaip kildavo ir slėpdavosi lėktuvai ir t.t.

Ir paskutinis kelionės punktas – tai Lebavere miškas, kuriame 1941 metų vasarą buvo apsistoję, beveik 200 Raudonosios Armijos kareivių. Vietiniai gyventojai, surinkę apie 40 žmonių, stojo su jais į kovą.

Pono Mirties Karo Akademija (Mr. Death's Academy)⁴

Pono Mirties Akademijoje siūlomos įvairios paslaugos:

- Dažasvydis;
- Mašinų lenktynės (demolition derby);
- Šaudymas;
- Kariniai žygiai, kova (military action);
- KGB – kova.

Mašinų lenktynės

Mašinų lenktynės organizuojamos su senomis Sovietinių (Tarybinių) mašinomis, specialiose trasose. Dalyvis, vairuodamas mašiną gali sudarinėti avarines situacijas, net gali jas daužyti, tik nesulaužyti. Visiems dalyviams būtina prisiegti saugos diržus ir užsidėti šalną.

Organizatoriai siūlo dvi dalyvavimo galimybes:

1. Skirta aštuoniems žmonėms ir kainuoja 390 eurų. Į kainą įeina kelionė nuo viešbučio ir atgal (Taline), dvi lenktyninės mašinos 1,5 val., ir gaivūs gėrimai.
2. Skirta šešiolikai žmonių ir kainuoja 515 eurų. Į kainą įeina kelionė nuo viešbučio ir atgal (Taline), trys lenktyninės mašinos 1,5 val., ir gaivūs gėrimai.

Šaudymas

Organizatoriai lankytojams siūlo šaudymo treniruotes įvairios rūšies pistoletais ar revolveriais bei galingais šratiniais šautuvais. Lankytojams kainos nustatomos nuo asmenų skaičiaus, kuo daugiau asmenų susirenka, tuo kaina vienam asmeniui mažesnė, pvz. vienam lankytojui – 113 eurų, dviem – 136 eurų, 21 – 720 eurų.

Į šaudymo treniruočių kainą įeina:

- Kelionė iš viešbučio (Taline) ir atgal;
- Visa reikalinga amunicija (šautuvai, taikiniai, ausų užkamšalai ir t.t.);
- Šaudymas iš šratinio šautuvo, 9 mm pistoletų ir 357 Magnum revolverio (Glock, SigSauer, Smith&Wesson);
- 25 šoviniai kiekvienam šauliui. Kiekvienas papildomas šovinys kainuoja 0.65 eurų.

⁴ Šaltinis: www.surm.ee

Popietė kalėjime (KGB kova (action))

Turistams mėgstantiems ekstremalias situacijas siūloma popietė kalėjime. Prie stovinčių turistų sustoja autobusas su rusų kareiviais, visi turistai areštuojami, suvaromi į autobusą ir nuvežami į Patarei kalėjimą. Kalėjime su turistais elgiamasi, kaip su tikrais kaliniais, prižiūrimi „išprotėjusių“ kalėjimo prižiūrėtojų jie užregistruojami ir „ikišami“ į nešvarias kameras. Šaudymo garsai, įvairūs riksmi, pasivaikščiojimas mažame, grotomis uždengtame, kiemelyje. Po 1,5 val. kameros duris atidaro gidas ir „išgelbėja kalinius“. Po to ekskursija ir supažindinimas su kalėjimu.

Šios ekskursijos kaina 15 žmonių grupei kainuoja 305 eurus, o 30 žmonių grupei – 415 eurų.

Kariniai žygiai, kova

Veiksmo vieta - sena karinė bazė, apie 40 km nuo Talino centro. Kaip ir „Popietės kalėjime“ ekskursija, taip ir ši, yra siūloma ekstremalias situacijas mėgstantiems turistams. Turistų autobusas yra „užpuolamas“, jie areštuojami, išrikiuojami, suskirstomi į grupes ir tada jiems paaiškinamos „žaidimo“ taisyklės.

Turistams siūlomos šios pramogos:

- Nusileidimas virve iš 5 aukšto. Prieš nusileidžiant turistai instruktuojami ir apmokomi.
- Ėjimas per minų lauką. Turistų grupė turi praeiti minų lauką apsaugant kiekvieną dalyvį, kad šis neužmintų ant minos.
- Šaudymas. Turistams leidžiama šaudyti mažakalibrais šautuvais ar „Kalašnikovu“ (pusiau automatinė versija). Kiekvienam turistui leidžiama šauti 25 kartus.
- Maitinimas. Išalkusiems yra siūloma paragauti kareiviško maisto.

Iš vienos vietos į kitą turistai pervežami šarvuotu automobiliu (šarvuočiu).

Lankytojams kainos nustatomos nuo asmenų skaičiaus, kuo daugiau asmenų susirenka, tuo kaina vienam asmeniui mažesnė:

- 10 žmonių grupei – 1300 eurų.
- 20 žmonių grupei – 1700 eurų.
- 30 žmonių grupei – 2100 eurų.
- 40 žmonių grupei – 2500 eurų.

Kovinių veiksmų apmokymai

Turistui susidomėjusiam koviniais veiksmais Pono Mirties Akademijoje siūlomas keturių valandų apmokymo kursas. Apokymo metu turistui siūloma programa:

- Pavojinga situacija. Situacijos vertinimas (sprendimas) psichologinių ir juridinių aspektu (teorija).
- Bendras supratimas apie šaunamuosius ginklus. Jų naudojimas (teorija).
- Šaunamųjų ginklų naudojimas. Jų išėmimas iš dėklo, nusitaikymas, gaiduko paspaudimas. Įvairūs taikikliai, įdėklai bei kita amunicija. Nusitaikymas tamsiu paros metu (teorija ir praktika).
- Bendras supratimas apie sulankstomus karinius peilius. Jų naudojimosi principas. Pagrindiniai kovos veiksmai (teorija ir praktika).

- Signalai. Jų naudojimas (teorija ir praktika).
- Kiti ginklai. Jų naudojimas. Improvizacija (teorija).

Organizuojami apmokymo kursai yra skirti mėgėjams. 10 asmenų grupei jie kainuoja 666 eur.

4.1.3 Lenkijos kariniai objektai

Karinis objektas (Hitlerio štabo būstinė), vadinamas „Vilko irštva“ (Wilczy Szanier), yra šiaurės Lenkijoje, netoli Kaliningrado sienos, Varmijos ir Mozūrijos regione, Gierlože.

Objektas yra vienas iš grėsmingiausių ir turistams patraukliausių vietų regione. Objektą sudaro 80 statinių, iš kurių 50 – bunkeriai (įtvirtinimai). Objektai turėjo savo elektros energijos generatorius, ventiliaciją, geležinkelį. Šabas, kazino ir kinas buvo įrengti centrinėje teritorijos dalyje. Visa teritorija buvo užmaskuota ir apjuosta vielų užtvara bei minų laukais. 1944 metais teritorijoje galėjo sutilpti 2000 žmonių. 1945 metais, pasitraukiant, vokiečiai susprogdino tvirtovę. Šiuo metu jos griuvėsiai prieinami visiems lankytojams.

Gido paslaugos – gidas vienas, kalbantis keliomis kalbomis.

Turistinėje bazėje veikia viešbutis ir restoranas.

Restorane vienu metu gali būti aptarnaujama iki 80 žmonių. Vasaros metu veikia lauko kavinė. Viešbutyje yra baras.

Viešbutyje yra 55 vietos:

4 – vienviečiai kambariai,

24 – dviviečiai,

1 – trivietis.

Kainos:

Vienam asmeniui (su maitinimu) – 60 zlotų.

Dviems asmenims (su maitinimu) – 80 zlotų.

Trims asmenims (su maitinimu) – 120 zlotų.

Atvykusiems apžiūrėti karinio objekto siūlomos ir papildomos paslaugos:

Aeroklubo „Krainy Jezior“ teikiamos paslaugos.

Valčių nuoma.

Ilgiausia gynybinė sistema pasaulyje⁵

Rytų Lenkijoje, netoli Zeliona Gora, Lubuskie regione, Boryszone 1934 – 1938 metais Hitlerio įsakymu pastatyti karo įtvirtinimai. Bunkeriai su plieniniu viršumi tarpusavyje sujungti požeminiais koridoriais. Kaip tikima, tai ilgiausia gynybinė sistema pasaulyje. Susiformavęs ypatingas mikroklimatas palankus

⁵ Šaltinis: <http://www.mru.pl/warto.html>

šikšnosparniams. Šiuo metu susiformavusiame rezervate – Nietoperek - yra apie 30 000 šikšnosparnių. Turistams norintiems apsilankyti įtvirtinimuose yra organizuojamos ekskursijos.

4.1.4 Ukrainos kariniai objektai

Desnos karinė bazė yra Ukrainoje, apie 70 kilometrų į šiaurės rytus nuo Kijevo.

Manoma, kad tai pirmoji karinė bazė buvusioje Sovietų (Tarybų) sąjungos teritorijoje, siūlanti militaristinio turizmo paslaugas. Bazėje, siūlančioje turistams „žaisti“ kareivius yra 11 mokomųjų poligonų ir trys aviacijos bazės pritaikytos militaristiniam turizmui.

Kiekvienam lankytojui, galinčiam apsimokėti už paslaugas, Desnos bazėje siūloma nuo šautuvų AK – 47 iki tankų T – 72, o taip pat šaudyti, vairuoti ir skraidyti tokia pat karine technika, kuri Šaltojo karo metu buvo pasirengusi atakuoti NATO.

Desnos karinėje bazėje teikiamos paslaugos yra mokamos:

- Vienos valandos skrydis, kartu su pilotu, su viršgarsiniu naikintuvu Mig – 29, kainuoja 8,500 \$. Tuo tarpu tokios pat trukmės skrydis su viršgarsiniu naikintuvu Su – 27, kainuoja 9,600 \$.
- Antžeminiai ginklai. 6 kilometrai koviniu tanku T – 72 kainuoja 400\$, o bandomasis važiavimas pėstininkų kovos mašina BMP – 2, kainuoja 250\$.
- Šūvis iš snaiperinio šautuvo kainuoja 20\$.
- Rankinio reaktyvinio prieštankinio granatsvaidžio šūvis – 50\$.

Galimybė apsilankyti Desnos karinėje bazėje domisi įvairių šalių (JAV, Vokietija, Didžioji Britanija) turistai.

Turistams siūloma galimybė pagyventi kareivinėse, kartu su eiliniaisiais kareiviais, bet pasak „Alaris“ kelionių agentūros „tik fiziškai ir psichiškai sveiki žmonės gali dalyvauti įvairiose programose. Kiekvienas būsimas „karys“ turi atlikti medicininį ir apsaugos patikrinimą.⁶

4.2 Lietuvos kariniai objektai

Militaristinis turizmas, kaip turizmo šaka, pradėta vystyti ir Lietuvoje. Kol kas, nors ir labai nedaug, informacijos galima rasti tik apie kelis objektus, iš kurių žymiausi – Kazlų Rūdoje esančios Sovietų (Tarybų) kariuomenės vadavietės ir poilsio bazės bei Plateliuose buvusi Plokštinės raketinė bazė.

4.2.1 Kazlų Rūdos Sovietų kariuomenės vadavietės ir poilsio bazė

Didelė dalis Kazlų Rūdos miško sovietmečiu buvo uždara zona. Miške vykdavo sovietinės oro desanto kariuomenės dalinių pratybos, o 1975 –

⁶ Šaltinis: <http://www.cnn.com/2000/TRAVEL/NEWS/10/09/ukraine.tourism.reut/index.html>

1977 metais čia buvo pastatyta slapta požeminė vadavietė. Vadavietė, kuriai 1972 metais buvo priskirta 5 ha žemės, - tai požeminių pastatų kompleksas su kareivinėmis, klasėmis, sale, autonominė elektrine, vandens ir oro tiekimo sistema (bunkeris įgilintas 7 – 12 m). Sovietiniuose žemėlapiuose vadavietė buvo žymima kaip daržinė.

Netoli vadavietės 1980 metais, per 3 mėn., įrengta kariuomenės vadams bei aukšto rango karininkams skirta poilsinė. Jos teritorijoje buvo įrengtas restoranas, baseinas, pirtis, o poilsinės rūsyje – garažai. Pasak, VŠĮ „Judrės parkas“ direktoriaus E. Vaičiūno (šiuo metu šiai įstaigai priklauso vadavietė ir poilsinė), manoma, kad čia poilsiauti buvo užsinerėjęs ir J. Andropovas. Tačiau tikslesnių duomenų apie tai nėra⁷. Atlikus vilos kapitalinį remontą, joje galės apsistoti apie 50 poilsiautojų. Poilsiautojai taip pat galės apsistoti ir netoli vilos pastatytuose rastų nameliuose.

Sovietų armijai pasitraukus iš Lietuvos, iš poilsinės buvo likusios tik sienos. Kadangi ši bazė nuo įkūrimo buvo sovietų kariuomenės oro desanto pajėgų objektas, po sutvarkymo, turistus ruošiamasi pritraukti su oro desanto specifika susijusiomis pramogomis. Maždaug 10 metų gylyje esančiuose vadavietės požemiuose turistams bus rengiamos tikroviškos ekskursijos, bus įrengta: valgykla, skirta karo atvejui (maistas bus atvežamas kariškuose termosuose), kino salė (kurioje bus rodomi dokumentiniai filmai apie sovietų desantininkus ir t.t.) bei poilsio kambariai (planuojama, kad vienu metu čia galės apsistoti apie 250 žmonių). Taip pat bus atkurta požeminė pirtis.

4.2.2 Platelių Plokštinės raketinė bazė

Plungės rajone, Platelių apylinkėse sovietmečiu buvo įrengta branduolinių raketų bazė. Strateginis šaltojo karo laikų Sovietų Sąjungos objektas buvo skirtas paleisti raketas į įvairias šalis. Raketos turėjo branduolinę galvutę, savo galingumu penkis kartus pranokusią atominės bombas, amerikiečių numestas ant Hirosimos ir Nagasakio.

Bazė Plokščių kaime⁸ pradėta statyti 1960 m. rugsėjo mėn. Ją statė 10 000 kareivių statybininkų. Kareiviai, statydami bazę, įrengė ne tik raketų šachtas, bet ir tikrą požeminį miestelį, kuriame buvo centrinį valdymo punktą su keturiomis raketų šachtomis jungę koridoriai, elektros ir radijo stotys, technologinis blokas, poilsio kambariai budėtojams. Bazę statę kareiviai šiems statiniams iškasė duobes, pastatė galingus įrenginius, gelžbetonines sienas ir perdangas, viską užpylė skystu stiklu ir vėl paslėpė po žemėmis. Įprastomis sąlygomis šiuose požemiuose, neiškylant į žemės paviršių, buvo galima gyventi 15 parų, o ypatingos hermetizacijos sąlygomis (kai oras iš išorės nepatenka) – tris valandas. Pastarasis variantas buvo numatytas tam atvejui, jei kažkur netoliese įvyktų branduolinis sprogdimas.

1962 m. gruodžio 31 d. statybos darbai buvo baigti. Raketų paleidimo aikštelė buvo aptverta tvora, kurią sudarė 6 apsauginės linijos: spygliuotos vielos, signalizacijos, aukštos įtampos elektros linijos. Į 4 šachtas buvo nuleistos R-12 termobranduolinės raketos, kurių aukštis su galvute – 22 metrai. Kariškiai iš Plokštinės pasitraukė 1978 m. birželio 18 d.

⁷ Šaltinis: <http://tunelis.ginklai.net/fortification/KazluR/baze.html>

⁸ Šaltinis: http://www.muziejai.lt/Plunge/muz_znp.htm

1995 m. buvusioje vienoje iš pirmųjų Sovietų šalyje požeminėje termobranduolinių raketų paleidimo aikštelėje įrengta militarizmo ekspozicija. Ekspozicija veikia nuo gegužės 1 d. iki rugpjūčio 31 d. Ne sezono metu ekskursijos vedamos tik iš anksto susitarus.

Bilietai kainos: vaikams - 2 Lt, suaugusiems – 4 Lt.

4.2.3 Pučkorių atodanga

Nuo Vilniaus centro važiuojant iki Naujosios Vilnios esantis įspūdingo dydžio Vilnios skardis žinomas kaip jaunavedžių vieta. Apačioje teka upė, kurios kitoje pusėje buvusios patrankų liejyklos griuvėsiai bei parkas.

Daugiau nei 60 metrų virš upės iškilusi atodanga nuolat yra, todėl viršuje esantys medžiai, kurių nespėjama nupjauti, kartais krinta į pačią upę. Per šalia esantį mišką veda gausybė pažintinių takų, todėl ši vieta yra itin patraukli keliaujantiems pėsčiomis. Čia kalvose galima aptikti ir nuo karo likusių apkasų bei tranšėjų, o iš rytų pusės yra netgi bunkeris su betonine aikštele kulkosvaidžiui.⁹

4.2.4 Rokiškio bunkeriai

Rokiškio rajone turistų lankymui yra pritaikyti trys bunkeriai. Vienas – Plunksnočių miške, kitas – Obelių šile, o trečias – Notygalės pelkėse. Plunksnočių miške bunkeryje žuvo keturi partizanai. Šiuo metu bunkeris atstatytas, o prie jo pastatytas kryžius.

Obelių šile 2003 metais buvo atstatytas partizanų bunkeris bei pastatytas kryžius.

Notygalės partizanų bunkeris atstatytas 2003 m. rugpjūčio mėn. 1946 m. rudenį dvylika Pandėlio – Panemunėlio apylinkių partizanų nutarė žiemoti kartu. Notygalės pelkėse jie įsirengė bunkerį, pasiruošę maisto. 1946 m. gruodžio 12 – os rytą juos išdavė vietos mokytojas Jakubka, atvedęs čekistus. Žuvo visi partizanai. Šiuo metu yra atstatytas bunkeris ir norint jį pasiekti pelkėtoje vietovėje, reikalinga atitinkama apranga.

4.2.5 Rūdiškio miškas

Rūdiškio miške 1951 metais Julijonas Būtėnas parašiotu nusileido į Suvalkijos mišką, susisiekė su partizanu Petru Jurkšaičiu. Neilgai partizanavo, išdavikui nurodžius bunkerį miške, 1951 m. gegužės 21 d. Rūdiškio miške, netoli

⁹ Šaltinis: <http://www.lrytas.lt/print.asp?data=20061018&k=news&id=11462962231144368712>

Lekėčių kaimo, verždamiesi iš bunkerio, apsupto 600 NKVD kariuomenės karių, žuvo J.Būtėnas-Stėvė ir Petras Jurkšaitis-Beržas.¹⁰

Šiuo metu J.Būtėno - Stėvės ir Petro Jurkšaičio-Beržo žuvimo vietoje pastatytas kryžius, o bunkeris atstatytas.

¹⁰ Šaltinis: http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2006/05/31/atmi_01.html

5 Išvados

Pagrindinis toliau detaliai nagrinėjamų buvusių karinių objektų atrankos kriterijus - Klaipėdos miesto Bendrasis planas (patvirtintas 2007 balandžio 5d. Nr.T2-110). Sutarties dėl šios galimybių studijos parengimo 4.2 punktas įpareigoja „galimybių studiją su tarpinėmis ataskaitomis parengti pagal miesto Bendrojo plano sprendinius ir paveldo dalyje nurodytus objektus“.

Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2007 m. balandžio 5 d. sprendimo Nr.T2-110 2 priedo 3 lape (Kultūros paveldo objektų nužymėjimas miesto plane) yra parodyti šie **II Pasaulinio karo gynybiniai objektai Klaipėdos mieste, turintys vertės požymius:**

- A - II Pasaulinio karo vokiečių baterija
- B - II Pasaulinio karo vokiečių baterija
- C - II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai ant Hageno kalno
- D - II Pasaulinio karo vokiečių baterija ant Neringos kalno
- E - Girulių II Pasaulinio karo vokiečių baterija
- F - Melnragės II Pasaulinio karo vokiečių baterija
- G - Tauralaukio II Pasaulinio karo vokiečių baterija
- H - II Pasaulinio karo vokiečių baterija prie Statybininkų prospekto (“Diliko”) sklype
- J - II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai Danės kilpoje prie Klaipėdos autobusų parko

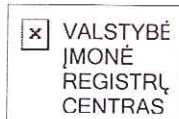
Apibendrinus analizuojamus objektus, galima teigti kad:

- ✚ **Objektų geografinė padėtis.** 6 iš analizuojamų objektų yra netoli pajūrio, turistams patraukliose vietose. Arčiausiai jūros kranto yra Girulių, Melnragės, Smiltynės A ir B baterijos, turistams patraukliose vietose, siejamose su pajūriu yra ir Hageno kalno bei Neringos kalno objektai. 3 objektai – turistams nepatraukliose vietose – Tauralaukio – viduryje individualių namų kvartalo, Statybininkų pr. – pramoninėje miesto dalyje, ir Danės kilpos – netoli pramoninės dalies. Iš šių trijų patraukliausioje vietoje – Danės kilpos.
- ✚ **Objektų gamtinė aplinka** - įvairi. Visi Smiltynėje esantys objektai yra saugomoje teritorijoje – patenka į Kuršių nerijos nacionalinio parko teritoriją. Girulių – netoli Pajūrio regioninio parko.
- ✚ **Objektų fizinė būklė** – visų analizuojamų objektų fizinė būklė yra prasta – jie netinkami naudojimui. Hageno kalno objektas atrodo kaip pavojingas turistams ir lankytojams.
- ✚ **Objektų paveldosauginis vertinimas** – nei vienas iš analizuojamų objektų nėra įtrauktas į Kultūros paveldo registrą, išskyrus Girulių II pasaulinio karo vokiečių bateriją .
- ✚ **Objektų pasiekiamumas** – sunkiausiai pasiekiamas objektas – Neringos kalno. Jo pasiekiamumo pagerinimui reikėtų nemažai infrastruktūros kūrimo darbų. Kiti objektai pakankamai lengvai pasiekiami automobiliu (Girulių, Melnragės, Statybininkų pr., Tauralaukio, Danės kilpos – sunkiau). Visi objektai pasiekiami pėsčiomis, dviračiais, nors iki pat objektų nutiestų dviračių ar pėsčiųjų takų – nėra, jie praeina netoliese.
- ✚ **Objektų nuosavybės duomenys ir žemės savininkai.** Nei viename objekte esantys statiniai VĮ „Registru centras“ duomenimis nėra identifikuoti. Girulių objekto statiniai VĮ „Registru centras“ yra registruoti kaip esantys Klaipėdos rajone, Kukuliškių kaime ir

patikėjimo teise yra valdomi Pajūrio regioninio parko direkcijos. Girulių, Statybininkų pr. objektų kontūrai matomi kadastro žemėlapiuose. Aplink analizuojamus objektus suformuotų žemės sklypų nėra, išskyrus Girulių, Tauralaukio ir Statybininkų pr. objektus, kurie yra sklypuose, priklausančiuose nuosavybės teise privatiems juridiniams asmenims.

✚ **Objektų įvertinimas.** Vienas iš pirmųjų žingsnių siekiant pritaikyti buvusius karinius objektus pasirinktoms veikloms, būtų jų, kaip nekilnojamo turto objektų, įteisinimas. Veikla turėtų prasidėti nuo kadastrinių matavimų. Statiniai turėtų būti išlikę tiek, kad būtų įmanoma atlikti kadastrinius matavimus. Tik tada paaiškėtų ar iš viso įmanomos investicijos į šių objektų tvarkymą. Šios galimybių studijos dalies analizė parodė kad:

- **Libiausiai tinkantis pritaikymui** - Girulių II Pasaulinio karo vokiečių baterija – dėl vietos, išlikusių statinių, jų pasiekiamumo
- **Įmanoma pritaikyti** – Kopgalio A - II Pasaulinio karo vokiečių bateriją, Smiltynės B - II Pasaulinio karo vokiečių bateriją, Melnragės II Pasaulinio karo vokiečių bateriją, II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikacinius įtvirtinimus Danės kilpoje prie Klaipėdos autobusų parko
- **Sunkiausiai pritaikomi** - C - II Pasaulinio karo vokiečių lauko fortifikaciniai įtvirtinimai ant Hageno kalno, D - II Pasaulinio karo vokiečių baterija ant Neringos kalno, G - Tauralaukio II Pasaulinio karo vokiečių baterija, H - II Pasaulinio karo vokiečių baterija prie Statybininkų prospekto.

VALSTYBĖS ĮMONĖ REGISTRŲ CENTRAS

V.Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius-9, tel. (5) 2688 257, faks. (5) 2688 311

**NEKILNOJAMOJO TURTO REGISTRO CENTRINIO DUOMENŲ BANKO
IŠRAŠAS**

2007-07-02 14:00:30

1. Nekilnojamojo turto registre įregistruotas turtas:

Registro Nr.: 44/539986
 Registro tipas: Žemės sklypas
 Sudarymo data: 2006-02-11
 Versija: 7 (2006-08-22)
 Adresas: Klaipėdos m. sav. Klaipėdos m. Skersinė g. 3
 Registro tvarkytojas: Valstybės įmonės Registrų centro Klaipėdos filialas

2. Nekilnojamieji daiktai:

2.1. Žemės sklypas
 Unikalus Nr.: 4400-0793-5539
 Kadastrinis Nr.: 2101/0039:1031 Klaipėdos m. k.v.
 Pagrindinė tikslinė naudojimo paskirtis: Kita
 Naudojimo būdas: Rekreacinės teritorijos
 Naudojimo pobūdis: Ilgalaikio (stacionaraus) poilsio pastatų statybos
 Statusas: Suformuotas padalijus daiktą
 Žemės sklypo plotas: 0.3315 ha
 Vandens telkinių plotas: 0.1548 ha
 Kitos žemės plotas: 0.1767 ha
 Žemės ūkio naudmenų našumo balas: 50.0
 Matavimų tipas: Žemės sklypas suformuotas atliekant kadastrinius matavimus
 Indeksuota žemės sklypo vertė: 35571 Lt
 Žemės sklypo vertė: 22232 Lt
 Vidutinė rinkos vertė: 438248 Lt
 Vidutinės rinkos vertės nustatymo data: 2006-08-22
 Kadastro duomenų nustatymo data: 2005-08-22

3. Daikto priklausiniai iš kito registro: įrašų nėra**4. Nuosavybė:**

4.1. Nuosavybės teisė
 Savininkas: UAB "NETO" , a.k. 163675058
 Daiktas: žemės sklypas Nr. 4400-0793-5539, aprašytas p. 2.1.
 Įregistravimo pagrindas: Sprendimas , 2006-04-11
 Įrašas galioja: Akcijų pasirašymo sutartis , 2006-04-12, Nr. LP-2861
 Nuo 2006-04-19

5. Valstybės ir savivaldybių žemės patikėjimo teisė: įrašų nėra**6. Kitos daiktinės teisės : įrašų nėra****7. Juridiniai faktai: įrašų nėra****8. Žymos: įrašų nėra**

9. Specialios naudojimo sąlygos:

- 9.1. Žemės sklype įrengtos valstybei priklausančios melioracijos sistemos bei įrenginiai
Daiktas: žemės sklypas Nr. 4400-0793-5539, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Apskritis viršininko įsakymas, 2006-01-30, Nr. 13.6-243
Plotas: 0.1767 ha
Įrašas galioja: Nuo 2006-03-07
- 9.2. Vandens telkinių apsaugos juostos ir zonos
Daiktas: žemės sklypas Nr. 4400-0793-5539, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Apskritis viršininko įsakymas, 2006-01-30, Nr. 13.6-243
Plotas: 0.015 ha
Įrašas galioja: Nuo 2006-03-07
- 9.3. Vandens telkiniai
Daiktas: žemės sklypas Nr. 4400-0793-5539, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Apskritis viršininko įsakymas, 2006-01-30, Nr. 13.6-243
Plotas: 0.1548 ha
Įrašas galioja: Nuo 2006-03-07

10. Kadastro žymos: įrašų nėra

11. Registro pastabos ir nuorodos: įrašų nėra

12. Kita informacija: įrašų nėra

13. Informacija apie išduotas galiojančias Pažymas sandoriui: įrašų nėra

2007-07-02 14:00:30

Dokumentą atspausdino:

Georgijus Tuleiko

VALSTYBĖS ĮMONĖ REGISTRŲ CENTRAS

V.Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius-9, tel. (5) 2688 257, faks. (5) 2688 311

**NEKILNOJAMOJO TURTO REGISTRO CENTRINIO DUOMENŲ BANKO
IŠRAŠAS**

2007-07-02 14:04:22

1. Nekilnojamojo turto registre įregistruotas turtas:

Registro Nr.: 21/5311
 Registro tipas: Žemės sklypas
 Sudarymo data: 2000-03-09
 Versija: 9 (2007-02-13)
 Adresas: Klaipėdos m. sav. Klaipėdos m. Šilutės pl. 97
 Registro tvarkytojas: Valstybės įmonės Registrų centro Klaipėdos filialas

2. Nekilnojamoji daiktai:

2.1. Žemės sklypas
 Unikalus Nr.: 2101-0007-0087
 Kadastrinis Nr.: 2101/0007:87 Klaipėdos m. k.v.
 Pagrindinė tikslinė naudojimo paskirtis: Kita (pramonės, sandėliavimo ir kitiems ūkio objektams statyti ir eksploatuoti)
 Žemės sklypo plotas: 4.5500 ha
 Kitos žemės plotas: 4.5500 ha
 Žemės ūkio naudmenų našumo balas: 40.0
 Matavimų tipas: Žemės sklypas suformuotas atliekant kadastrinius matavimus
 Indeksuota žemės sklypo vertė: 1596504 Lt
 Žemės sklypo vertė: 997815 Lt
 Vidutinė rinkos vertė: 2106195 Lt
 Vidutinės rinkos vertės nustatymo data: 2007-02-05
 Kadastro duomenų nustatymo data: 2000-03-09

3. Daikto priklausiniai iš kito registro: įrašų nėra**4. Nuosavybė:**

4.1. Nuosavybės teisė
 Savininkas: UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ "BALTIJOS BALDŲ GRUPĖ", a.k. 4198092
 Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0087, aprašytas p. 2.1.
 Įregistravimo pagrindas: Valstybinės žemės sklypo pirkimo - pardavimo sutartis, 2005-09-26, Nr. M-12904
 Įrašas galioja: Nuo 2005-10-10

5. Valstybės ir savivaldybių žemės patikėjimo teisė: įrašų nėra**6. Kitos daiktinės teisės:**

6.1. Servitutas-teisė aptarnauti požemines, antžemines komunikacijas (tarnaujantis daiktas)
 Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0087, aprašytas p. 2.1.
 Įregistravimo pagrindas: Apskritis viršininko įsakymas, 2004-04-23, Nr. 13.6-1305
 Įrašas galioja: Nuo 2004-05-12

7. Juridiniai faktai:

7.1. Hipoteka
Hipotekos registratorius: KLAIPĖDOS MIESTO APYLINKĖS TEISMO
HIPOTEKOS SKYRIUS , a.k. 8870731
Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0087, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Hipotekos registro pranešimas apie hipotekos
įregistravimą , 2007-02-13, Nr. 03120070001799
Įrašas galioja: Nuo 2007-02-13

8. Žymos:

8.1. Įsiskolinimas už įsigytą turtą
UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ "BALTIJOS BALDŲ
GRUPĖ" , a.k. 4198092
Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0087, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Valstybinės žemės sklypo pirkimo - pardavimo sutartis ,
2005-09-26, Nr. M-12904
Įrašas galioja: Nuo 2005-10-10

9. Specialios naudojimo sąlygos:

9.1. Šilumos ir karšto vandens tiekimo tinklų apsaugos zonos
Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0087, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Apskritis viršininko įsakymas , 2004-04-23, Nr. 13.6-1305
Plotas: 0.551 ha
Įrašas galioja: Nuo 2004-05-12

9.2. Elektros linijų apsaugos zonos
Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0087, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Apskritis viršininko įsakymas , 2004-04-23, Nr. 13.6-1305
Plotas: 0.083 ha
Įrašas galioja: Nuo 2004-05-12

9.3. Ryšių linijų apsaugos zonos
Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0087, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Apskritis viršininko įsakymas , 2004-04-23, Nr. 13.6-1305
Plotas: 0.1344 ha
Įrašas galioja: Nuo 2004-05-12

10. Kadastro žymos: įrašų nėra

11. Registro pastabos ir nuorodos: įrašų nėra

12. Kita informacija: įrašų nėra

13. Informacija apie išduotas galiojančias Pažymas sandoriui: įrašų nėra

2007-07-02 14:04:22

Dokumentą atspausdino:

Georgijus Tuleiko

VALSTYBĖS ĮMONĖ REGISTRŲ CENTRAS

V.Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius-9, tel. (5) 2688 257, faks. (5) 2688 311

**NEKILNOJAMOJO TURTO REGISTRO CENTRINIO DUOMENŲ BANKO
IŠRAŠAS**

2007-07-04 08:56:26

1. Nekilnojamojo turto registre įregistruotas turtas:

Registro Nr.: 21/1948
 Registro tipas: Žemės sklypas su statiniais
 Sudarymo data: 1996-04-16
 Versija: 9 (2005-08-22)
 Adresas: Klaipėdos m. sav. Klaipėdos m. Šilutės pl. 103
 Registro tvarkytojas: Valstybės įmonės Registrų centro Klaipėdos filialas

2. Nekilnojamieji daiktai:

2.1. Žemės sklypas
 Unikalus Nr.: 2101-0007-0036
 Kadastrinis Nr.: 2101/0007:36 Klaipėdos m. k.v.
 Pagrindinė tikslinė naudojimo paskirtis: Kita (komercinės paskirties ir smulkaus verslo objektams statyti ir eksploatuoti)
 Žemės sklypo plotas: 5.6397 ha
 Užstatyta teritorija: 5.6397 ha
 Žemės ūkio naudmenų našumo balas: 40.0
 Matavimų tipas: Žemės sklypas suformuotas atliekant kadastrinius matavimus
 Indeksuota žemės sklypo vertė: 598259 Lt
 Žemės sklypo vertė: 373912 Lt
 Kadastro duomenų nustatymo data: 1996-02-21

3. Daikto priklausiniai iš kito registro: įrašų nėra**4. Nuosavybė:**

4.1. Nuosavybės teisė
 Savininkas: LIETUVOS RESPUBLIKA , a.k. 4400
 Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0036, aprašytas p. 2.1.
 Įregistravimo pagrindas: Apskrities valdytojo įsakymas , 1996-02-02, Nr. 63
 Įrašas galioja: Nuo 1996-04-16

5. Valstybės ir savivaldybių žemės patikėjimo teisė:

5.1. Patikėjimo teisė
 Patikėtinis: KLAIPĖDOS APSKRITIES VIRŠININKO ADMINISTRACIJA , a.k. 188608448
 Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0036, aprašytas p. 2.1.
 Įregistravimo pagrindas: Apskrities valdytojo įsakymas , 1996-02-02, Nr. 63
 Įrašas galioja: Nuo 1996-04-16

6. Kitos daiktinės teisės : įrašų nėra**7. Juridiniai faktai:**

7.1. Hipoteka
 Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0036, aprašytas p. 2.1.

Įregistravimo pagrindas: Pažymėjimas apie hipotekos įregistravimą , 2001-09-27, Nr. 03220010004083
Hipotekos pakeitimas , 2002-02-05, Nr. 03220020000700
Įrašas galioja: Nuo 2001-09-27
Terminas: Iki 2002-08-14

7.2.
Nuomininkas: Sudaryta nuomos sutartis
AKCINĖ BENDROVĖ "KLAIPĖDOS KRANAI" , a.k.
140576916
Daiktas: žemės sklypas Nr. 2101-0007-0036, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Nuomos sutartis , 1996-02-21, Nr. N21/96-0015
Plotas: 5.6397 ha
Įrašas galioja: Nuo 1996-04-16
Terminas: Nuo 1996-02-21 iki 2095-02-21

8. Žymos: įrašų nėra

9. Specialios naudojimo sąlygos:

9.1.
Daiktas: Ryšių linijų apsaugos zonos
žemės sklypas Nr. 2101-0007-0036, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Apskrities valdytojo įsakymas , 1996-02-02, Nr. 63
Plotas: 0.0028 ha
Įrašas galioja: Nuo 1996-04-16

9.2.
Daiktas: Vandentiekio, lietaus ir fekalinės kanalizacijos tinklų ir
įrenginių apsaugos zonos
žemės sklypas Nr. 2101-0007-0036, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Apskrities valdytojo įsakymas , 1996-02-02, Nr. 63
Plotas: 0.0417 ha
Įrašas galioja: Nuo 1996-04-16

9.3.
Daiktas: Šilumos ir karšto vandens tiekimo tinklų apsaugos zonos
žemės sklypas Nr. 2101-0007-0036, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Apskrities valdytojo įsakymas , 1996-02-02, Nr. 63
Plotas: 0.0895 ha
Įrašas galioja: Nuo 1996-04-16

9.4.
Daiktas: Elektros linijų apsaugos zonos
žemės sklypas Nr. 2101-0007-0036, aprašytas p. 2.1.
Įregistravimo pagrindas: Apskrities valdytojo įsakymas , 1996-02-02, Nr. 63
Plotas: 0.0118 ha
Įrašas galioja: Nuo 1996-04-16

10. Kadastro žymos: įrašų nėra

11. Registro pastabos ir nuorodos:

Pastatai-Registro Nr50/114939

12. Kita informacija: įrašų nėra

13. Informacija apie išduotas galiojančias Pažymas sandoriui: įrašų nėra

2007-07-04 08:56:26

Dokumentą atspausdino:

Georgijus Tuleiko

Žemės ir kito nekilnojamojo
turto kadastro ir registro
valstybės įmonės

Klaipėdos filialas

H. Manto g. 38, 5800 Klaipėda, tel. 8-26 314-816

PAŽYMĖJIMAS

apie Nekilnojamojo turto registre įregistruotus
statinius (butus, patalpas) ir teises į juos
2000.06.05 d. Reg.Nr.: 50/136016

1. Nekilnojamojo turto registre įregistruojant statinius suteiktas įrašo Nr.: 50/136016
Registro versijos Nr.: 4, versijos data: 2000.06.05 d., statusas: 3

2. Statinių adresas:

Klaipėdos r. sav., Kukuliškių k.

Kadastro duomenų bylos Nr.: 7351

3. Žemės sklypo, kuriame yra statinys, kadastro Nr.: Žemės sklypas neregistruotas

4. Statiniai ir juos charakterizuojantys rodikliai:

4.1. Statinio tipas: **Pastatas**

Paskirtis / Pavadinimas: **Specialioji/Dzotai**

Pažymėjimas plane: **1H1b**

Aukštų sk.: **1**

Sienų medžiaga: **Monolitinis betonas**

Kadastro duomenys

užfiksuoti: **1999.05.10**

Unikalus numeris: **21/938-0033-01-3**

Bendras plotas: **139,07 kv.m**

Vidutinė rinkos vertė: **12842 Lt**

Vertė apskaičiuota: **1999.05.10**

4.2. Statinio tipas: **Pastatas**

Paskirtis / Pavadinimas: **Specialioji/Dzotai**

Pažymėjimas plane: **2H1b**

Aukštų sk.: **1**

Sienų medžiaga: **Monolitinis betonas**

Kadastro duomenys

užfiksuoti: **1999.05.10**

Unikalus numeris: **21/938-0033-02-4**

Bendras plotas: **498,95 kv.m**

Vidutinė rinkos vertė: **49866 Lt**

Vertė apskaičiuota: **1999.05.10**

4.3. Statinio tipas: **Pastatas**

Paskirtis / Pavadinimas: **Specialioji/Dzotai**

Pažymėjimas plane: **3H1b**

Aukštų sk.: **1**

Sienų medžiaga: **Monolitinis betonas**

Kadastro duomenys

užfiksuoti: **1999.04.03**

Unikalus numeris: **21/938-0033-03-5**

Bendras plotas: **236,61 kv.m**

Vidutinė rinkos vertė: **27553 Lt**

Vertė apskaičiuota: **1999.06.03**

5. Statinių savininkai (naudotojai):

5.1. Pajūrio regioninio parko direkcija

a/k 8870674

Valdymo forma: valstybės nuosavybė valdoma patikėjimo teise

Valdomas turtas, jo dalys:

5.1.1. 21/938-0033-01-3 (1H1b) visas

5.1.2. 21/938-0033-02-4 (2H1b) visas

5.1.3. 21/938-0033-03-5 (3H1b) visas

Juridinis pagrindas:

2000.05.17 Nr.95 Ministerijos (steigėjo) įsakymas

6. Kiti duomenys: